

**İRANLI GÖÇMENLERİN DİN DEĞİŞTİRMESİNDE
ETKİLİ OLAN SOSYAL VE PSİKOLOJİK FAKTÖRLER:**

İZMİR ÖRNEĞİ

Azad GÖK

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BULUT

UŞAK

Şubat, 2020

**İRANLI GÖÇMENLERİN DİN DEĞİŞTİRMESİNDE
ETKİLİ OLAN SOSYAL VE PSİKOLOJİK FAKTÖRLER:
İZMİR ÖRNEĞİ**

Azad GÖK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

TEZ DANIŞMANI

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BULUT

UŞAK

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2020

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

İRANLI GÖÇMENLERİN DİN DEĞİŞTİRMESİNDE
ETKİLİ OLAN SOSYAL VE PSİKOLOJİK FAKTÖRLER:
İZMİR ÖRNEĞİ

Azad GÖK

Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şubat 2020

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BULUT

Bu çalışma İzmir’de yaşayan din değiştirmiş İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal ve psikolojik faktörlerin neler olduğunun incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırmada genel anlamda din değiştirmenin altında yatan sosyal ve psikolojik etkenler ortaya çıkarılmıştır. Özelde ise İzmir’e göç eden İranlıların din değiştirme eyleminden önceki yaşamları, din değiştirme ve din değiştirme sonrası yaşamış oldukları süreçler psikolojik ve sosyal boyutları ile üç aşamada ele alınmıştır. Ayrıca din değiştirme sırasında, öncesinde ve sonrasında yaşanan durumlar ve bunların çözümüne yönelik din psikolojisi, din sosyolojisi, din eğitimi vb. alanlarda yapılan çalışmalara katkı sağlamak amaçlı yapılan bir çalışmadır.

Araştırmada veriler, İzmir’de yaşayan ve kartopu örnekleme ile ulaşılan 6 İranlı göçmenle derinlemesine mülakat yapılarak elde edilmiştir. Veriler toplanırken ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Daha sonra toplanan veriler yorumlanmış ve değerlendirilmiştir. Bireylerin din değiştirmelerinde birçok psikososyal faktör etkili olmaktadır. Görüşülen bireylerin din değiştirmesinde İran’da siyasi ve dini ortamın etkisi görülmektedir. Bununla birlikte başta ekonomik olmak üzere çeşitli mahrumiyetler içindeki göçmenlere Hristiyan misyonerlerin gösterdikleri yakın ilginin de din değiştirmede etkili olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Din değiştirme, Dini değişim, İranlı göçmenler, Hristyanlık, Misyonerlik

ABSTRACT**SOCIAL AND PSYCHOLOGICAL FACTORS AFFECTING IRANIAN
IMMIGRANTS' RELIGIOUS CONVERSION: THE CASE OF İZMİR**

Azad GÖK

Department of Philosophy and Religious Sciences

Social Sciences Institutes Uşak University, February 2020

The purpose of this study is to investigate social and psychological factors affecting the religious conversion of Iranian convert immigrants who live in Izmir. Social and psychological factors underlying the conversion were revealed in general in particular, the lives of Iranians who migrated to İzmir before the act of conversion and the processes during and after the conversion were discussed in three stages with their psychological and social dimensions. In addition, this research was conducted to contribute to the studies in the fields of psychology and sociology of religion, religions education, etc. during, before and after the conversion.

The purpose of this study is to investigate social and psychological factors affecting the religious conversion of Iranian convert immigrants who live in Izmir. Tape-recorder was used while data recording. Then collected data were interpreted and evaluated. Various psychological factors have an effect on the conversion of individuals. The effect of political and religious atmosphere in Iran is observed to affect the conversion of the interviewed individuals. In addition, it can be said that the close interest by the Christian missionaries to immigrants in various deprivations, especially economic ones, was also effective in religious conversion.

Keywords: Religious conversion, proselytize, Iranian immigrants, Christianity, Missionary.

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tezli Yüksek Lisans Jüri ve Enstitü Onayı

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim / Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans Programı
174046001 No'lu öğrencisi Azad Gök'ün "İranlı Göçmenlerin Din Değişirmesinde
Etkili Olan Sosyal Ve Psikolojik Faktörler: İzmir Örneği" adlı tezi 07 / 02 / 2020
tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim
Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak
değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BULUT	
Üye	: Prof. Dr. Habil ŞENTÜRK	
Üye	: Prof. Dr. Adem EFE	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Din değiştirme, insanlık tarihi kadar eskiye dayanan bir eylemdir. Bugün ise din değiştirme eylemlerinin zirve yaptığı bir dönemdir. Ayrıca Ortadoğu’da son yıllarda artan dini, siyasi ve ekonomik temelli savaşlar, ülke yönetimlerinin baskıları ve yoksulluk gibi etkenler göç patlamasını da beraberinde getirmiştir. Bunlar arasında son birkaç yılda sayıları ciddi anlamda artan din değiştiren İranlı göçmenler dikkat çekmektedir. Din değiştirme eylemlerinin altında birçok sosyal ve psikolojik etken yatmaktadır. Amacımız bu sosyal ve psikolojik etkenlere ulaşmaktır. Bu nedenle İranlı göçmenlerin din değiştirme hareketinde bulunmalarını tetikleyen sosyal ve psikolojik etkenler incelenmiştir. Bunlardan dolayı konumuz, güncel bir konu olması ve din değiştirme hareketlerinin irdelenmesi açısından önem arz etmektedir.

“İranlı Göçmenlerin Din Değiştirmesinde Etkili Olan Sosyal ve Psikolojik Faktörler: İzmir Örneği” tez çalışmasında bana yardımcı olan danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ramazan BULUT’a çok teşekkür ederim. Eğitimim için her konuda maddi–manevi hiçbir desteğini esirgemeyen aileme sonsuz minnettarım. Ayrıca çalışmalarımı yapmama ve kaynaklara ulaşmama olanak sağlayan İzmir Milli Kütüphanesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Kütüphanesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Azad GÖK

Uşak 2020

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı: Azad GÖK

Doğum Tarihi ve Yeri: 1991 – Diyarbakır / Dicle

Lisans Öğrenimi: Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Bingöl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü

Yabancı Dil: İngilizce, Arapça

Mesleği: Öğretmen

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	iii
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZGEÇMİŞ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
GİRİŞ	1
1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	3
2. TEMEL PROBLEM VE ALT PROBLEMLER.....	3
3. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI ve ZORLUKLARI.....	4
4. YÖNTEM.....	4
4.1. Araştırmanın Deseni.....	4
4.2. Veri Toplama Araçları ve Örneklem	5
4.3. Verilerin Analizi.....	5
5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
5.1. Yurt İçinde Belli Başlı Önemli Çalışmalar	5
5.2. Yurt Dışında Belli Başlı Önemli Çalışmalar	7
1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	8
1. 1. DİN DEĞİŞTİRME	8
1. 2. DİN DEĞİŞTİRME MOTİFLERİ.....	9
Entelektüel Motif	9
Duygusal Motif.....	10

Deneysel Motif.....	10
Mistik Motif.....	10
Yeniden Uyanış Motifi.....	10
Cebri Motif	11
1. 3. DİN DEĞİŞTİRMEDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER.....	11
1. 3. 1. Sosyal Faktörler	12
1. 3. 1. 1. Sosyal Öğrenme ve Sosyal Tepki	12
1. 3. 1. 2. İdeolojik ve Din Mensuplarının Olumsuz Davranışlarına Tepki	13
1. 3. 1. 3. Evlilik Faktörü	13
1. 3. 1. 4. Toplumsal ve Dini Baskı.....	14
1. 3. 1. 5. Dinin Kurumsallaşmadaki Yetersizliği ve Yetersiz Din Eğitimi	15
1. 3. 1. 6. Arkadaşlık İlişkileri, Toplumsal Kabul İsteği ve Çıkar İlişkisi	15
1. 3. 1. 7. Toplumdaki Trend İnanışlara Yönelme ve Modern Hayat Kavramlarının Getirdiği Faktörler	16
1. 3. 1. 8. İletişim Çağı Ve Sosyal Medya Faktörü.....	17
1. 3. 1. 9. Ekonomik ve Kültürel Faktörler	18
1. 3. 2. Psikolojik Faktörler	19
1. 3. 2. 1. Gençlik ve Ergenlik.....	19
1. 3. 2. 2. Manevi Boşluk / Anomi ve Beyin Yıkama	20
1. 3. 2. 3. Pişmanlık Duygusu ve Travma Sonrası Uyanış	21
1. 3. 2. 4. Farklı Din Mensuplarının İlgisinden Duygusal Anlamda Etkilenme	21
1. 3. 2. 5. Tanrısal Müdahale Duygusu ve Ani Aydınlanma.....	21
1. 3. 2. 6. Gündelik Tecrübelerin Psikolojik Etkisi	22

1. 3. 2. 7. Dini Olgunlaşma ve Manevi Doyum Arayışı	23
1. 3. 2. 8. Dogmaların Mantığa Uygunsuzluğu ile Araştırma ve Arayış ..	23
1. 3. 2. 9. Sanatsal ve Estetik Etkilenme	24
1. 4. DİN DEĞİŞTİRMENİN SOSYAL VE PSİKOLOJİK SONUÇLARI.....	24
1. 5. HRİSTİYANLAŞMA ve MİSYONERLİK	25
1. 6. DİN DEĞİŞTİRME ve GÖÇ İLİŞKİSİ.....	28
2. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM.....	33
2. 1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER.....	33
2. 1. 1. Yaş, Cinsiyet, Medeni Durumu, Öğrenim Durumu, Meslek, Sosyo- Ekonomik Durum	33
2. 1. 2. Katılımcıların Daha Önce ve Şimdi Mensup Oldukları Din ve Mezhepleri	34
2. 2. DİN DEĞİŞTİRME ÖNCESİ	35
2. 2. 1. Çocukluktan Din Değiştirmeye Kadar Olan Süreçte Bireylerin Dini Yaşantısı ve Buna Bağlı Olarak Sosyal ve Psikolojik Durumları	35
2. 2. 2. Din Değiştiren Bireylerin Ailelerinin Dini Algıları / Dine Yaklaşım ve Bağlılıkları	45
2. 2. 3. Bireyleri Din Değiştirmeye İten Temel Sebepler	52
2. 3. DİN DEĞİŞTİRME SÜRECİ	60
2. 3. 1. Din Değiştirme Girişimine İlk Temas / İlk Karşılaşma.....	60
2. 3. 2. Din Değiştirme Zamanı ve İzmir’i Seçme Nedeni.....	69
2. 3. 3. Göçten Önce Din, Devlet ve Sosyal İlişkiler Olarak Karşılaşılan Sorunlar ve Göç Etme Nedeni	75
2. 3. 4. Göçten Sonra Yeni Karşılaşılan Toplumda Bireyleri Din Değiştirmeye İten Temel Sebepler.....	77

2. 4. DİN DEĞİŞTİRME SONRASI.....	82
2. 4. 1. Din Değiştirme Sonrası Bireylerin Psikolojik, Sosyal, Ekonomik ve Dini Değişimleri.....	82
2. 4. 2. Din Değiştirenlerin Gelecekteki Beklentisi.....	91
SONUÇ.....	96
EK.....	101
KAYNAKÇA	103

GİRİŞ

İnsanlık tarihi boyunca bir dine veya bir kutsala olan inanç, bütün toplumlarda görülmüştür. İnsanlık tarihi var oldukça da bir kutsala inanma ihtiyacı her zaman görülecektir. İnsanlardaki bu inanma ihtiyacı onları her zaman bir arayış içine sokmuştur. Bunun sonucunda insanlar birbirinden farklı da olsa bazı din ve kutsallara bağlanmışlardır. Birey genellikle içinde doğmuş olduğu ailenin ve çevrenin dini inancını almaktadır. İlk ve temel eğitim ailede başladığı için çocuk ahlakını, kültürünü, dilini, inancını, gelenek ve göreneklerini kendi ailesinden edinmektedir. Dolayısıyla aile bu durumda kilit bir noktada bulunmaktadır. Bireyin ailesinden edinmiş olduğu inanca zamanla çevrenin de etki ettiği görülmektedir. Çevresel faktörlerin etkisiyle bireyin inancında gelişme, farklılaşma ve değişme olabilmektedir. Özellikle de toplumun bu noktada inanca olan müdahalesi büyük önem arz etmektedir. Toplumun dini yaşayış ve inanış biçimi bireyin dini inancında gelişme veya değişme meydana getirebilmektedir. Toplumun etkisi çok farklı ve çok yönlü olabilmektedir. Örneğin toplumdaki bireylerin gündelik hayatta inancına uygun davranış gösterip göstermemelerindeki kararlılık, toplumsal baskı veya farklı inançta olmaları gibi birbirinden farklı birçok etken onun izlenimlerine etki ederek dini inancında değişmeye yol açmaktadır.

“İnsan toplumdan ayrı düşünülemez. Toplum bir insan ürünüdür. Aynı zamanda İnsan da bir toplum ürünüdür. Birey ancak toplum içinde anlam ve kimlik kazanır. Her insan topluluğu bir dünya kurma girişimidir. Bu girişimde din özel bir yer işgal eder” (Berger, 1993: 29). Kişilerin toplumsal alanda huzur, barış ve güven içinde yaşayabilmek için dinlere yöneldiği bilinmektedir. Bu durum dinin toplumsal alandaki işlevini göstermektedir. İnsanlık tarihinin doğuşundan günümüze kadar, din insanlar arasında sosyal bütünleşmeyi sağlayan önemli bir etken olmuştur. Dinin toplumların afyonu olduğunu söyleyen Karl Marx dinin toplumsal alandaki işlevine ve etkisine değinmiştir. Başka bir deyişle toplumda dine bir pay biçmiştir. Pozitivist düşüncenin babası olan Auguste Comte ise “İnsanlık dini” adı altında toplumla ilgili fikirlerini dile getirirken bile yine din kavramından bahsetmiştir (Arslantürk, 1998: 20).

Dinin, insan ilişkilerinin var olduğu birçok alanda etkisini gösterdiği bilinen bir gerçektir. Sosyal, siyasal, ekonomik ve benzeri alanlardan hangisine bakarsak

bakalım hepsinin içinde en etkili olan dindir. (Ülgener, 1981: 14). Din, toplumsal düzenin sağlanmasında ve statükonun meşru hale gelmesinde önemli bir işlev görmekte ve toplumsal alanda etkili bir güç olarak ortaya çıkabilmektedir (Luckmann, 2003: 1972). Frazer ve Pêre Lagrange'ye göre din birey ile bireyin inandığı doğaüstü arasındaki ilişkidir. Ancak E. Durkheim'in "Dini Hayatın İptidai Şekilleri" isimli eserinde de belirttiği gibi bu tanım kapsayıcı bir tanım olmamaktadır. Çünkü bu tanım beşeri olan dinleri kapsamamaktadır. Durkheim dini, eylemleri ve nesnelere kutsal olan ve kutsal olmayan varlıklar olarak ayıran inanç olarak tanımlamıştır. Bu tanımın hem doğaüstünü, hem de doğa varlıklarını kapsadığı ifade edilmektedir (Ülken, 1943: 23).

Sosyoloji biliminin genel anlamda en çok değiştiği iki konudan biri endüstri diğeri de din konusu olmuştur (Sezer, 1981: 16). Sosyolojik açıdan dinin tanımına baktığımızda genellikle toplumsal bakış açısıyla ele alınarak tanımlanmaktadır. Sosyoloji, bireyin kutsalla olan bağlantısını ve dinin toplumda yer edinmesini bir arada tutarak dine yaklaşmaktadır. Sosyolojik olarak din, kutsalın toplum hayatındaki tecrübesi olarak görülmekte ve zorunlu inançlar olarak bakılmaktadır. Bununla birlikte sosyolojiye göre din, tartışılması ve değiştirilmesi doğru bulunmayan inançlarla ilgili eylemlerin ortaya çıkardığı tinsel bir birliktir. Sosyoloji dinin inanç ve düşüncelerini sorgulamaz ve tarihi açıdan ele almaz; ancak bunun yerine din olgusunun toplumsal ve bireysel şartlarını araştırmaktadır (Sezen, 1990: 169-170). Ayrıca dini gruplaşmaları ve dinin etkilediği insanların sosyal davranışlarını da incelemektedir (Keher, Robertson ve Durkheim, 1996: 8).

Din değiştirme eylemi, yeni bir dini benimseme hareketidir. Din değiştirme girişiminde bulunan insanlar genellikle çok karmaşık süreçlerden geçmektedirler. Karmaşık süreçlerin varlığından dolayı çok farklı ve karmaşık etkilerin olabilmesi de söz konusudur. İnsanlar din değiştirme girişiminde bulunmadan önce kendilerini bu duruma iten ve onları tetikleyen sosyal, psikolojik, ekonomik, siyasi, dinsel ve ideolojik etkenler bulunmaktadır. Kişinin din değiştirmesine sosyal, psikolojik, ekonomik dinsel ve ideolojik faktörlerden yalnızca biri neden olabileceği gibi hem sosyal hem psikolojik hem de ekonomik faktörler neden olabilmektedir. Ancak çalışmamızda din değiştirmenin sosyal yönünü ağırlıklı olarak ele almakla birlikte psikolojik yönünü de ele alacağız. Ekonomik, dini ve diğer bazı etkenleri de sosyal

veya psikolojik faktörler başlığı altında aktaracağız. Çünkü ekonomi ve din gibi faktörlerin de sosyal ve psikolojik yönleri bulunmaktadır.

Tarihi sürece baktığımızda din değiştirme eylemleri bireysel olduğu gibi toplumsal olarak da gerçekleşmiştir. İnsanlar topluluk halinde yani cemaat veya aşiret halinde din değiştirmişlerdir. Toplu halde din değişimlerinde şüphe yok ki sosyal faktörlerin etkisi ön planda olmuştur. İnsanlar din değiştirirken sahip oldukları eski inanç ve düşüncelerini terk etme girişiminde bulunmuşlardır. Eski düşünce biçimlerini terk etmekle birlikte eski kültürlerini ve yaşam tarzlarını da terk etmişleridir. Aynı zamanda karşılaştıkları yeni dinin inançsal ve davranışsal bütün yönlerini kabul etmektedirler. Bununla birlikte yeni karşılaştıkları dinin düşünce biçimini, kültürünü ve yaşam tarzını kabul etmiş olmaktadırlar. Kısacası din değiştirmeye neden olan birçok sosyal ve psikolojik faktör bulunmakta ve dolayısıyla bunlar birçok toplumsal sonucu da doğurmaktadır. İnsanları din değiştirmeye iten bu sosyal ve psikolojik faktörlerin neler olduğu problem durumu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın amacı, İzmir ilinde bulunan İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal ve psikolojik faktörleri açıklamaktır. İranlı göçmenlerin din değiştirme öncesinde, din değiştirme sırasında ve din değiştirme sonrasında yaşamış oldukları sosyal ve psikolojik etkenlerin neler olduğu, din değiştirme olgusunun nedenleri ve din değiştirme sonrasında karşılaşılan sorunlar ve değişimler araştırmamızın problemleridir.

Araştırmada İzmir'e göç eden İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal, psikolojik, siyasi, ekonomik ve dini faktörlerin ortaya konulmasının yanı sıra göç etmelerinin dinlerini değiştirmeleriyle ilişkisi ve çoğunluğunun Hristiyanlığı tercih etmelerindeki nedenler ele alınacaktır. İncelenen literatür dahilinde din değiştirme eyleminin çok karmaşık bir olay olmasından kaynaklı çok yönlü sosyal ve psikolojik nedenleri olduğu öngörülmüştür.

2. TEMEL PROBLEM VE ALT PROBLEMLER

Çalışmamız İranlı göçmenlerin din değiştirmesine etki eden sosyal ve psikolojik faktörleri ele almakla birlikte din değiştirme hareketi sonrasında meydana gelen sosyal ve psikolojik değişimleri de ortaya çıkaracaktır. Ayrıca, özelde din olarak Hristiyanlığı seçmelerinde etkili olan nedenler, göç etmelerinde dinlerini

değiştirmenin etkisi, göç ederken İzmir ilini seçmelerinin nedenleri ve gelecekteki beklentileri araştırılacaktır. Dolayısıyla araştırmamızın problem cümlesi: “İzmir’ de yaşayan din değiştirmiş İranlı göçmenlerin, din değiştirmesinde etkili olan sosyal ve psikolojik faktörlerin neler olduğu” sorusudur. Ayrıca araştırmamız aşağıdaki alt problemlere cevap bulmaya çalışmıştır

- İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal faktörler nelerdir?
- İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan psikolojik faktörler nelerdir?
- İranlı göçmenlerin din değiştirdikten sonra karşılaştıkları psiko-sosyal sorunlar nelerdir?
- İranlı göçmenlerin göç etmelerinde etkili olan siyasi, ekonomik, sosyal, psikolojik ve dini etkenler nelerdir?
- İranlı göçmenlerin göç etmelerinde, din değiştirmenin etkisi ve ilişkisi var mıdır?
- İranlı göçmenler din değiştirme eyleminde bulunurken çoğunluğunun Hristiyanlığı seçmesinin nedenleri nelerdir?

3. ARAşTIRMANIN SINIRLILIKLARI ve ZORLUKLARI

Araştırmamızda katılımcıların hem din değiştirmiş hem de İranlı göçmen olmaları gerektiğı için kişilere ulaşmak zor olmuştur. İran’da din değiştirmenin cezası idam olduğu için katılımcıların korkması ve doğal olarak güven sorunu yaşamaları nedeniyle araştırmamıza katılmaktan çekinmişlerdir. Bununla birlikte din değiştirmenin hassas bir konu olmasından dolayı kişilerin mülakat sırasında bazı konularda konuşmak istememeleri de çalışmamızın bir diğer zorluğudur. Araştırma verisi için daha çok sayıda kişiyle görüşme yapılmak istenmesine rağmen, bu güçlüklerden dolayı 6 kişiyle sağlıklı görüşmeler yapılabilmmiştir.

4. YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmamızda, İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal ve psikolojik etkenleri tespit edebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine mülakat tekniğı kullanılmıştır. Bundan dolayı araştırmamızda nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu biliminde amaç

“bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve bunlara yüklediği anlamları ortaya çıkarmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 79). Bu yaklaşım “insanların deneyimi nasıl anlamlandırdığı” ve “deneyimi bilince nasıl dönüştürdükleri” sorularına odaklanmaktadır (Patton,2018,104). Ayrıca araştırmacı ile katılımcı arasında sıkı bir bağ kurduğu için sosyal - psikoloji alanında kullanılması en uygun görülen yaklaşımlardandır (Özdemir, 2010, 334; Aydın, 2018, 63).

4.2. Veri Toplama Araçları ve Örneklem

Araştırmanın örnekleme İzmir il merkezinden amaçlı örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme ile seçilen; din değiştiren İranlı 6 göçmenden oluşmaktadır. İranlı göçmenlerin din değiştirmesinde etkili olan sosyal ve psikolojik faktörleri ortaya koymaya çalışması nedeniyle araştırmamız nitel bir araştırmadır. Bu nedenle araştırmada veri toplamak amacıyla İzmir ilinde yaşayan kartopu örneklemeyle seçilen İranlı göçmenlere derinlemesine mülakat yapılmıştır. Kişilerle yapılan görüşme esnasında, ses kayıt cihazı kullanılarak görüşmeler kayıt altına alınmış ve görüşme sonrasında kayıtlar yazıya dökülmüştür.

4.3. Verilerin Analizi

Katılımcılarla yapılan mülakat görüşmesinin sonunda elde edilen veriler, nitel araştırma yönteminin veri analizlerinde kullanılan betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Betimsel analizde, araştırmada toplanan veriler daha önceden belirlenmiş ana konulara göre özetlenerek yorumlanır. Elde edilen veriler, araştırma sırasında kişilere yöneltilen sorulara göre veya soruların ortaya koyduğu ana konulara göre düzenlenebilir. Bu analize göre, çoğunlukla araştırmaya katılan kişilerden doğrudan alıntılar yapılarak veriler anlaşılır bir şekilde betimlenir. Betimlemeler de açıklanarak yorumlanır ve neden sonuç ilişkileri çözümlenerek sonuçlar ortaya konur (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

5. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

5.1. Yurt İçinde Belli Başlı Önemli Çalışmalar

Yüksek Lisans Tezleri;

- 2000 yılında Ali Osman Kurt'un “Yahudilikte, Hristiyanlıkta ve İslam’da İrtidat” isimli çalışması

- 2001 yılında Heon Choul Kim'in "Din Değiştirmenin Entelektüel Arka Planı" isimli çalışması
- 2004 yılında Süreyya Canbolat'ın "Bir Kelam Problemi Olarak Dinden Dönmenin Sebepleri Bu Sebeplerin Tarihte ve Günümüzde İslam'dan Dönmeyle İlişkisi: Türkiye'de Hristiyan Olan Müslümanlar Örneği" isimli çalışması
- 2012 yılında Ayşe Kesen Kurçak'ın "Türkiye'de Din Değiştirme Üzerine Yapılan Çalışmaların Sosyolojik Analizi" isimli çalışması
- 2012 yılında Mecit Altun'un "Müslüman Olan Almanlar Üzerine Psiko-Sosyal Bir İnceleme" isimli çalışması
- 2013 yılında İtir Rahimi'nin "Kosova'da Din Değiştirmenin Psiko-Sosyolojik Sonuçları" isimli çalışması

Doktora Tezleri;

- 1979 yılında Hüseyin Peker'in "Din Değiştirmede Psiko-Sosyal Etkenler" isimli çalışması
- 1994 yılında Ali Köse'nin "Neden İslam'ı Seçiyorlar" isimli çalışması
- 2007 yılında Mustafa Alish Hadzhi'nin "Din Değiştirmenin Sosyolojik Sonuçları: Bulgaristan Örneği" isimli çalışması
- 2008 yılında Celal Çayır'ın "Türkiye'de Din Değiştirip Hristiyanlığa Geçişin Psiko-Sosyal Etkenleri" isimli çalışması

Makaleler;

- 2003 yılında M. Ali Kirman'ın "Küresel Bir Olgu Olarak Din Değiştirme ve Aile Kurumuna Etkisi" isimli çalışması
- 2004 yılında M. Ali Kirman'ın "Din Değiştirme Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım" isimli çalışması
- 2004 yılında Ali Köse'nin "Din değiştirmenin Psiko-Sosyolojik Nedenleri Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri" isimli çalışması
- 2004 yılında Süreyya Canbolat'ın "Türkiye'de 1986 – 2002 Yılları Arasında Hristiyan Olan Müslümanlar Üzerine Bir İnceleme" isimli çalışması
- 2005 yılında Celal Çayır'ın "Din Değiştirmede Etkili Olan Psiko-Sosyal Faktörler ve Bursa'da Misyonerlik Faaliyetleri" isimli çalışması

- 2006 yılında Hayati Hökelekli ve Celal Çayır'ın "Gençlerin Din Değiştirip Hristiyan Olmasında Etkili Olan Psiko-Sosyal Etkenler" isimli çalışması
- 2007 yılında Asım Yapıcı'nın "Müslümanlıktan Hristiyanlığa Geçişin Sebepleri Üzerine Sosyo-Psikolojik Bir İnceleme" isimli çalışması
- 2007 yılında M. Hadi Tezokur'un "Diyarbakır İncil Topluluğu ve Misyonerlik" isimli çalışması
- 2012 Y. Sinan Zavalı'nın "Din Değiştirmenin Psiko-Sosyal Kodları" isimli çalışması
- 2013 yılında Zekiye Demir'in "Din Değiştirmede Cinsiyetin Rolü: Belçika Örneği" isimli çalışması

5.2. Yurt Dışında Belli Başlı Çalışmalar

- 1982 yılında Lewis Rambo'nun ele aldığı 13 sayfalık bibliyografik makale çalışması ve 1999 yılında "Din Değiştirme Teorileri: Dini Değişimi Anlama ve Yorumlama" (Theories of Conversion: Understanding and Interpreting Religious Change) başlığıyla Social Compass dergisinde yayınlanan makalesi bulunmaktadır. Ayrıca 1993 yılında "Understanding Religious Conversion" ve 1996 yılında "Psicosocologia de la conversion religiosa" isimlerinde yazmış olduğu kitaplar önemlidir.
- 1902 yılında William James'in "Dini Tecrübenin Çeşitliliği" (The Varieties of Religious Experience) isimli eserinde conversion konusunu ele almıştır.
- 1911 yılında E. Starbuck'un "The Psychology Of Religion" isimli çalışması
- 2003 yılında Matthew T. Loveland'ın "Religious Switching: Preference Development, Maintenance, and Change" isimli çalışması
- 2016 yılında Frank Van Tubergen'in "Hollanda'daki Yeni Göçmenlerin Dini Değişimi: Göç Olayı" isimli çalışması

1. BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. 1. DİN DEĞİŞTİRME

Hidayete erme şeklinde de dile getirilen din değiştirme veya dini değişim kavramı, Batı kaynaklarında “religious conversion” kavramıyla ifade edilmektedir. “Conversion” kavramı, kişinin bir dini terk ederek başka bir dine geçmesi, inançsız bir kimsenin kendi toplumunun dinine yönelerek dindarlaşması veya kişi için yeni olan bir dine geçmesi anlamına gelmektedir. Bazen de bu kavram siyasi ve politik alandaki fikir değişiklikleri için kullanılmıştır (Köse, 1997: 5). Din değiştirmenin tarihi, dinlerin tarihi kadar çok eskilere dayanmasına rağmen din değiştirmeyle ilgili araştırmalar ve çalışmalar 1900’lü yıllara tekabül eden yakın bir tarihe dayanmaktadır. İlk bilimsel din değiştirme çalışmaları, belli bir kiliseye mensup bazı Hristiyanların başka bir kiliseye geçişleriyle ilgili olmuştur. (Demir, 2013: 158).

Din değiştirme olgusu insan yaşamındaki en köklü ve en karmaşık olaylardan biridir (Mehmedoğlu ve Kim 2001: 175). “Din değiştirme dini inanç ve davranışlarla ilgili köklü değişim ve dönüşümü ifade etmektedir” (Kirman, 2004: 76). Din değiştirmenin temelinde çok yönlü etkenler yatmaktadır. Bu etkenler arasında genel anlamda sosyal ve psikolojik etkenler yer almaktadır. “Din değiştirmeden önce kişi ve grup içindeki farklı kişilik biçimlerinin, din değiştirme gerçekleşikten sonra kişiliğin dış hatlarının tanınmasını ve takdirini gerektirir” (Rambo, 2011: 212). Din değiştirme olayı, gerçeği bulma arayışı olarak kalpten samimi bir şekilde olabildiği gibi çıkar amaçlı, bir şeyleri elde edebilmek amacıyla sadece görünürde de olabilmektedir.

Din olgusuna sosyal açıdan yaklaşıldığında toplumsal ilişkileri düzenlemesi, yapılaşması ve toplumsal grup oluşturması açısından çok önemli bir sosyal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır (Hadzhi, 2007: 7). Ayrıca dine varoluşsal olarak yaklaşan Frankl, kişilerin kendi dinini seçme özgürlüğü olduğuna dikkat çekmektedir. Birey dinini yaşaması için kültürler, geleneksel kalıplar sunmaktadır. Böylece birey istediği dini özgürce seçerek dini faaliyetleri yerine getirme yükümlülüğünü de kabul etmektedir (Ayten, 2006: 141). Bu bağlamda sosyal yönden “din değiştirme olgusu kimliğin, anlam sisteminin ve hayat şeklinin yeni bir din içinde radikal bir şekilde yeniden organize edilmesidir” (Köse, 2004: 410). Ayrıca din değiştirme olgusu bireyi kendisi yapan benliğinde, düşüncelerinde ve yaşam

tarzında oluşan köklü değişimlerdir. Din değiştirme olgusuna psikolojik yönden yaklaşıldığında ise psikologların din değiştirmeyi “benliğin dönüşümü” olarak tanımladıkları görülmektedir. Benliğin dönüşümü kavramıyla kişinin manevi hayatında, karakterinde, kişiliğinde ve davranışlarında oluşan dönüşüm ve değişim kastedilmektedir (Köse, 2004, 410).

Dinler, genel anlamda ilahi kaynaklı ve beşeri kaynaklı olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. İlahi veya beşeri kaynaklı bütün dinler temelde iyilik, düzen ve kurtuluşu sağlamayı amaçlamaktadır. Yeryüzünde bulunan bütün dinlerin iki temel amacı vardır. Birincisi kişinin Tanrı'yla olan münasebetini ve bağı kurarak düzenlemektir. İkincisi kişinin, diğer insanlarla, toplumla ve çevresiyle olan münasebetini ve bağı düzenlemektir. Bu aynı zamanda bireyin bireyle, bireyin toplumla ve toplumun toplumla ilişkilerinin düzenlenmesini de kapsamaktadır. Bu iki amaca baktığımızda psikolojik ve sosyal temelli oldukları görülmektedir. Birinci kısım bireyin iç dünyasıyla ve davranışlarıyla ilgili olduğu için psikolojik temellidir. İkinci kısım bireyin diğer bireylerle ve toplumla olan ilişkisiyle ilgili olduğu için sosyal temellidir. Bu çerçeveden baktığımızda konumuz olan din değiştirmeye bağlantısı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde din değiştirmenin de temelde hem sosyal ve psikolojik nedenlerden kaynaklandığı hem de sosyal ve psikolojik sonuçlar doğurduğu bilinmektedir.

1. 2. DİN DEĞİŞTİRME MOTİFLERİ

Din değiştirme genel anlamda bireyin kendi başına benliğinde yaşadıkları ile tecrübe etikleri veya başkalarıyla girdiği karşılıklı münasebetler sonucu gerçekleşmektedir. Bu bağlamda Lofland ve Skonovd din değiştirmeye ilgili altı motif tespit etmişlerdir. Bunlar; entelektüel, duygusal, deneysel, mistik, yeniden uyanış ve cebri motiflerdir.

Entelektüel Motif

Din değiştirmenin entelektüel boyutunda, birey seçeceği yeni dini ve bu dinin yaşam tarzını bilgi edinerek ve araştırarak öğrendikten sonra katılım gösterir. Bireyin gireceği bu yeni dinin mensuplarıyla ikili ilişkilere girmesi şart değildir. Önemli olan bireyin entelektüel anlamda tatmin olmasıdır. Entelektüel anlamda dini değişim, farklı dinlere ve düşünce yapılarına ait literatür araştırmaları, ritüellerin yapıldığı dini

kurumlara gidilmesi veya görsel videoların izlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Köse, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176).

Duygusal Motif

Duygusal din değiştirmede birey sececeği yeni dinin mensuplarına veya öğelerine ilgi duyarak ve samimi yaklaşımlarından etkilenerek dinini değiştirir. Sevdiği, evlendiği veya ilgi duyduğu kişinin dinini seceenler duygusal din değiştirmeye örnektirler (Köse, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176).

Deneysel Motif

Deneysel motifte birey sececeği yeni dini ilk olarak deneme amaçlı tercih etmekte ve süreç sonucunda din değiştirme kararını almaktadır. Birey deneme amaçlı girdiği dinin ritüellerine katılmakta ve dinin mensuplarıyla ikili ilişkilerde bulunmaktadır. Bireyin karşılaşmış olduğu yeni dini denemeye kalkışmasının amacı derin tecrübe yaşayarak değişime uğrayanların tecrübesini yaşamak istemesidir (Köse, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176).

Mistik Motif

Mistik anlamda din değiştirme çoğunlukla bireyin iç dünyasında meydana gelen, bireyi harekete geçirerek din değiştirmesine neden olan ve aniden ortaya çıkan olaylardan kaynaklanmaktadır. Bu durum bireyi derinden etkileyen ve başkasına aktarılamayan mistik tecrübelerden kaynaklanmaktadır. Rüya, kendisini farklı boyutta görmek, cezp hali, gaipten sesler duymak veya kişiler görmek gibi durumları yaşadığını söyleyen kişilerin, aniden dinlerini değiştirmeleri mistik motife örnektir (Köse, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176).

Yeniden Uyanış Motifi

Yeniden uyanış motifi bireyin mensup olduğu dine bağlılığının artışını ifade etmektedir. Bireyin dini duygularının dindar bir kişi veya grup tarafından harekete geçirilmesiyle, birey mensubu olduğu dine bağlılığı artmakta ve dindarlaşmaya karar vermektedir (Köse, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176).

Cebri Motif

Cebri yani zorlama yoluyla din değiştirme motifinde birey, karizmatik bir liderin veya bir grubun etkisinde kalarak ya da dolaylı yoldan zorlamayla dinini değiştirmektedir. Dolaylı yoldan zorlamayla din değiştirenler için genellikle beyin yıkama kavramı kullanılmaktadır. Cebri din değiştirmede, birey özendiği veya duygusal bir bağ kurduğu kişinin dinini değiştirdiğini gormesiyle, o da dinini değiştirerek özendiği kişiyle aynı dini seçmek zorunda olduğunu düşünmektedir. Çok sevdiği bir lider, çok sevdiği bir kişi veya anne-babasının dinini değiştirdiğini goren kişinin, dinini değiştirmesi örnek olarak verilebilir. (Kose, 2004: 418-419; Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 176). Ayrıca işgal edilen veya saldırıya uğrayan toplumların zorla dinlerinin değiştirilmesi de cebri motifin bir diğer şeklidir.

1. 3. DİN DEğİŞTİRMEDE ETKİLİ OLAN FAKTÖRLER

Kişiliğin gelişmesinde aile, komşuluk ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi olmakla birlikte özellikle de dini çevrenin büyük bir etkisi vardır. Bu nedenle sosyologlar ve psikologlar kişinin çevresini oluşturan bu etkenleri incelemektedirler. Bu durum aynı zamanda dini kişiliğin gelişmesinde de soz konusudur. Bireyin dini kişiliği ve dini davranışlarını ozmlenmeye çalışılırken bireyin bulunduğu çevrenin şartları ve çevresiyle ilişkileri dikkate alınması gerekmektedir. Aynı şekilde din değiştirme konusunu ozmlenmeye çalışırken de aynı durum soz konusudur (Armaner, 1973: 96). Bireylerin din değiştirmelerinin nedenleri çok yonl olmakla birlikte, birçok etkene bağlıdır. Din değiştirme olgusu tek bir faktore indirgenemez. Genel anlamda sosyal ve psikolojik faktrlere bağlıdır. Ancak bu iki faktr, psiko-sosyal kavramı adı altında tek bir bağlamda da ele alınmaktadır. Günümüzde din değiştirme konusuna sosyolojik ve psikolojik olarak yaklaşılmakta ancak sosyolojik yonu daha ağır basmaktadır (Kose, 2004: 409). Din değiştirme temelde teolojik ve psikolojik bir durum olarak grnse de genellikle toplumsal faktrlerin etkisiyle ortaya çıkan bir süreçtir (etin, 1994: 60; Kirman, 2004: 81).

Sosyal bilimciler din değiştiriminin psiko-sosyal nedenlerini ele alırken üç farklı yaklaşım sergilemişlerdir. Bunlardan ilki daha çok psikolojik bir yaklaşım olan strese karşı ozm yaklaşımıdır. Bu gorse gore kişi kendisinde stres oluşturan durumlardan kurtulmak için din değiştirir. İkincesi ailenin eğilimleri, okul eğitimi gibi çevresel olarak etkilenme sonucu uzun zaman alan süreçler yaklaşımıdır.

Üçüncü ve son yaklaşım ise bireyin, diğer insanlarla olan ilişkisi nedeniyle onlardan etkilenmesi sonucu din değiştirmesidir (Köse, 2004, 411). Bireyin benliğinin oluşmasında olduğu gibi biyolojik özelliklerinin oluşmasında da kültürün ve toplumun etkisi psiko-sosyal birçok çalışmada ortaya konmuştur. Din değiştiren bireyin kişiliğinin oluşmasında psikolojik etkilerin yanı sıra sosyo-kültürel etkilerin tamamı etkilidir. Bu sosyo-kültürel etkiler çok karmaşık olduğu için bireyin biyolojik koşullarının yanında çevresindeki sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların tamamına bakılmalıdır, çünkü birey tüm bu koşulların bütünü olarak karşımıza çıkmaktadır (Armaner, 1980: 74-75). Din değiştirme olgusu ile ilgili olarak psikolojik faktörlerden ziyade sosyal faktörler de incelenmelidir.

"Psikologların daha ziyade bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarında meydana gelen değişimler ve ayrıca kişilik, benlik, bilinç ve yaşantıda gözlenen dönüşümlerle ilgilendikleri bilinmektedir. Hâlbuki sosyologlar, din değiştirme olaylarının meydana geldiği kültürel ve dini geleneklerin sosyal ve kurumsal yönlerini incelerler. Ayrıca din değiştirmenin gerçekleştiği dönemin sosyal şartları ile yeni dinin veya dini grubun özellikleri üzerinde de dururlar. Sosyologlar, gerek din değiştirenlerin sosyal çevreleriyle olan ilişkileri ve gerekse bireylerin beklentileri ile grubun bireylere sunduğu ürün ve hizmetler arasındaki ilişki ile de ilgilenirler. Kuşkusuz bunlar psikologların göz ardı ettiği hususlardır" (Kirman, 2004: 81).

1. 3. 1. Sosyal Faktörler

Araştırmacılar dini baskı, toplumsal baskı, aile baskısı, günlük sıkıntılar, etnik dışlanma, eş seçimi, ekonomik marjinallik, toplumsal statü, cinsiyetçi din yorumları, dini kimlik ihtiyacı ve toplumun ölüm sonrası inancı gibi sosyal, siyasal ve ekonomik olan bu etkenleri din değiştirmeye neden olan sosyal faktörler arasında saymaktadırlar (Kirman, 2004: 81).

1. 3. 1. 1. Sosyal Öğrenme ve Sosyal Tepki

Sosyal öğrenme teorisi dini inançların oluşumu konusunda büyük önem arz etmektedir (Yapıcı, 2007: 225' den akt. Kesen Kurçak, 2012: 40). Bu teoriye göre birey çevresini gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmeye çalışır. Bu bağlamda dini inanç ve davranışlar bireyin sosyal öğrenme yoluyla başta ailesi olmak üzere toplumu ve çevresini gözlemleyerek öğrenmesi ve taklit etmesiyle oluşmaktadır. Bu

açından bakıldığında birey başta ailesi olmak üzere çevreden etkilenmektedir (Eren, 2007: 135; Kesen Kurçak, 2012: 40). Burada dini inanç ve davranışların oluşumu konusunda sosyal öğrenme teorisinin önemi olduğu kadar sosyal etki kuramı da önem arz etmektedir. Çünkü küçük yaştaki çocuklar etrafını gözlemleyerek öğrenmeyi gerçekleştirmeleriyle birlikte çevresinin, özellikle de anne ve babasının sosyal etkisi söz konusudur. Bu durum din değiştirme konusunda da aynı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Sosyal öğrenme yoluyla çevresini gözlemleyen kişi çevresinde gördüğü farklı dinlerden etkilenebilmekte ve böylece din değiştirebilmektedir. Sosyal tepki ise bireyin çevresini gözlemlemesi ve çevresinde oluşan olumsuzluklara karşı verdiği tepki sonucu din değiştirmesidir.

1. 3. 1. 2. İdeolojik ve Din Mensuplarının Olumsuz Davranışlarına Tepki

11 Eylül 2001'den sonra Avrupa ve Amerika'da gençlerin Müslümanlaşmasında artış olduğu görülmüştür. Bu artışın nedeni 11 Eylüldeki saldırıyı, kapitalizme karşı bir saldırı olarak gören antikapitalist fikirli gençlerden kaynaklanmaktadır. (Köse, 2004: 408) Burada açık bir şekilde din değiştirmenin ideolojik bir tepkiden kaynaklandığı görülmektedir. Din mensuplarının veya din görevlilerinin, dine aykırı davranış sergilemeleri nedeniyle kişide dine karşı güvensizlik ve nefret duygusu oluşturabilir. Bu güvensizlik ve nefret duyguları bilinçaltına iner ve kişiyi dinden soğutur. Bu durumda bireyin başka dine mensup kişilerle ilişkiler kurması veya onların argümanlarıyla karşılaşması sonucu din değiştirmesi kolaylaşır (Peker, 1993: 144-145). Kişi bağlı olduğu din kurumunun şüphe uyandıran ritüelleri, davranışları veya tutumları nedeniyle zaman içinde iç dünyasında tepki oluşur. Bu tepki sonucu kişi yeni bir arayış içine girer ve din değiştirir. Örneğin Hristiyanlıkta rahiplerin aykırı davranışları, kilisenin modernist ve reformist düzenlemeleri kişilerin güvensizlik duygusuna kapılmalarına ve bunun sonucunda da din değiştirmelerine neden olmuştur (Hökelekli, 2010: 299-300).

1. 3. 1. 3. Evlilik Faktörü

Kişinin din değiştirmesinde toplumsal çevrenin çok büyük bir etkisi vardır. Toplumsal çevre ile etkileşim halinde olan birey evlilik yoluyla da din değiştirebilmektedir. Kişi yeni tanıştığı ve evlenme kararı aldığı kişiyle iyi bir evlilik süreci geçirmek veya kendisini kabul ettirebilmek için dinini değiştirmektedir.

Ayrıca evlenen bazı eşler evlilik sırasında inançlarını saklayabilmektedirler. Evlendikten belirli bir müddet sonra taraflardan biri eşinin farklı bir inançtan olduğunu öğrenince de evliliğin sürdürülebilmesi amacıyla eşinin dinine geçmektedir (Hökelekli ve Çayır, 2006: 41; Kirman, 2004: 83). Evlilik kurumunun korunması ve sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi amacıyla din değiştiren kişilerin örneği sosyal etki kaynaklı ve sosyal uyum amaçlı bir din değiştirme olduğu da söylenebilir.

Farklı dinlerden olup evlenme planı yapanlar olabilmektedir. Bazen taraflardan biri, diğerinden evlenebilmeleri için kendi dinine geçmesi gerektiği koşulunu ileri sürebilir. Bu durumda kişi, ya onunla evlenmeyecek ya da onun dinine geçecektir. Birey evlenmeyi planladığı kişiye olan sevgi veya evlilik ile elde edeceği değerler, bulunduğu dinin değerlerine baskın gelirse kişi dinini değiştirebilmektedir. Bazen de kişi evlendikten sonra kendisini çevresine kabul ettirmek, emniyette olmak, saygınlık kazanmak, eşi ya da eşinin akrabalarıyla iyi geçinebilmek veya onlar tarafından daha çok sevilebilmek için din değiştirir. Bazı durumlarda ise evlendikten sonra eşlerden biri, diğerinin dinine yaptığı gözlemler veya tartışmalar sonucunda ilgi duyar ve din değiştirir (Peker, 1993: 138-141). Başka dinden olan kişilerle yapılan evlilik sonucunda din değiştirenlerin sayısı oldukça yüksek bir orana sahiptir. Ancak evlilik nedeniyle yapılan din değiştirme olayı çoğu zaman samimi olmayan ve şeklen yapılan bir din değiştirmedir (Hökelekli, 2010: 300).

1. 3. 1. 4. Toplumsal ve Dini Baskı

Bir dine mensup kişilerin veya din adamlarının baskısı veya olumsuz tutum ve davranışları kişilerin dinden uzaklaşmasına neden olmaktadır (Canbolat, 2004b: 90). Kişiler din adamlarının zorlamaları ve olumsuz metodla yaklaşmaları nedeniyle dine karşı kin ve nefret duyguları besleyerek din değiştirme girişiminde bulunabilmektedirler. Tarihi sürece baktığımızda din değiştirme eyleminin toplumdaki bazı baskılara karşı bir tepki olarak da gerçekleştiği görülmüştür. Kişiler, baskıların getirdiği olumsuzlukları dine mal etmişlerdir. Böylece kişilerin yaşadığı bunalım, onların isyan duygularını harekete geçirmiş ve dine karşı cephe tutmalarına sebep olmuştur. Bu nedenle toplumsal baskıların dayanılmaz bir hal aldığı ve bunun sonucunda insanların bunalımlar yaşadığı sanayileşmenin ilk gerçekleştiği batı toplumlarında birçok ideolojinin, düşüncenin ve dini inancın ortaya çıkması tesadüf değildir. Örneğin sanayi sonrası işçilere yapılan baskıyla ilgili Karl Marx'ın şu

cümleleri dikkat çekicidir. “ Kadınlarla on yaşından küçük çocukların madenlerde çalışması yasaklanmadan önce, kapitalistler, çıplak kadınlarla kızların çoğu zaman erkeklerle bir arada çalıştırılmasını kendi ahlak yasaları ile özellikle defteri kebirlerine öylesine uygun bulmuşlardı ki, ancak bu yasanın yürürlüğe girmesinden sonra makineye başvurmak zorunda kaldılar. Yankee’ler bir taş kırma makinası icat etmişlerdi. İngilizler bunu kullanmıyorlardı, çünkü bu işi yapan ‘Wretch’, emeğinin o kadar az bir kısmının karşılığını alıyordu ki, makine, kapitalistin üretim masraflarını artırabilirdi” (Karl Marx, 2003: 343). Bu örnekte de görüldüğü gibi sanayileşmenin ilk yıllarındaki bu baskılar, birçok ideolojinin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

1. 3. 1. 5. Dinin Kurumsallaşmadaki Yetersizliği ve Yetersiz Din Eğitimi

Din değiştirme olgusu, bireylerin aşırı dindar çevrede olmaları ve toplumsal baskıya karşı bir tepki niteliğinde isyan ederek din değiştirmelerinin yanı sıra daha önce buldukları aile, toplum ve çevrede sağlam bir dini inanış ve yaşayışa sahip olmamaları da etkili olabilmektedir. Bununla ilgili olarak Kore’de yapılan bir araştırmada deneklerden birinin din değiştirmesiyle ilgili olarak söylediği "Aslında herhangi bir dine mensup değildim. Fakat bu, benim dinsiz olduğum anlamına gelmez. Tanrı'ya inancım var, ancak takip edebileceğim bir din bulamamıştım." (Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 180) cümleleri bu durumu kanıtlar niteliktedir. Yeni bir dinle tanışmadan önce sahip oldukları dini inançları aynı toplumdaki diğer bireylere kıyasla daha zayıf olan, inanç konularında bazı şüpheleri bulunan veya yaptıkları ibadetlerden yeterince tatmin olamayan, kısaca dini sosyalleşmesi ve dini bağlılığı düşük olanların din değiştirme eğilimlerinin daha yüksek olacağı söylenebilir (Kesen Kurçak, 2012: 59'dan akt. Demir, 213: 163). Bazı kimselerin din değiştirmesinde etkili olan nedenlerden biri de kişinin bulunduğu dinin kurumsal anlamda zayıf olması veya dinsel kurumlarının olmaması olarak görülmektedir. Belli bir statüye sahip olup bir yerlere gelebilmek için din değiştiren kişilerin var olduğu da bilinmektedir. Bu tür değişim vakaları kimlik sosyolojisinde din değiştirme olarak kabul edilmemektedir (Rahimi, 2013: 61).

1. 3. 1. 6. Arkadaşlık İlişkileri, Toplumsal Kabul İsteği ve Çıkar İlişkisi

Birey, çevresinde bulunur tarafından saygı görmek ve takdir edilmek istemektedir. Başka dinden olanların bulunduğu bir çevrede yaşayan birey kabul

görmek, saygı duyulmak ve takdir edilmek gibi nedenlerle dinini değiştirebilmektedir (Peker, 1993: 143). Sosyal etkileşim çevresinde kurulan arkadaşlık ilişkilerinin de bireylerin din değiştirmelerinde çok büyük etkisi vardır. Birey, farklı dinden olan yeni arkadaşlar edindiğinde zamanla ondan etkilenebilmekte ve dinini değiştirebilmektedir (Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 181-182).

1. 3. 1. 7. Toplumdaki Trend İnanışlara Yönelme ve Modern Hayat Kavramlarının Getirdiği Faktörler

Din değiştirme olgusu, teolojik anlamda bir değişiklik olmasından çok Batılılaşma anlamında bir değişikliktir (Köse, 2004: 407). Çünkü günümüz modern çağında özellikle de gençler trend olan, beğenilen ve batıdan olan objelere yönelmektedirler. Azımsanmayacak oranda inancını değiştiren kişiler, entelektüel anlamda bir dini araştırma yapmadığı halde ve bazen de hiç bir bilgiye sahip olmasa bile trend olduğu için sadece duymuş olduğu bir inanç sistemine geçiş yapmaktadırlar. Din değiştirme olgusunda modernleşme, küreselleşme, şehirleşme, çoğulculuk, sekülerleşme, bireyselleşme, rasyonelleşme gibi faktörlerin de büyük bir etkisi olduğu görülmektedir. Özgürlükçü bir yaşamın olduğu toplumlarda insanlar istedikleri inanç ve düşünceyi seçebilir veya değiştirebilirler. İnsanlar şehirleşme sonucu oluşan metropol şehirlerde çoğulcu bir toplumda yaşamaktadırlar. Çoğulcu toplumlarda farklı inanç ve düşüncelere sahip insanların birbirleriyle etkileşimi sonucu din değiştirme olayları gerçekleşmektedir. Ayrıca çoğulcu kalabalık şehirler bireylerin daha rahat hareket edebilmelerine ve toplumda kendilerini görünür kılmaz hissetmeleri 'bireyselleşme' nedeniyle toplumsal baskıdan da uzak yaşamalarına olanak sağlamaktadır. Bu durum bireylerin daha rahat ve özgürlükçü davranmalarını sağlayarak din değiştirmelerine olanak sağlayabilmektedir.

Bireyler belli bir dini inanca sahip olmalarıyla birlikte dinlerinin geleneksel yaşam tarzının aksine modernizmin getirdiği seküler yaşam tarzıyla yaşadıkları görülmektedir. Bireyler bir dini inanca sahip olmakla birlikte seküler yaşam şekliyle yaşamaktadırlar. Geleneksel toplumdaki devlet ve toplum bazındaki dindarlık artık yerini bireysel dindarlığa bırakmıştır. Başka bir deyişle "dinler, artık yapılan değil inanılan bir şey haline gelmiştir" (Kirman, 2004: 85). Bilindiği üzere gelişmiş ve gelişmekte olan toplumlarda insanların büyük çoğunluğu modernleşme çabası

içindedirler. Modernleşme isteği özellikle de gençler arasında özentisi nedeniyle daha fazla olduğu görülmektedir. Modern hayatın düşünce ve yaşam tarzı farklı olduğu gibi inanç yapısı da farklılık arz etmektedir. Modern hayatın çekiciliği nedeniyle modernleşme çabası içinde olanlar doğal olarak inanç yapılarında da değişikliğe giderek din değiştirme eyleminde bulunabilmektedirler (Çayır, 2005: 284).

Din değiştirmede etkili olan modern hayat kavramlarından biri de küreselleşme olgusudur. Küreselleşme, insanların din değiştirmesine olanak sağlamakta ve ortam yaratmaktadır. Marshall McLuhan'ın dediği gibi küreselleşmeyle birlikte dünya artık küresel bir köy haline gelmiştir (McLuhan 2001: 11). Küreselleşmenin etkisiyle dünyadaki herkes, istediği her dini inancı yakından tanıma ve kabul etme imkânına sahip olmuştur. Küreselleşen dünyada kişi geçmek istediği yeni dinin mensuplarıyla yüz yüze ilişkilerde bulunarak yeni dini ritüelleri ve inanç bazında bilgileri yakından tanıma imkânına sahip olabilmektedir. Aynı şekilde dini inancını yayma eğiliminde olan kesimler de küreselleşmenin oluşturduğu ortamdan yararlanarak daha etkili ve daha rahat bir imkânla sahip olmuşlardır. Ayrıca çoğulcu bir yapının var olmasıyla birlikte bireyler din değiştirme konusunda daha özgür davranmışlardır. “Bir din, farklı milletlerden, farklı dillerden, farklı kültürlerden insanları ortak değerler ya da inanç sistemi etrafında buluşturabildiği zaman küreselleşebilecektir” (Metin, 2013: 351).

1. 3. 1. 8. İletişim Çağı Ve Sosyal Medya Faktörü

Günümüz teknoloji çağındaki kitle iletişim araçlarının hızlı bir şekilde haberleşmeyi sağlaması nedeniyle insanlar farklı toplumlarda bulunan bilgilerden ve meydana gelen değişimlerden anında haberdar olabilmektedir (Kula, 2001: 66). Haberleşmenin en hızlı dönemini yaşadığımız iletişim çağında dünyanın her yerine aynı anda ulaşılması, yeni durumların oluşmasına fırsat vermiştir. İnternet çağında özellikle de sosyal medyada din değiştirme vakaları olduğu bilinmektedir. İnternet ortamı felsefi soruların sorulduğu bir ortam olmasıyla birlikte, bazen de internet ortamında bilinçli olarak dinleri kötüleyerek dinlere karşı tavır almak amacıyla tartışma ortamları oluşturulmaktadır. Kendi dini inancını veya felsefi fikirlerini yaymak ve taraftar kazanmak amacıyla artık internet imkânları kullanılmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının gücü kullanılarak toplum istenilen yöne yönlendirilebilmektedir. Bu yönlendirme ile toplumun sosyal kültürü, düşünce biçimi, siyasi fikirleri ve psikolojik algıları değiştirilebilmektedir. Benzer durum dini inancını topluma aşılama çabası içinde olan kesimler için de geçerlidir. Dini inancını topluma aşılama ve yayma girişiminde bulunanlar, genellikle dinlerini anlatan sürekli yayın yapan TV kanalları, internet reklamcılığı, filmlerin arka plan figürleri ve benzeri birçok yolu kullanmaktadırlar (Canbolat, 2004a: 37-40). Günümüzde sosyal medyadaki etkileşim, toplumsal alandaki etkileşimden daha büyüktür. Kore'de İslam'la etkileşimde bulunmaları için, internet ağı üzerinde açılan bir web sayfasının ulaştığı kişi sayısında artış olduğu görülürken, camiye gidenlerin sayısının gittikçe azaldığı gözlemlenmiştir (Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 182).

1. 3. 1. 9. Ekonomik ve Kültürel Faktörler

Bazı durumlarda kişi ekonomik anlamda yarar sağlamak için dinini değiştirebilir. Bu tür din değiştirme olayında genellikle birey eski dinine inanmakla birlikte çıkar amaçlı, görünürde din değiştirmiştir (Peker, 1993: 148). Günümüzde ekonominin din değiştirmeye etkisi oldukça yüksek oranlardadır. Ekonomik seviyesi çok yüksek olan kesimlerin, büyük çoğunluğu Hristiyan Protestanların oluşturduğu ve misyonerlik faaliyetlerinde de ekonomik gücü etkili biçimde kullandıkları bilinmektedir. Din değiştiren kişiler genelde daha iyi bir ekonomik güce sahip olmak için bu eylemi gerçekleştirebilmektedirler. Protestanlığın ekonomiyi etkilediğini ve bunun sonucunda kapitalizme meydan açtığını savunan Max Weber, “Ekonomik açıdan en gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan reformcular, kilisenin günlük yaşamı dinsel bakımdan fazla değil de az kontrol etmesinden şikâyetçi” (Weber, 2011: 9) olduklarını söylemesi bu duruma örnek teşkil etmektedir.

Farklı dini inançların olduğu bir toplumda yaşayan kişi, diğerlerinin kültüründen, örf ve âdetlerinden etkilenmesi kaçınılmazdır. Bir toplumun kültürünü, örf ve âdetini belirleyen en önemli etkenlerden biri dindir. Kişi yeni karşılaştığı toplumun örf ve âdetlerden etkilendiği gibi, zamanla onların dini inancından da etkilenecek din değiştirebilmektedir (Peker, 1993: 142). Birey, toplumdaki dinin kültürünü, motiflerini, sembollerini, yaşam tarzını, inanç ve düşünce biçimini süreç içinde kapması ve kendi kişiliğinde yansıtmasıyla dini sosyalleşme gerçekleşir (Günay 1981: 195’ den akt. Kirman, 2003: 271-272). Din değiştirme konusunda, dini

sosyalleşmenin çok önemli etkisi olduğu görülmektedir. Kişi yeni girmiş olduğu toplumun dini yaşayışından etkilenerek bir tür dini sosyalleşme yaşar ve din değiştirmeye kapı aralanır. Çünkü genel anlamda “ kültürün oluşumu yaratıcı bir süreç olduğu kadar, kuralcı, hükümler bir süreçtir. Kelime haznemiz ve içinde hareket ettiğimiz kurumlar kalıplar oluşturur, sınırlar çizer, yaratıcı çabanın müstakbel istikametini belirler. Bu nedenle, kültürel gelişme dolaylı olarak kültürel zorlama ve baskı anlamına gelir” (Foucault, Gutman ve Hutton, 1999: 104). Bu nedenle kişiler karşılaştıkları yeni toplumun dini kültüründen etkilenerek din değiştirmektedirler.

1. 3. 2. Psikolojik Faktörler

Bireyler sosyal ve ekonomik mahrumiyetlerden dolayı din değiştirme eyleminde buldukları gibi iç dünyalarıyla ve davranışlarıyla ilgili psikolojik tatminsizlikler yaşamaları nedeniyle de din değiştirme eyleminde bulunabilirler (Hökelekli ve Çayır, 2006: 24). Bireyler inanç ve düşünceleriyle ilgili iç dünyalarında yaşadıkları manevi rahatsızlıklar kendilerini dayanılmaz bunalımlara sürükleyebilmektedir. Kendilerini bu bunalım durumundan kurtaracak ve psikolojik anlamda rahatlatacak yeni inanç ve düşünce arayışına koyulurlar. Psikolojik durumların etkisiyle dini değişimin, din değiştirme motifleriyle bağlantısına baktığımızda entelektüel ve mistik motifler ön plana çıkmaktadır. Birey psikolojik bazı bunalımlar yaşamaya başlayınca arayış içine girerek entelektüel anlamda araştırmalar yapmaya koyulur ve bunun sonucunda din değiştirme eyleminde bulunur. Bazen de psikolojik anlamda bireyin iç dünyasıyla ilgili mistik olayların gerçekleşmesi sonucu büyük oranda etkilenir ve din değiştirme eylemini gerçekleştirir. Psikolojik olarak din değiştirme olgusunu ele aldığımızda, din değiştirme eylemlerinin daha çok bireyin içinde bulunduğu yaş gruplarıyla bağlantısı olduğu görülmektedir. Din değiştirme hareketlerinin en çok yaşandığı evre ise gençlik evresidir.

1. 3. 2. 1. Gençlik ve Ergenlik

Psikolojik açıdan baktığımızda bireylerin arayış içine girip inanç ve düşüncelerini değiştirmelerinde, bulunduğu yaş grupları önem arz etmektedir. Yirminci yüzyılın başlarında din değiştirme vakalarıyla ilgili yapılan çalışmalarda,

din değiştiren kişilerin daha çok ergenlik döneminde bulunanlar olduğu tespit edilmiştir (Starbuck, 1991: 38' den akt. Mehmedoğlu ve Kim, 2001: 183). Din değiştirme vakaları bireylerde genellikle gençlik çağlarında daha çok vuku bulmaktadır. Bireylerin yaşları ilerledikçe de din değiştirme vakalarında azalma olduğu görülmektedir (Loveland, 2003: 154' den akt. Demir, 2013: 161). Aynı zamanda din değiştirme olgusuyla ilgili yapılan araştırmalarda da din değiştirme eyleminin genellikle gençler ve ilk yetişkinlerde çok daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca din değiştirenlerin çoğunda bu durumun ani olmak yerine yavaş yavaş belli bir süreç sonucunda gerçekleştiği ortaya çıkmıştır (Starbuck, 1911: 224-262' den akt. Kartopu, 2013: 352-353).

Gençlik evresi birçok yönden gelişim, değişim ve dönüşümlerin olduğu bir evredir. Bu evrede gençler toplumdaki yerini ve rolünü bulmaya çalışır. Gençler duygusal, zihinsel ve ahlaki sorunlarla karşılaşırlar ve olumsuz hayat deneyimleri yaşarlar. Gençlik dönemi meslek, inanç, siyaset ve dünya görüşü gibi hayatla ilgili birçok önemli konuda karar vermenin ve seçim yapmanın olduğu bir dönemdir. Bu dönemde kişi i dünyasını, hayat şartlarını ve geleceğini bir düzene koyma çabasındadır. Ayrıca genç birey durumunu düzeltecek, değiştirecek ve daha iyiye götürecek söylemlere kulak vermeye açık hale gelir (Hökelekli ve ayır, 2006: 26-27). Diğer dönemlere göre gençlik dönemi dini ilginin çok daha fazla olduğu dönemdir. Gençlik evresi, gençlerin din değiştirmeye ve yeni fikirleri kabul etmeye en yatkın olduğu evredir. Bu durumun altında yatan sebep ise gençlerin bu dönemdeki fikir ve düşünce açıklığından değil, hayatla ilgili daha çok olumsuzluklar ve sıkıntılarla karşılaşmasından kaynaklandığı belirtilmektedir (Hökelekli ve ayır, 2006: 26).

1. 3. 2. 2. Manevi Boşluk / Anomi ve Beyin Yıkama

Modern dönem, toplumdaki bireylerde yalnızlık psikolojisini ön plana çıkartmıştır. Yalnızlık aynı zamanda bireylerde psikolojik bunalımlara ve tatminsizliklere yol açmıştır. Bu nedenle bazı bireyler bir anlam arayışına girmişler ve yeniden dine dönmeye başlamışlardır. Ancak bu kimseler geleneksel anlamda bir dine dönüş yerine anlam arayışının yol açtığı bireysel tatmin şeklinde bir dönüş sergilemişlerdir (Yapıcı, 2018: 85). Yakın tarihi dönemde kişilerin bağlı olduğu bazı ideolojilerin ve siyasi düşüncelerin başarısızlığa uğraması onlarda bir boşluk ve

anlamsızlık durumu oluşturmuştur. Kişiler bu anlamsızlık durumunun yerini doldurabilmek için de fikirlerini değiştirerek dinlere yönelmişlerdir (Hökelekli, 2010: 296). Beyin yıkama olarak bilinen dini düşünceyi aşılama yoluyla etkilenen bireyler dinlerini değiştirebilirler. Özellikle de dini düşüncesinde çatışma ve çelişki bulunan kişiye yapılan dini telkinin, kişinin din değiştirmesinde etkisi yüksektir (Peker, 1993: 145).

1. 3. 2. 3. Pişmanlık Duygusu ve Travma Sonrası Uyanış

Kişi yaptığı hatalardan ve işlediği suçlardan dolayı kendini kötü hissedebilir. Bu durum, kişinin iç dünyasına suçluluk, günahkârlık ve pişmanlık duygusunu yerleştirir. Böylece kişi kendisini affettirmek ve rahatlatmak için din değiştirebilir (Hökelekli, 2010: 294). Dine dönüş de diyebileceğimiz pişmanlık duygusu ve travma sonrası uyanış, kişilerin buldukları dine daha çok bağlanması şeklinde de olabilmektedir. İnsanları derinden etkileyen ölüm, kaza, hastalık ve doğal afetler gibi dramatik olayları tecrübe eden kişiler, bu durum karşısında yaptıkları olumsuz tutum ve davranışları düşünerek dine yönelirler (Hökelekli, 2010: 296-297).

1. 3. 2. 4. Farklı Din Mensuplarının İlgisinden Duygusal Anlamda Etkilenme

Kendi dininden olan kişilerden kötülük gören veya haksızlığa uğrayan bireyin bilinçaltına nefret duyguları yerleşir. Bununla birlikte başka dinlerden olan kişilerle ilişkilerinde iyilik, yardım ve hoşgörü görmeleri sonucu onlardan etkilenir. Bilinçaltında bulunan nefret duygusunun dışa vurması ve başka dinlerden olan kişilerden etkilenmesi sonucu birey din değiştirir (Peker, 1993: 136). Kısacası sosyolojik dış etkenlerin etkisiyle birlikte kişinin iç dünyasında oluşan psikolojik etki din değiştirmeye neden olmaktadır. Sonradan Hristiyan olan kişiler, bazen Hristiyan dinine mensup birisiyle evlenerek veya Hristiyan arkadaş çevresi edinerek temelde çevresel olan etkilenmeyle duygusal veya entelektüel etkenler sonucu din değiştirmektedirler (Canbolat, 2004b: 90)

1. 3. 2. 5. Tanrısal Müdahale Duygusu ve Ani Aydınlanma

Din değiştirmede ve dine geri dönerek yeniden bağlanma konusunda bilinçdışı ve fizik ötesi olayların etkisi önemli güce sahiptir. Bu yolla dine geri dönmüş veya din değiştirmişlerin sayısı oldukça yüksektir. İnsan Psikolojisine

yönelik hidayetle ilgili müdahalede ön plana çıkan iki görüş söz konusudur. Birincisi W. James'in bilinçaltına itilmiş fikirlerin bir süre sonra gerginlik ve çatışma sonucu ani hidayet müdahalesiyle bilinç dışına aniden çıkması şeklindeki görüştür. İkincisi ise hidayetle ilgili müdahalenin şuurlu bir şekilde gerçekleştiğini ileri süren Vergote'nin görüşüdür. Vergote, ani hidayette kişi tanrısal iradeye karşı direndiğini ve kişinin bilinçli bir şekilde bu direnişi sergilediğini söylemektedir. Vergote'ye göre tanrısal müdahale bilinçaltından kaynaklanmamakla birlikte bilinçli bir fark ediliştten kaynaklanmaktadır (Hökelekli, 2010: 300-303).

Bilindiği üzere dinlerin konuları içinde kutsal düşünceler ve mistisizm bulunmaktadır. Dinlerin bu konularıyla ilgili olarak kişiler, birbirinden farklı birçok zihinsel durumu tecrübe etmektedirler (Allport, 2004: 25). Kişiler genellikle gaybi sesler, mistik tecrübe, beşeri aşk, rüya ve kutsal kitabı okuma gibi nedenlerden dolayı ani bir aydınlanma yaşamaları sonucu dinlerini değiştirebilirler. Manevi etkenlerden dolayı din değiştirenler, dine ilgisiz kişiler olabildiği gibi dinde bulunanların daha yoğun bir duyguya kapılarak dine daha sıkı sarılmaları şeklinde de olabilir (Hökelekli, 2010: 298).

1. 3. 2. 6. Gündelik Tecrübelerin Psikolojik Etkisi

Batı toplumunun, Batı kültürünü oluşturan Hristiyanlığa geri dönme özlemi içinde olduğunu söyleyen Psikolog Henry C. Link, kendisine gelen hastalarına İncil'den tavsiyeler verdiğini ve karşılaştığı gündelik tecrübelerden dolayı zamanla yavaş yavaş etkilendiğini söylemektedir. Henry C. Link, dine dönüşünü ise şu şekilde aktarmıştır. "İnsanlara bazı ilmi veya en azından kısmen ilmi gerçekleri birkaç basit, pratik dini kural haline getirip tavsiyede bulunmamda din kitapları büyük ölçüde yardımcı oldu. Zamanla bu dini emirlerden daha sık yararlanmamın dini bir öğretimi andırması beni de etkisi altına aldı, sonunda 20 yıl önce bıraktığım, dini inanışlardan büyük bir kısmını benimsediğimin farkına vardım" (Link, 1979: 12-13). Dinle ilgili gündelik tecrübelerin psikolojik etkisinde kalanlar din değiştirme veya dine dönüş eyleminde bulunurlar.

1. 3. 2. 7. Dini Olgunlaşma ve Manevi Doyum Arayışı

Bazen kişiler karşılaştıkları yeni dinde, doğup büyüdüğü dinin ortak yönlerine rastlamaktadırlar. Bu ortak yönlerle birlikte farklı kutsal değerleri de fark eden kişiler, yeni karşılaşmış oldukları dinin kapsayıcı bir din olduğunu düşünmeleri nedeniyle din değiştirmektedirler (Hökelekli, 2010: 297).

Dini uygulamalar, kişinin manevi ihtiyaçlarını karşıladığı ve tatmin ettiği için yapılmaktadır. Arzu ve ihtiyaçları tatmin edilmeyen kişinin, iç dünyasında huzursuzluk, gerginlik ve stres oluşur. Kişi iç dünyasını tatmin edebilmek, huzursuzluk ve gerginlikten kurtulmak için bazı tepkiler göstererek arayışlarda bulunur. Başka bir deyişle kişinin dini inancı kendisini tatmin etmiyorsa huzursuzluk ve gerginlik durumu başlar. Böylece kişi bu huzursuzluk ve gerginlik durumundan kurtulmak için kendisini tatmin eden başka bir inanç ve düşünceye yönelir. Aynı konuya değinen W. H. Clark da din değiştirmede en temel psikolojik etkenin gerginlik olduğunu savunmaktadır (Peker, 1993: 130-131).

1. 3. 2. 8. Dogmaların Mantığa Uygunluğu ile Araştırma ve Arayış

Entelektüel açıdan din değiştirmede, genellikle akla ve mantığa uymayan dini düşünce ve sembollerle karşılaşan bireyde uyarılma gerçekleşmektedir. Böylece birey, akla uymayan bu dini düşünce ve sembollerini eleştirmeye başlamaktadır. Bunun neticesinde yeni arayışlara girerek yeni inanç sistemini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda Hristiyanlıktaki teslis inancı ve insanların doğuştan günahkâr dogmaları gibi nedenlerden din değiştiren Hristiyanlar olduğu görülmüştür (Mehmedoğlu ve Kim: 185).

Genellikle uygar toplumlarda yetişmiş, rasyonel ve bilimsel araştırmalar yapan kişiler gerçeği aramak, mantıki cevaplar bulmak ve zihinsel yönden tatmin olabilmek için dinleri araştırırlar ve bu süreçte din değiştirirler (Hökelekli, 2010: 295). Kişi, bulunduğu dinde uygun olmayan yönlerin olduğunu ve başka dinin daha üstün esaslar içerdiğini düşünmesi şu iki yolla gerçekleşmektedir. Birincisi başka dine bağlı kişilerle dini konularda tartışmaya girerek, ikincisi ise diğer dinleri araştırarak olmaktadır. Birinci kısma baktığımızda kişi tartışmalara girerek kendi dini hakkında akıl yürütür. Tartışma sonucu bazı fikirler bireyde içleşir ve kendi kendine

sorgulamaya başlar. Böylece birey kendi dininde uygun olmayan yönleri bulur. Başta bireyin tartışmalara girmesi sosyal bir durumken daha sonara bireyin kendi kendine düşünerek ispata çalışması psikolojik bir durum olmaktadır. İkinci kısım ise bireyin bulunduğu dinden tatmin olmaması, araştırmaya meraklı olması ve mesleğinin araştırmacı olması gibi durumlarda gerçekleşir. Araştırmaya koyulan kişi kendisinde şüphe uyandıracak yeni bilgilerle karşılaşır. Şüphe kişiyi, karşılaştığı yeni dini araştırmaya ve hayranlık duymaya yöneltir. Bunun sonucunda, birey zamanla din değiştirmektedir (Peker, 1993: 133-135).

Din değiştirme konusunda eğer entelektüel faktörler ağır basıyorsa genellikle bu durumun çok zor bir süreçle gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Böyle bir durumda bireyin öncelikle kalıplaşmış dogmatik fikirlerini yıktığı bilinmektedir. Konuyla alakalı olarak Protestanlığın çıkış noktasına baktığımızda, kiliseye karşı kalıplaşmış dogmatik fikirleri yıkma hareketi olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. Protestanlık her ne kadar dine yeniden dönüş olarak bilinmekteyse de temelde bir dini değişim söz konusudur. Bu konuda Carl Gustav Jung, şu sözleriyle önemli bir noktaya dikkat çekmektedir. “Protestanlık; asıl olarak, cemaat, günah çıkarma, ayinlerin büyük bir kısmı, papazlığın önemi gibi geleneksel Hristiyanlığın tamamını yitirmişti... Protestanlık, bununla beraber, kilisenin kaybedilmiş otoritesi yerine İncil'in otoritesini ön plana çıkarmıştı ” (Jung, 1993: 34). Denebilir ki entelektüel ve toplumsal anlamda Protestanlık, geleneksel Hristiyanlığa karşı bir din değiştirme eylemi olmakla birlikte ayrıca Hristiyanlığı kurtarma operasyonudur.

1. 3. 2. 9. Sanatsal ve Estetik Etkilenme

Bir dinin kültürü, sanatı, mimarisi, musikisi, kutsal kitabının mucizevi konuları ve okunuşu gibi güzellik ve estetiğinden etkilenen kişiler, o dine hayranlık duyarak geçebilirler (Hökelekli, 2010: 297-298).

1. 4. DİN DEĞİŞTİRMENİN SOSYAL VE PSİKOLOJİK SONUÇLARI

Birey din değiştirme eylemini gerçekleştirdikten sonra ortaya çıkan bazı toplumsal ve psikolojik sonuçlarla karşı karşıya kalmaktadır (Kirman, 2004: 82). Bu toplumsal ve psikolojik değişimler din değiştiren bireyin hayatında olumlu veya olumsuz yönde değişmelere yol açmaktadır. Din değiştiren bireyin ailesiyle arasının açılması, eski arkadaş ortamından dışlanma olasılığı ve yalnızlık psikolojisine

girmesi gibi olumsuzluklarla karşılaşabilmektedir. Bunun yanında toplumsal statüsünün yükselmesi, ekonomik anlamda rahatlama veya yeni inancın grubu tarafından kucaklanması gibi olumlu değişmelerle de karşılaşabilmektedir.

Bireyler, din değiştirdikten sonra girmiş oldukları yeni dine uyum sağlamaları oldukça zor bir durum olmakla birlikte, bağlı oldukları önceki dinin inancını ve yaşam tarzını bütünüyle bırakmaları da kolay değildir. Bu nedenle din değiştiren kişiler hem önceki dini düşüncelerinin hem de yeni dini düşüncelerinin çatışmasından kurtulma çabasını verirler (Altun, 2012: 91-92). Din değiştiren kişi, aslında daha önceden sahip olduğu kimliğinden rahatsızlık duymakta ve bu nedenle din değiştirme eyleminde bulunmaktadır. Başka bir deyişle birey, rahatsız olduğu kimliğinden kurtulmak için din değiştirme hareketinde bulunmakta ve kimlik değişimi yapmaktadır. Din değiştirme eylemi sonrasında kişinin düşüncelerinde, yaşam tarzında, kişiliğinde ve fikirlerinde çok farklı değişimler olmaktadır. Kısacası kişi yeni bir hayata sayfa açar ve kişinin hayatı yeniden şekillenir (Zavalsız, 2012: 196).

Din değiştiren birey, kişilik kimliğinde olduğu gibi dini kimliğinde de değişimler yaşamaktadır. Yeni bir hayat anlayışı ve dini görüşe sahip olmakla birlikte yeni bir yaşam tarzına ve yaşama şekline de sahip olmaktadır (Kirman, 2004: 84). Kişinin davranışlarından tutun giyim şekline kadar değişimler gözlemlenebilmektedir. Bu durum aslında kişinin yeniden doğması yeniden şekillenmesi olarak tarif edilebilir.

1. 5. HRİSTİYANLAŞMA ve MİSYONERLİK

Bilindiği üzere evrensel olan ve evrensel mesajlar taşıyan birçok din, inanç sistemi ve düşünce sistemi öğretilerini ve fikirlerini yayma eğilimindedir. Bu tür inanç ve düşünce sistemleri evrensel mesajlarını ve fikirlerini diğer bütün insanlar arasında yayarak yeni üyeler bulup dünyanın bütün her yerine yayılma amacındadırlar. Bu durum bazen dinin bir emri olmasından, bazen hedeflenen amaçları gerçekleştirmek bazen de sadece daha ahlaklı bir dünyanın varlığı için hedeflenmektedir. Örneğin İslamiyet'te dinin tebliğ edilmesine büyük önem verilmektedir. Ayrıca Buda ve Mani öğretilerinin yayılması için öğrencilerini civar bölgelere göndermişlerdir. Ancak Ortodoks Yahudilik, çeşitli kabile dinleri ve

Sabiilik gibi dinsel inancı bir ulusa ya da kabileye ait gören milli dinler yayılma amacı taşımazlar (Gündüz ve Aydın, 2002: 14-15).

Hristiyanlık dinine baktığımızda öğretilerini yayma amacını taşıyan ve bu yönde muazzam çalışma ve faaliyetler yürüten en etkin ve sistemli dindir. Hristiyanlık öğretilerinin bütün insanlara ulaştırılmak istenmesinin gerekçesi İncil’de geçen şu anekdotlardır. Matta’nın “Son Buyruk” kısmında geçen “Gökte ve yeryüzünde bütün yetki bana verildi. Bu nedenle gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; onları Baba, Oğul ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz edin; size buyurduğum her şeye uymayı onlara öğretin. İşte ben, dünyanın sonuna dek her an sizinle birlikteyim” (Matta, 28: 18-20). Bu cümlelerde bütün ulusların İsa’nın öğrencileri olarak yani Hristiyanlığın mensupları olarak yetiştirilmesinin istendiği vurgulanmaktadır. Ayrıca vaftiz edilmelerinin istenmesiyle de bütün ulusların Hristiyanlaştırılmasının istendiği kastedilmektedir. Hristiyanlar arasında bu cümleler birer emir olarak görülmektedir. Hristiyanlığın yayılması kavramı söz konusu olunca birbiriyle bağlantılı ve bu konunun ayrılmaz parçası olan misyonerlik kavramından bahsetmek zorunlu bir gerekliliktir. Misyon kavramı Latince kökenli bir kelime olup, bireye bitirmesi için verilen vazife anlamına gelmektedir. Bu kavramın bilinen yaygın anlamı ise, bir dini yayma görevi başka bir deyişle dini propagandadır (Harman, 2004: 25).

Misyonerlik tarihine baktığımızda ilk misyonerlerin havariler olduğu söylenmektedir. Aziz Pavlus Yunanistan, Küçük Asya ve Makedonya ülkelerinde birçok kilise teşkilatlandırmıştır. Aziz Augustinus, Anglosakson'lara vaazlar vererek, Bonifacius Ren kıyılarını dolaşarak ve Aziz Francesko Müslümanlar arasında İncil’i yaymaya çalışarak farklı tarihi süreçlerde misyonerlik faaliyetlerinde buldukları anlatılmaktadır. Yine bir misyoner olan Ramon de Lulle Müslümanları Hristiyan yapmak için bir esiri satın alarak kendisinden Arapça öğrendiği aktarılmaktadır. Bununla ilgili olarak Ramon de Lulle’nin Arapça ders veren bir papaz okulunun açılmasını amaç edindiği ve Tunus’a kadar giderek misyonerlik faaliyetlerinde bulunduğu söylenmektedir. Misyonerlik faaliyetlerinin yürütülmesi için 1662 yılında Papalık tarafından Vatikan’da Misyon Bakanlığı kurulmuştur. Avrupa’nın birçok ülkesinde enstitüler açılmıştır. Asya ve Afrika kıtaları ile Çin ve Japonya ülkelerine misyonerlik faaliyetleri on dokuzuncu yüzyılda girmeye başlamıştır. Anglikan

kilisesi de Amerikan, Avustralya ve Çin'e misyonerler göndermiştir. Birinci Dünya Savaşının sonlarına doğru misyonerlik görevini yerine getirmeleri için yeni okullar açılmıştır (Cilacı, 1997: 7-8).

Misyonerlik faaliyetleri günümüze kadar etkin ve farklı biçimlerde sürdürülmektedir. Bu faaliyetler özellikle de mesleki alan başta olmak üzere birçok alanda yürütülmektedir. Bu alanlar açılan yabancı dil okulları, insani yardım kuruluşları, doktorlar, öğretmenler gibi birçok farklı meslek ve kuruluşlardır. Pavlus ise Hristiyanlık tarihinin en önemli şahsiyeti ve en büyük misyoneridir. Pavlus, miladi birinci yüzyılın ortalarında yaşamış ve Hristiyanlık öğretilerini dünyanın birçok farklı bölgesine götürmüştür. Pavlus'un dinle ilgili görüşleri Hristiyanlık teolojisinin temelini oluşturmuş ve misyonerlikle ilgili fikirleri de Hristiyan misyonerliğinin temel anlayışını oluşturmuştur (Gündüz, 2004: 353). Günümüzde misyonerlik teşkilatlarının hemen hemen dünyanın her yerinde faaliyet gösterdiği bilinmektedir. "Misyonerliğin amacı, yeryüzünde kuvvetli bir Hristiyan topluluğu kurmak, bunu sağlayıncaya kadar da, Hristiyanlığa sempati duyan bir kitlenin oluşmasına zemin hazırlamaktır" (Cilacı, 1997: 9). Bu amaca ulaşmak için de gittikleri her yerde kiliseler açarak insanları bu kiliselerde toplama faaliyetinde bulunmuşlardır.

Misyonerlik faaliyetleri dünyanın birçok ülkesinde kendisini etkili bir şekilde gösterdiği gibi İran'da da göstermiştir. Bu konuda Muhibbiddin Al – Khatib, 'İslam Âleminde Misyonerlik Faaliyetleri' isimli kitabında San Kler Tisdal'ın İran'da misyonerlik faaliyetleri ile ilgili yazdığı rapora değinmiştir. Bu raporda misyonerlerin, Müslümanlar arasında yaygın olan "Hristiyanlar inkârcıdırlar, üç Allah'a tapınırlar" fikrini yok etmeyi başardıkları söylenmektedir. Bununla birlikte Müslümanların, Hristiyan mezhepleri arasında bulunan farkları anladıklarını ve Protestanlığın putperestlikle bir ilgisi olmadığını düşünerek benimsediklerini bildirmektedir.

Ayrıca raporda şöyle devam edilmiştir. "İran kapıları, her ülkeden ziyade incilin yayılmasına açık olduğu görülmüştür. Misyonerler, insanların sevgisini tıbbi hizmetlerinden dolayı kazanmaya gayret göstermekte ve böylece yapılan tıbbi hizmetler, düşmanları bile Hristiyanlığın iyi bir din olduğunu itirafa zorlamaktadır. Hristiyanlaşanların sayısı az olmakla beraber, küçük Hristiyan derneklerine girip

kadın ve erkek olarak çalışan Hristiyanlaşmış İranlılar vardır. Bu gibi küçük dernekler, misyonerlerin ulaşabildikleri her yerde mevcuttur. Müslümanlar buna izafetle büyük sayıda Hristiyanlaştıklarını gizli tutmaktadırlar. İran’da din hürriyeti getirildiği zaman, Hristiyan olduklarını resmen açığa vuracak olanlar vardır.(Al-Khatib, 1977: 53). Hristiyanlık dininin yeryüzünde yayılması için, kiliseyi daha önce ulaşmadığı topraklara taşımak, Hristiyanlık öğretilerini henüz duymamış olanlara duyurmak veya öğretileri duymuş olmakla birlikte karşılık vermeyen kişilere öğretileri bildirmek misyonerlerin en temel hedefleridir (Aydın ve Turan, 2012: 50).

1. 6. DİN DEĞİŞTİRME ve GÖÇ İLİŞKİSİ

Göç ve din değiştirme ilişkisi; göçün din değiştirmeye etkisi ve din değiştirmenin göçe etkisi şeklinde ortaya çıkmaktadır (Korkmaz, 2010: 49). Bununla ilgili olarak araştırmacılar son yıllarda Amerika Birleşik Devletlerine gelen yeni göçmenlerin daha önce gelen göçmenler gibi Amerika toplumunu, asimile edip edemeyeceğini tartışmaktadırlar. “Tarihsel olarak dini kurumlar, göçmen grupların yeni çevrelerde etno-dini kimliklerini yeniden üretmek ve zor, çoğunlukla da tehditkâr bir çevrede var olma mücadelelerine uyum sağlamak için kullandıkları en önemli kaynaklar arasındadır” (Yang ve Ebaugh, 2001: 164).

Gerçek şu ki kapsayıcı ve çok genel bir yaklaşımla din değiştirme hareketlerine tarihi açıdan bakılırsa yeryüzünde din değiştirmeyen toplum veya nesille karşılaşmak imkânsızdır. Çünkü günümüzde var olan bütün dinlerin, özellikle de ilk ortaya çıktıkları zamanı temel alarak düşünürsek, bütün dinlerin taraftar bulması için din değiştirenlerin olması gerektiği tarihi kaynaklardan ve mantıksal açıdan bilinmektedir. Başka bir deyişle dinlerin var olmaları bile temelde din değişimine dayanmaktadır. Din değiştirmenin göçle ilişkisi, din değiştirme eyleminin göç öncesi veya göç sonrası olması bakımından iki farklı açıdan ele alınabilir. Kişiler, buldukları ülke veya toplumdakiler din değiştirmeleri sonucu bazı toplumsal, dini ve siyasi baskılarla maruz kalabilirler. Bu durumun dayanılmaz bir hal alması sonucu din değiştirenler, daha rahat, huzurlu ve kendilerini güvende hissedebilecekleri farklı bölgelere göç edebilirler. İnsanlar, yeni seçtikleri dinin mensuplarının yoğun olduğu bir toplum veya dinlerini rahatlıkla yaşayabilecekleri daha demokratik bir topluma göç edebilirler.

Din değiştiren kişiler, g sonucunda daha rahat bir toplumsal alanda dinini yaşamak, dini kimliğini yeniden bulmak ve dinsel hayatını yaşamak için özgürlük alanları aramaktadırlar (Korkmaz, 2011: 68' den akt. Bolat, 2013: 63). Kişiler, farklı sebeplerden g ettikten sonra din değiştirme hareketinde bulunuyorsa farklı nedenler ortaya çıkmaktadır. Kişiler g ettikleri yerdeki toplumun diniyle karşılaşabilirler. Bu karşılaşmadan sonra kişiler, sosyal ilişkiler sonucu g ettikleri toplumun dini inanişından etkilenebilirler ve bunun sonucunda din değiştirebilirler. Ya da gittikleri toplumda kabul görme veya kendilerini gvене alabilmek için din değiştirebilmektedirler.

Bazı durumlarda ise kişiler mensup oldukları dinleri nedeniyle g etmektedirler. Kişiler dini düşünceleri nedeniyle kendi ülkelerinde baskı ve zulme maruz kalabilmektedirler. G etmekten başka hiçbir çareleri kalmamış İnan'daki Bahailer buna örnek olarak gösterilmektedir. zgrlk yasalara ve politikalara sahip bazı devletler, göçmenlerin dini inançlarını daha rahat bir şekilde yaşayabilmeleri için onları kendi ülkelerine kabul etmektedirler. Dini inançları yüzünden baskı ve zulme uğrayan birçok insan Amerika Birleşik Devletlerine sığınmıştır. Amerika Birleşik Devletleri günümüzde de dini inançları nedeniyle zulme uğrayanların sığınma yeri olmaya devam etmektedir. (Martikainen, 2010: 269).

Genellikle g sonrasında göçmenlerin dini inanç ve yaşantılarında değişim olduğu gibi g de olsa geldikleri yeni toplumun dini yapılarında değişimlere yol açabilmektedirler. Bazen göçmenler ikili ilişkilere girdikleri bireyleri etkileyebilmekte ve kendi dini inancına sokabilmektedir (Gürkan, 2006: 40). Bazen de kişiler sahip oldukları dini inancı yaymak için başka yerlere g etmektedirler. Mesela Misyonerler, Hristiyanlığı yaymak için kendi ülkelerini terk ederek başka ülkelere g etmişlerdir. Gle ilgili yapılan araştırmalarda, genellikle uluslararası glerin ekonomik temelli olduğu aktarılmaktadır. Ancak g nedenleri arasından, sadece ekonomik nedenlerin etkisinin olduğunu söylemek doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü dini sebeplerden dolayı g eden insanların çok yüksek oranda olduğu bilinmektedir. Bu duruma özellikle de son yıllarda Ortadoğu'da ortaya çıkan mezhepsel ve dinsel savaşlardan dolayı g eden kitleleri örnek olarak gösterebiliriz.

Dini inançlar, kişilerin göç etmelerine neden olduğu gibi kişilerin gidecekleri ülkeyi seçmelerinde de etkili olmaktadır (Martikainen, 2010: 269).

Göç sonrasında kültürel etkileşim nedeniyle göçmenlerin dini anlayışında değişimler olabilmektedir. Buna karşılık göçmenler yeni karşılaştıkları kültürde, mensubu oldukları din sayesinde kendi arlarındaki ilişkisel bağı ve sahip oldukları kültürü de koruyabilmektedirler. Din, göçmenlerin kültürel asimilasyona uğramalarını engellemeye yönelik büyük bir direnç göstermektedir. Kişiler, göç sonrası karşılaştıkları toplumsal ve kültürel sorunları dinin birleştirici ve dayanışmacı özellikleri sayesinde aşmaya çalışmaktadırlar. Ayrıca göç sonrasında göçmenler, karşılaştıkları yeni toplumun hayat şartları nedeniyle farklı yönere ve arayışlara girerek birbirlerinden kopabilmektedirler. Ancak bu durum dinin kendi mensuplarını bir arada tutma özelliği sayesinde engellenebilmektedir (Erkan, 2016: 61).

Toplumsal birliği sürdürmek amacıyla kurulan dini teşkilatlar çok büyük bir öneme sahiptir. Dini teşkilatlanmalar, hem din mensuplarını temsil etmek hem de onlar arasında işbirliğini sağlamak amacıyla güderler. Bu teşkilatlar göç sonrasında göçmenlerin sosyal ilişkiler, beslenme ve barınma gibi uyum sürecindeki sorunlarının ele alındığı kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dini teşkilatlanmalar göçmenlerin grupsal anlamda faydalandığı ortamlar olarak da işlev göstermektedir. Örneğin göçmenlerin birlikte hareket etme, iş ortakları bulma, ortak sermaye alanı bulma ve özellikle de göç sonrası yabancılık çektikleri bu yeni toplumda yardım aldıkları alanlardır (Martikainen, 2010: 270).

Göç olgusu ve dini inancın etkisiyle göçmenlerin kültürel yaşamlarında köklü değişimler olabilmektedir. Göçmenlerin kültürlerinin oluşmasında dininin etkisi oldukça yüksektir. Kültürel etkileşim sonucu göçmenlerin karşılaştıkları toplumun dini kültürü nedeniyle, dini bağlılıklarında oluşan zayıflama onları dinden uzaklaştırmaya ve din değiştirmeye götürebilmektedir (Örnek, 2011: 28). Genellikle göç olgusu meydana gelirken, göçmenlerin daha dindar olan bir toplumdaki daha seküler olan bir topluma göç etmeleri şeklinde gerçekleşmektedir. Göçmenler yeni karşılaştıkları toplumda kendi dinlerinden olan cemaat ve tarikat gibi dini örgütlenmelerin olmaması durumunda dini ritüellere uzak kalabilmektedirler. Bu durum göçmenlerin dini yaşayışlarının zayıflamasına yol açmakla birlikte din değiştirmelerine de neden olabilmektedir (Tubergen, 2016: 121).

Göçmenler gittikleri toplumlarda dışlanmışlık ve ayrımcılık gibi olumsuz etkilerle karşılaşabilmektedirler. Böyle durumlarda ya kültürel ve dini kimliklerine daha çok bağlanarak ve yerel halka karşı cephe alarak bir düşmanlık beslemeye başlarlar ya da kendilerini yerel halkın kültürüne ve dinine entegre etmeye çalışarak kültürel ve dini değişim yoluna girerler. Birinci olasılık olan karşı cephe durumuna geçen göçmenler genellikle gettolaşmanın olduğu mahallelerde yaşamaktadırlar. Her ne kadar gettolaşmış bölgelerde içe kapanık toplumsal gruplar olarak yaşıyor görünseler de zamanla kültürlerinde ve dini anlayışlarında değişimler gerçekleşmektedir (Korkmaz, 2010: 64).

Göçmenler eski dini kültürlerini korumaya çalışmakla birlikte karşılaştıkları yeni dini kültüre de uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Göçmenlerin yeni karşılaştıkları kültür, kendi dini kültürlerinden farklıysa göçmenler için değişim kaçınılmaz olmaktadır (Martikainen, 2010: 270). Dini inancını değiştirmeyen göçmenler bile kültürel etki altında kalmaları nedeniyle göç sonrasında dini inanış, anlayış ve uygulamalarında çok büyük oranda değişimler yaşamaktadırlar (Erkan, 2016: 62). Göçmenlerin göç sonrasında kendi dini inançlarını koruyup bir bütünlük içinde yaşamaları oldukça az rastlanan bir durumdur. Çünkü tarihsel olarak baktığımızda ister büyük çapta kitlesel ve toplumsal göçler olsun ister küçük çapta veya bireysel göçler olsun genellikle göçmenler, kendi kültürlerini kaybederek yeni karşılaştıkları toplumun kültürüyle birlikte dini inancını da yavaş yavaş kapmaktadırlar. İlk nesil göçmenler, göç sonrasında dini inançlarını ve kültürlerini korumaya çalışsalar bile onların daha sonraki nesilleri uzun süreçler olsa da din değiştirmişlerdir. Bununla ilgili olarak tarihi süreç içinde Afrika'dan Amerika ve Avrupa kıtalarına göç eden göçmenlerin çoğunluğunun daha önce bağlı olduğu kabile dinlerinin yerine Hristiyanlık ve benzeri dinlerin etkisiyle din değiştirdikleri bilinmektedir.

Göç ve din değiştirme bağlamında Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet dinlerinin tarihini düşünecek olursak her üç din de ortaya çıktıkları ilk zamanlar farklı dini inanca sahip toplumların olduğu ortamlardır. Her üçü de putperestlik veya kendilerinden önce var olan dini inancın yoğun olduğu toplumlarda ortaya çıkmıştır. Mesela Yahudilik putperest Firavunların olduğu bir toplumda ortaya çıkarken, Hristiyanlık Yahudiliğin ve Roma Putperestliğinin yaygın olduğu toplumda ortaya

çıkılmış, İslamiyet ise Arap Putperestliği ve Yahudiliğin yoğun olduğu bir toplumda ortaya çıkmıştır. İnsanlar daha önceki putperest veya diğer inançlarını değiştirerek bu dinleri kabul etmişlerdir. Başka bir deyişle her üç din de insanların değiştirme hareketi sonucu taraftar bulmuşlardır. Din değiştirme sonucu ortaya çıkan yeni dinler toplumun çoğunluğu tarafından kabul görmemiştir. Böylece din değiştirerek kabul görmeyen bu yeni dinlere geçiş yapan kişiler baskı, işkence ve ölümlerle karşı karşıya kalmışlardır. Din mensupları, bu baskı ve işkencelerden kurtulabilmek için göç etmek zorunda kalmışlardır. Yahudilik tarihinde defalarca görülen toplu göçler, Hristiyanlık tarihindeki göçler ve İslamiyet'teki Hicret olayı olarak bilinen göç hareketleri dini, siyasi, ekonomik ve toplumsal nedenlerden kaynaklı baskılar sonucu ortaya çıkmıştır. Bu tarihi gerçekler, ele almış olduğumuz konuyla bire bir alakalı ve konumuzun önemini kanıtlar niteliktedir (Aydemir ve Şahin, 2017: 359-371; Korkmaz, 2010: 54-60).

2. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde saha araştırmasının bulguları ele alınmaktadır. Araştırmamız genel olarak din değiştirmenin altında yatan sosyal ve psikolojik etkenleri incelemektedir. Özelde ise araştırmamız, İzmir’de bulunan ve din değiştirmiş İranlı göçmenlerin, böyle bir eylemde bulunmalarının altında yatan psikolojik ve sosyal etkenleri ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Çalışmamızda mülakat tekniği ile 6 kişi ile görüşülmüştür. Bu bağlamda görüşmecilerin din değiştirme eyleminden önceki yaşamları, din değiştirme süreci ve din değiştirme sonrası yaşamış oldukları sosyal ve psikolojik etkenler bütün bir süreç olarak üç aşamada aktarılmıştır. Görüşmecilere sorulan sorular bir kişinin, yaşamış olduğu din değiştirme serüvenini baştan sona aktaracak şekilde sorulmuştur.

2. 1. DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER

2. 1. 1. Yaş, Cinsiyet, Medeni Durumu, Öğrenim Durumu, Meslek, Sosyo-Ekonomik Durum

Araştırmanın örneklemini din değiştiren İranlı göçmenlerden 5 erkek ve 1 kadın olmak üzere 6 kişiden oluşmaktadır. “İ” 31 yaşında erkek, “U” 26 yaşında erkek, “S” 27 yaşında erkek, “A” 29 yaşında erkek, “F” 39 yaşında erkek ve “M” 35 yaşında kadındır. “M” ve “F” evli diğer 4 kişi ise bekârdır. 2 kişi ortaöğretim, 3 kişi üniversite ve 1 kişi de lisansüstü düzeyinde eğitim almıştır. Bunlardan lisansüstü düzeyinde eğitim alan kişi mekanik, üniversite düzeyinde eğitim alanlar ise matematik, komedyenlik ve tarih bölümlerinde eğitim aldıklarını ifade etmişlerdir. Ancak öğrenimlerini, yarıda bırakmak zorunda kalmaları veya kovulmaları gibi nedenlerle tamamlayamamışlardır. Araştırmaya katılanlardan “U” bu durumu “liseyi bitirdikten sonra üniversitede komedyenlik okudum. Ancak 2 yıl sonra üniversiteden atıldım” sözleriyle ifade ederken “S” ise “yüksek lisans için üniversiteye gittim 2 yıl okudum ama kovulduğum için tamamlayamadım” diyerek ifade etmiştir. Ayrıca katılımcılardan “İ”, “U” ve “S” Fars “A”, “M” ve “F” ise Azeri etnik kökenlidirler.

Katılımcılardan 1’i esnaf 3’ü işçi ve 2 kişi de işsizdir. İşçi olanlar da nitelikli işçilerdir. “U”: “İran’dayken elektrik işiyle uğraşıyordum. Çünkü abim elektrik mühendisiydi ve ben de ona yardım ediyordum. Daha sonra bir fastfood dükkânı açtım. Bu dükkânı ben işletiyordum yani patron bendim. Ancak buraya geldikten sonra restoranda garson oldum” derken “S”: “benim bir hırdavat satışı yaptığım

dükkânım vardı. Burada ise inşaatlarda balkon korkulukları yapıyorum” demiştir. “M” ise “babamın maden fabrikası vardı. Çok zengin biriydi ama bana para vermiyordu. Bu nedenle çoğu zaman babama bedavaya çalışıyordum. Buraya geldikten sonra henüz iş bulamadım bu yüzden şuanda işsizim. Zaten Avrupa’ya gideceğim için İzmir’de durmayacağım ve bu nedenle de şuanda çalışmaya ihtiyacım yoktur. İran’daki ev ve dükkânlarımızı kiraya verdik oradan gelen parayla da burada geçimimizi sağlıyoruz. Ayrıca madende çalışırken kazandığım birikmiş param da var. Şuanda durumun iyi yani ne çok fakir ne çok zenginim. Bana her ay İran’dan 3 bin lira para geliyor” diyerek şu anda işsiz ama İran’dan kendisine gelen gelirlerle çalışmadan yaşamını sürdürdüğünü ve Avrupa’ya gitmek için geçici olarak İzmir’de bulunduğunu dile getirmiştir.

Ekonomik olarak 5 kişi orta düzeydeyken 1 kişi ise yüksek düzeydedir. Bununla ilgili olarak “U”, ailesinin ekonomik durumunun gayet iyi olduğunu ve kendisinin de göçten sonra ekonomik olarak problem yaşamadığını söylemiştir. “Biz İran’da yaşarken babam çok zengindi. Büyük abim Dubai’de çalışıyordu. Biz de Dubai’de oturuyorduk. Ben sekiz yaşındayken büyük abim vefat etti. Denize yüzmeye gitti ama bir daha geri dönmedi. Ondan sonra babam dükkânları kapattı. Abimi toprağa verdikten sonra biz bir daha oraya gitmedik. Ben dokuz yaşındayken babam vefat etti. Benim ailemin ekonomik durumu gayet iyiydi. Ben burada çalışıyor ve para kazanıyorum yani kendimi geçindirebiliyorum”.

2. 1. 2. Katılımcıların Daha Önce ve Şimdi Mensup Oldukları Din ve Mezhepleri

Araştırmaya katılan din değiştiren İranlı göçmenlerin tamamı daha önce Şii inancına mensup olduklarını ifade etmişlerdir. Geçiş yaptıkları yeni dinlerine baktığımızda ise katılımcıların tamamı Hristiyan dininin Baptist Protestan mezhebine geçtikleri görülmüştür. Ancak katılımcılardan “S” Hristiyan olduktan sonra Hristiyanlığı da terk ederek deist olmuştur. “U” ise başta Zerdüşt olmak istemiş ancak bu konuda kimse ona yardımcı olmayınca sonunda Hristiyanlıkla karşılaşarak din değiştirmiştir.

2. 2. DİN DEĞİŞTİRME ÖNCESİ

Bu bölümde, din değiştirme öncesi bireylerin sosyal ve psikolojik açıdan ne gibi süreçlerden geçtiği irdelenmeye çalışılmıştır. Kişinin çocukluğundan din değiştirmeye kadar olan süreçte onu din değiştirmeye çeken ve iten durumlar ele alınmıştır. Ayrıca bu süreçte ailenin ilgi, tutum ve yaklaşımı çok önemli olduğu için bireylerin ailelerinin dini algıları da ortaya konulmaya çalışılmıştır. Din değiştirme öncesi bölümü üç başlık altında verilmiştir. Bunlar; 1) Çocukluktan Din Değiştirmeye Kadar Olan Süreçte Bireylerin Dini Yaşantısı ve Buna Bağlı Olarak Sosyal Hayatları ve Psikolojik Durumları. 2) Din Değiştiren Bireylerin Ailelerinin Dini Algıları / Dine Yaklaşım ve Bağlılıkları. 3) Bireyleri Din Değiştirmeye İten Temel Sebepler.

2. 2. 1. Çocukluktan Din Değiştirmeye Kadar Olan Süreçte Bireylerin Dini Yaşantısı ve Buna Bağlı Olarak Sosyal ve Psikolojik Durumları

Burada çocukluktan din değiştirmeye kadar olan süreçte bireylerin dini yaşantısı ve buna bağlı olarak sosyal ve psikolojik durumlarıyla ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. İran'dan göç eden ve din değiştiren "İ", çocukluğundan din değiştirmeye kadar yaşamış olduğu süreci şu şekilde anlatmıştır:

"15 yaşına kadar çocuk olduğum için bir şey anlamıyordum ve diğer dinlerle ilgili hiç bir bilgim yoktu. Ama 25 yaşına gelinceye kadar da inancıma bağlıydım. İslamiyet hakkında ne söyledilerse inanıyordum. Çünkü çocuklara bu din dışında hiçbir şey anlatmıyorlardı. Ben küçükken annem ve dedem sabah erkenden "Kalk camiye git. Namaz kıl." diyorlardı. Gitmediğimde ise kızıyorlardı. Bu da bende kin oluşturuyordu. Her zaman baskı yapıyorlar ve her şeyi zorla yaptırıyorlardı. Bu yüzden rahat davranamıyordum. Yani çocukluğumda hep çevrenin baskısını gördüm. Çocukluktan din değiştirmeye kadar olan süreçte namaz ve oruç gibi ibadetleri yapıyordum. Ama son yıllarda ara sıra yapıyordum. O da ailem söylediği için değil, ben kendim istediğim için yapıyordum. Zaten onlar yap dediği zaman yapmak istemiyor ve yapmıyordum. Ama onlara, yaptım diyerek de yalan söylüyordum. Mesela yalandan camiye gidiyor ve namaz kılmadığım halde onlara kıldım diyordum. Çünkü bana laf söylenmesinler, kafamı ağrıtmamasınlar ve söyledikleri zoruma gitmesin diye yalan söylüyordum. Buda beni vicdanen rahatsız ediyor ve psikolojik olarak kötü etkiliyordu."

“İ”, İnan’da dini bir yönetim olduğunu ve bu nedenle hayatın her alanında dini kurallara göre yaşamak zorunlu olduğunu söylemektedir. Bu nedenle çocukluğunda psikolojik baskı ve zorlamaya maruz kaldığını söylemektedir. Özellikle de herkesin uyması zorunlu olan kanunlara din ve devlet adamlarının uymadığını söylemesi onda, sosyal normlar açısından çelişki ve nefret edercesine tepki oluşturmuştur. Sosyal çevresinde gördüğü tutarsızlıklar nedeniyle dine olan güveni sarsılmıştır. Ayrıca İzmir’de Ramazan Ayı geldiğinde mutlu olduğunu ve neden olarak da hiç kimsenin oruç konusunda başkasına karışmaması olduğunu söylemiştir. Aslında “İ” burada dine karşı olmadığını sadece dinin zorbalıkla uygulatılmasından yakındığını ifade etmiştir. Kısacası toplumsal baskıya ve din mensuplarının olumsuz davranışlarına tepki göstermiştir. “İ” 15 yaşına gelene kadar çocuk olduğu için hiçbir şey araştırmadığını ve ailesi tarafından kendisine ne denilmişse inanarak yerine getirdiğini söylemiştir. 15 yaşından 25 yaşına kadarki süreçte, ibadetlerde zayıflama yaşadığını ve çoğu zaman ibadetleri yerine getirmeyerek ailesinden gördüğü baskılara karşı tepki verdiğini belirtmiştir. Bazen ibadetleri ailenin baskısı nedeniyle ailedekiler görsün diye yapmıştır. Bazen de yapmadığı halde onlara yaptığını söylemiştir. Ayrıca zaman zaman yalnız başınayken kendisi inandığı için de ibadetleri yapmıştır.

Özellikle 15 yaşına ve çocukluğuna vurgu yapması ise psikolojik faktörlerden ergenlik ve gençlik çağının etkisi olduğu görülmektedir. Ergenliğin getirmiş olduğu özgürlüğüne düşkünlük ve isyankârlık duygusu nedeniyle sadece din konusunda değil, birçok konuda ailesinin dediği şeyleri yapmamıştır. Çünkü bazen yalnız kalınca, ailesi istediği için değil de kendisi istediği için ibadetleri yerine getirmiştir. Aslında şunu demek istemiştir. Sırf siz istiyorsunuz diye yapmayacağım. Ama eğer yaparsam da sadece ben istediğim için yapacağım. Kısacası ergenlik çağının etkisi, ailenin din eğitimi konusunda yetersizliği ve yaptığı dini baskı onu din değiştirmeye itmiştir. “İ” çocukluğunda aile bireyleri, din adamları ve yaşadığı toplum tarafından dini ve toplumsal baskı görmüştür. Gördüğü baskılardan dolayı yalan söylemek zorunda kalması ve çevresinden nefret etmeye başlaması ise onda psikolojik tepkiler oluşturarak dine karşı bir tutum sergilemesine sebep olmuştur. Kısacası dini ritüeller baskı ve zorlamayla yaptırılmak istendiği için bireyde psikolojik olarak ters tepki oluşturmuştur. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “din mensuplarının olumsuz davranışlarına tepki”, “toplumsal baskıya isyan”, “dini

baskı” ve “yetersiz din eğitimi” gibi faktörler etkili olmuştur. Psikolojik faktörlerden ise “ergenlik” ve “gençlik” faktörü etkili olmuştur.

İran’dan göç eden ve din değiştiren “U”, çocukluğundan din değiştirmeye kadar yaşamış olduğu süreci şu şekilde anlatmıştır:

“Dinle 7 yaşında ilgilenmeye başladım. Ezan okuyor, namaz kılıyor ve oruç tutuyordum. Yani ibadetskâr biriydim. 12 yaşında farklı fikirlerle karşılaşınca İslam’dan uzaklaşmaya ve sevmemeye başladım. Sonuçta da dinden çıktım. Ben 15 yaşındayken bir ara Zerdüş olmak istemiştim. Çünkü İran’ın en eski dini Zerdüşlüktür. Zerdüş’ün kitabını okuyunca onu çok sevmeye başladım. Çünkü Zerdüşlüğün bizim en eski tarihi dinimiz olduğunu öğrendim. Ama İran’daki Zerdüşler “polis sana ders verdiğimizizi görürse yakalanır ve burada idam cezası olduğu için hepimiz idam edilirdik. Yabancı bir ülkeye gidebilirdin ancak orada Zerdüş olabiliyordun. Ayrıca senin Zerdüşlüğü tam anlamıyla öğrenmen ve bir Zerdüş olarak yaşayabilmen için Kanada’ya gitmen gerekiyor. Çünkü orada öğretileri özgürce anlatabiliyorlar” diyerek beni aralarına almadılar. Ben de o kadar param olmadığı için gidemedim. Çünkü üç defa Kur’an mealini okudum ve benim aklıma uymayan şeylerle karşılaştım. Abim Şii ve Sünni Kur’an meallerinin farklı olduğunu söyledi. Ayrıca ben 12 yaşındayken sanat ve komedyenlik için sınavlara giriyordum. Sınavlarda tarih sorulduğu için ben de İran Tarihini öğrenmek için ‘Taberî Tarihi’ okudum. (Katılımcının burada kastettiği kitap meşhur tarihçi ve tefsirci Ebû Ca’fer Muhammed b. Cerîr b.Yezîd el-Amûlî et-Taberî el-Bağdâdî’nin kaleme almış olduğu Tarih-i Taberî eseridir). Kitapta İranlıların eski dininin Zerdüşlük olduğu ve tanrıperest bir din olduğu söylenmektedir. Ayrıca Zerdüşlerin ateşperest olmadığı, Mecusilerin ateşperest olduğu söylenmektedir. Yani İran’daki Zerdüşler ateşperest değildir. Ateşperestlik sonradan, Arabistan’dan İran’a geliyor. İslamiyet’in ilk yıllarında Hz. Muhammed, Müslüman olun diye mektup gönderince İran Kralı (Sasani Kralı) “Siz yokken biz tanrıperesttik. (Tanrıya inanıyorduk) Siz nasıl olur da bize böyle bir mektup gönderiyorsunuz” diyerek mektubu yırtmış ve İslamiyet’i kabul etmemiştir. Bu nedenle de savaş başlamıştır. Bunlar Taberî Tarihi’nde geçiyor. Biliyorsunuz ki herkes kendi tarihini yazar. Mesela Araplar kendi tarihini, İranlılar da kendi tarihini yazar. Taberî Tarihi kitabı İran’da yasaklanmıştır. Bu kitabı bulunduran kişiye de idam hükmü verilir. 12 - 15 yaşlarında bu tür tarih kitaplarının çoğunu okudum. Sonra kendi kendime gerçek bir din de bu tür şeyler olamaz diyordum. Artık Zerdüş olacağım dediğimde ise İran rejimi “İslam’dan vazgeçerseniz idam edirsiniz” diyordu. Mesela Kur’an, şarap haramdır dediği için

İran devleti de şarabı yasaklamıştır. Alkol içen kişiye yetmiş iki kırbaç ve üç ay hapis cezası verilmektedir. Bazı insanlar “niye böyle yapıyorsunuz?” diye itiraz ettiğinde, onlar da “Kur’an’ın kanunu böyle ve biz de Kur’an’ı uyguluyoruz” cevabını vermektedirler. Bu tür şeyler yüzünden İslam’ı sevmemeye başladım ve İslam’dan çıktım. Kısacası benim çocukluğum hep bu araştırmalarla geçti. 12 yaşına kadar oruç tutuyor, namaz kılıyor ve ibadetleri yerine getiriyordum. Daha sonra ben tarih okuyup araştırdıktan sonra bu tür şeylerle karşılaştım ve 15 yaşından sonra da İslam’dan uzaklaştım. Önce Zerdüşt olmaya çalıştım bana ders verip zerdüştlüğü aktaracak kimse olmadığı için Hristiyanlığa yönelip araştırdım. Ancak onlar da Zerdüştler gibi idam cezasından korktukları için bana ders vermeyi ve öğretileri aktarmayı kabul etmediler. Sonuçta buraya geldikten hemen sonra Hristiyan oldum.”

“U” 7 yaşındayken İslam diniyle ilgilenmeye başladığını ve bütün ibadetleri yerine getirdiğini ancak bu durumun 12 yaşından kısa bir zaman sonra kademeli olarak son bulduğunu söylemektedir. Çünkü sanat ve komedyenlik okuyabilmek için 12 yaşından itibaren sınavlara çalıştığını ve bu sırada tarih okuduğunu aktarmaktadır. Okuduğu tarih sonrasında farklı tarih kitaplarını araştırmaya koyulduğunu böylece çok farklı fikirlerle karşılaştığını ve neticede 15 yaşından sonra İslam dininden çıktığını dile getirmektedir. Özellikle de Taberî Tarihi ve Firdevsi’nin Şehname’sinde anlatılanlardan örnekler vererek en eski dinlerinin Zerdüştlük olduğunu ve daha sonra zorla Müslümanlaştırıldıklarını söylemektedir. Okuduğu ve araştırdığı kitaplar onu İslam’dan uzaklaştırmış ve daha çok tarihsel ilgisinden dolayı, tarihsel ve etnik bir mesele olarak dine yaklaşmaya çalıştığı için Zerdüşt olmaya karar vermiştir. Zerdüşt olmak istediği sırada, yasak olduğu için hiç kimse kendisine Zerdüştüğün öğretilerini öğretmeye yanaşmamış ve bu nedenle zamanla Hristiyanlığa yönelmiştir. Ancak aynı sebepten onlar da öğretileri aktarıp aralarına almaya yanaşmadığı için 15 yaşından sonra hiçbir dine göre yaşamamış ancak inanç olarak Zerdüştlüğü benimsemiştir. Bu durum 23 yaşına yani İran’dan göç edip İzmir’e geldiği döneme kadar sürmüştür.

“U”, okumuş olduğu Kur’an mealinden kendi mantığına uymayan bazı örnekler vermiştir. Ancak sonuçta Şii ve Sünni meallerinin farklı olduğunu fark ettiğini söyleyerek Şiiilerin yazmış olduğu meali eleştirmiştir. Kısacası “U”, gençlik ve ergenlik çağına vermiş olduğu araştırma ve arayış ile psikolojik olarak entelektüel anlamda din değiştirmiştir. Ayrıca vermiş olduğu örneklere baktığımızda sosyal temelli örneklerdir. Bu örneklerde dini baskı konusuna giren örnekler verdiği

görülmüştür. “U’nun” okuduğu tarih kitaplarından verdiği örnek ve açıklamaların doğruluk veya yanlışlık payları konumuz dışında olduğu için tartışılmayacaktır. Burada din değiştirmede etkili olan psikolojik faktörlerden “araştırma ve arayış”, “ergenlik” ve “gençlik” gibi faktörler etkili olmuştur. Sosyal faktörlerden ise “ideolojik tepki” faktörü etkili olmuştur.

İran’dan gelen ve din değiştiren “S” çocukluğundan din değiştirmeye kadar yaşamış olduğu süreci şu şekilde anlatmıştır:

“Namaz kılıyor, oruç tutuyor ve camiye gidiyordum. Kısacası çok dindar ve bütün ibadetleri yerine getiren biriydim. Normalde erkekler 15 yaşında oruç tutmaya başlardı ama ben dokuz yaşında başlamıştım. İran’da rejimimiz İslam rejimi olduğu için biz dünyaya geldiğimizde sadece İslam’la karşılaşmıştık. “Yalan söylemeyin, namazınızı kılın, orucunuzu tutun çünkü bunlar hepsi vaciptir” gibi sözleri bize söyleyerek emirleri yerine getirmemizi istiyorlardı. Biz ise neden oruç tuttuğumuzu, namaz kıldığımızı ve Arapça konuştuğumuzu bilmiyorduk. Yani biz Farsça konuşurken başka bir dilde ibadet yapıyor ve bu ibadetlerin anlamını bilmeden de hepsini yerine getiriyorduk. Sadece biz küçükken, anne ve babamız bize İslam’ın son din olduğunu, Hz. Muhammed’in son peygamber olduğunu ve bu yüzden de bizim de mecburen inanmak zorunda olduğumuzu söylüyorlardı. Yani bize nedenini söylemiyorlar ve direk bunu yapın bunu uygulayın diyorlardı. Biz de mecburen yerine getiriyorduk. Okula gittiğimiz zaman, okulda bize din kursları veriyorlardı. Din kurslarımızda sadece İslam dini anlatılır ve başka bir din asla anlatılmazdı. Mesela bize Hristiyanlıkla ilgili hiçbir şey söylemiyorlardı. 18 yaşına kadar Müslümandım ve kafamda hiçbir şüphe yoktu. Ama üniversiteye gidince biraz şüphelerim başladı. Üniversitede fikrî anlamda herkesin biraz daha açılmış ve rahat davrandığını gördüm. Farklı düşüncelere sahip bazı arkadaşlarla karşılaştım. Başta onların dediklerine hiç inanmıyordum. Çünkü küçüklüğümden beri ailemden hiç kimse bana farklı bir şey ne anlattı ne de konuştu. Kendi kendime diyordum ki acaba niye buradakiler inanmıyor ve başka şeyler diyorlar. Yavaş yavaş, kafamda şüpheler başladı ve davranışlarım değişti. Mesela artık oruç tutmuyor ve namaz kılmıyordum. En nihayetinde İran’ı terk edip buraya gelince Hristiyanlarla karşılaştım ve artık yavaş yavaş din değiştirmeye başladım. Kısacası üniversiteye gidene kadar hiçbir şeyden haberim olmadığı için ne söyledilerse yapıyor ve inanç olarak hiç rahatsız olmuyordum. Ancak üniversiteye gidince yani 18 yaşına geldikten sonra çevremde gördüklerim dışında ayrıca Amerika ve İngiliz filmlerini izlerken de kafamda şüpheler oluşuyordu. Niye biz Müslümanlar cennete gidiyorken

onlar cehenneme gidiyorlar? Onlarda kötü işler yapıyorlar acaba onlar da cehenneme mi gidiyorlar? Bunlar benim kafamı biraz karıştırdı. Bazı Müslümanlar hırsızlık yapıyor ama Müslüman oldukları için sonuçta cennete gidiyorlar. Mesela Edison insanlar için çok büyük bir şey yapmış ama Müslüman olmadığı için cehenneme mi gidecek? Bu gibi sorular ve düşünceler aklımı karıştırarak beni İslam'dan uzaklaştırdı.”

“S” dokuz yaşındayken ibadetleri yerine getirmeye başladığını, ailesinin ve çevresinin sadece İslam'dan bahsettiğini, okula gittiğinde din dersleri aldığını ve bütün bu kimselerin İslam dışında hiçbir dinden bahsetmediğini söylemektedir. Ayrıca dinle ilgili her şeyin zorunlu olarak yapılması gerektiğini, ancak neden ve niçin yapılması gerektiğini anlatmadıklarını dile getirmektedir. Ayrıca ibadetleri, kendi dillerinden farklı bir dilde yaptığı için ibadet sırasında söylediği hiçbir şeyden anlamadığını söylemektedir. Bu durumun ise 18 yaşına kadar yani üniversiteye gidene kadar sürdüğünü ve o üniversiteye gidene kadar asla kafasında bir şüphe oluşmadığını ifade etmiştir. Kısacası “S” sosyal anlamda yetersiz din eğitimi ve dinin kurumsallaşmada yetersizliğinden olumsuz bir şekilde etkilenmiştir.

“S”, üniversiteye gittikten sonra karşılaştığı yeni arkadaş ortamlarında, İslam'a karşı söylemler, eleştiriler ve başka inanç ve düşüncelerde olan kişilerle karşılaşmıştır. Daha sonra yavaş yavaş şüphelere düşerek İslam'ı sorgulamaya ve zamanla ibadetleri terk etmeye başlamıştır. Ayrıca izlediği Amerika ve İngiliz filmlerindeki yaşam şekilleri ve giyim tarzları dikkatini çekmiştir. Dolayısıyla bu tür şeyler onun farklı sorgulamalar ve eleştiriler yapmasına neden olmuştur. Böylece zayıflamış olan inancı sonrası, İzmir'e gelerek Hristiyanlarla karşılaşmış ve din değiştirmiştir. Kısacası “S” sosyal anlamda arkadaş ilişkileri, sosyal öğrenme ve sosyal tepki yoluyla yani çevresinden etkilenerek araştırmalara koyulmuştur. Böylece şüphe ve arayışa düşerek din değiştirme yoluna girmiştir. Ayrıca psikolojik olarak da gençlik evresinin etkileri, yeni karşılaştığı arkadaş çevresinin tartışmaları ve düştüğü şüphe sonucunda araştırma ve arayış içine girdiği anlaşılmaktadır. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “sosyal öğrenme ve sosyal tepki”, “yetersiz din eğitimi”, “dinin kurumsallaşmada yetersizliği”, “arkadaşlık ilişkileri” gibi faktörler etkili olmuştur. Psikolojik faktörlerden ise “gençlik”, “beyin yıkama” ve “araştırma ve arayış” gibi faktörler etkili olmuştur.

İran'dan gelen ve din değiştiren “A” çocukluğundan din değiştirmeye kadar yaşamış olduğu süreci şu şekilde anlatmıştır:

“Biz gözümüzü açınca dinle iç içeydik. 12 yaşlarında çok sıkı bir dindar olmuştum. Camiden çıkmaz ve orada Kur'an'ı ezberlerdim. Benim çocukluğum hep camide geçti. Yani diyebilirim ki camide büyüdüm. Ben, Kêrbela'ya kadar bir tane imamın yani Hz. Muhammed'in Nevra'sı Hz. Hüseyin'in kabrine gitmek için İran ile Irak arasında 3 gün boyunca ayakkabısız olarak yürüdüm. Ayrıca Meşat ziyaretgâhına da 26 defa gitmekle beraber Suriye'ye kadar olan birçok ziyaretgâh ve kabri ziyaret ettim. Ben dinime çok bağlıydım ve herkesi İslam'a davet ederdim. Bahai inancına sahip birkaç arkadaşımı Müslüman yaptım. Bu sıkı dindar oluşum 22 yaşına kadar sürdü. O zamanlar kadına bakmaz, geceleri bile namaz kılar, iyilik yapar ve herkese yardım ederdim. Hiç kimseye kötülük yapmaz ve herkesle arkadaş olurum. Çoğu zaman sofram olur ve 10'a yakın kişi benim çevremde yemek yerdi. Sosyal çevremde birbirinden farklı insanlar vardı. Kimi iyi, kimi kötüydü ama hepsi de Müslümandı. Yani Müslümanlar arasında büyüdüm. Kendim isteyerek ve severek ibadetleri yerine getiriyordum. Bu konuda hiç kimse, beni bir şey yapmaya zorlamadı. Anne ve babam ibadetleri yapacaksın diye beni zorlamadı. Her şeyi isteyerek ve severek kendim yapıyordum. Ben Müslümanken ibadetleri yerine getirince ve çevreme iyi davranınca mutlu oluyor ve ruhen kendimi çok iyi hissediyordum. Kısacası her şeyi din için yapardım. Ama 27 yaşında buraya gelince de Hristiyan oldum.”

27 yaşında din değiştirdiğini söyleyen “A”, çok küçük yaşlardan itibaren dinle iç içe olduğunu söylemiştir. Bütün çocukluğu ve gençliğinin İslam inancına sıkı bir bağlılıkla geçtiğini ve bu durumun 22 yaşından sonra dindarlığında azalma olmasına rağmen 27 yaşında, dinden çıktığı zaman kadar sürdüğünü ifade etmiştir. Din değiştirmeden önce çok sıkı bir dindar olan “A”, Müslüman Şii inancında çok büyük bir öneme sahip imamların, kabir ve ziyaretgâhlarını ayakkabısız bir şekilde günlerce yürüdüktan sonra ziyaret etmiştir. Ziyaretgâhlara yayan ve ayakkabısız gitmesinin nedeni ise din adına cefa çekilmesi ve imamların çektiği sıkıntıların canlandırılmasının yapılmasının daha çok sevap kazandıracağı inancıdır. Ziyaretgâhlara yayan gitmek, vücudunu zincir ve kılıç darbeleriyle keserek kanlar içinde kalmak ve bunun gibi acı çekmek için daha birçok uygulama yaparak dindarlık görevini yerine getirdiğini düşünen Şii Caferiler herkesçe bilinmektedir. Şii

Caferi mezhebinden olan “A” da gençliğinde acı çekme pahasına yayan yürümesi, onun çok sıkı bir dindar olduğunu göstermektedir.

“A”, çocukluğundan itibaren, zamanının çoğunu camide geçirerek Kur’an’ı ezberlemiş ve bir hafız olmuştur. Ayrıca faklı inanışlarda olan bazı arkadaşlarını da Müslüman yapmıştır. Çok küçük yaşlardan itibaren ibadetlerin tamamını kendi özgür iradesiyle yaptığını ve hiç kimsenin zorlamasıyla yapmadığını söylemiştir. Bütün bunları da gerçek anlamda dine kalpten inandığı için yapmıştır. Kısacası “A’nın” psikolojik olarak çok yoğun duygularla dine bağlı olduğu ve bu nedenle dinle ilgili sosyal ve psikolojik anlamdaki bütün ibadetleri yerine getirdiği anlaşılmaktadır. Burada din değiştirme nedeninden daha çok çocukluğunda sıkı bir dindar oluşu anlatılmıştır. “A” 27 yaşında ani bir aydınlanmayla din değiştirdiği için çocukluğunda yaptığı ibadetleri din değiştirme nedeni olarak görmemektedir. Ancak dinin kurumsallaşmada yetersizliği, yetersiz din eğitimi ve dogmaların mantığa uygunsuzluğu gibi sosyal ve psikolojik etkenlerin bilinçaltına olumsuz etkisi söz konusu olduğunu söyleyebiliriz. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “yetersiz din eğitimi” ve “dinin kurumsallaşmada yetersizliği” gibi faktörler etkili olmuştur. Psikolojik faktörlerden ise “dogmaların mantığa uygunsuzluğu” faktörü etkili olmuştur.

Birbirleriyle evli olan “M” ve “F” çocukluktan din değiştirmeye kadar yaşamış oldukları süreci anlatırken eşlerden kadın olan “M” bu süreci şu şekilde anlatmışlardır:

“Bizim memlekette imamların sayısı oldukça çoktur. Her zaman İmam Hüseyin, İmam Ebu’l Fazl, 12 İmam ve 124 bin peygamberden bahsederdik. Biz Rabbimizi hiç çağırılmaz onun yerine hep imamlardan yardım isterdik. Rabb’den istediğimiz şeylerin de hiçbir zaman gerçekleştiğini görmedik. İslam dininde çok sıkıntılar vardı. Her zaman kafamızda ve hayatımızda problemler vardı. Bizim memleketimizde çok molla vardı. Aynı zamanda çok hırsızlık ve yolsuzluk da vardı. Bizi Müslümanlıktan soğuttular. Biz bayanlar hepimiz çok kapalı giyinirdik. Namaz kılmıyordum ama çocukken oruç tutardım. Onu da ailem istediği için tutardım. Çünkü bizim dinimiz İslam’dı. Bunları İslam bizden istiyordu ama benim hiç hoşuma gitmiyordu. Bazen erkekler derdi ki bizim peygamberimizin 40 tane eşi varmış ve İslam’a göre biz erkekler de 4 tane eş alabiliriz. Bu sözler benim hiç hoşuma gitmezdi. Her zaman derdim ki nasıl böyle şeyler olabilir, neden bize iyi şeyler öğretilmez ve neden her

zaman Ya İmam Hüseyin, Ya Ebü'l Fezl diye çağrıda bulunuyoruz. İran'da, İmam Hüseyin ve Ebü'l Fezl şehadetinde merasimler vardı. Ben ve eşim bu tür yerlere çokça hayır yapar ve para harcardık. 15 yaşına kadar İslam'a inancına çok bağlıydım. Ama anlattığım bu gibi durumlar yüzünden şüphelere düştüm. Sonra da yavaş yavaş dinden soğumaya ve uzaklaşmaya başladım. İran'daki Müslümanlar, Mekke'ye hacı olmaya giderler ve döndüklerinde alınlarını yakarlardı. Bu yaptıkları şey biz çok namaz kılıyor ve dindarız anlamında bir mühürlemedir. Ancak aralarında yalan, iftira ve hırsızlık vardı. Biz hacı olan birinin evinde kiracı olarak kalıyorduk. Bir gün üst katta oturan hacının evinden altınlar çalındı. Bunun üzerine altınlarımızı siz çaldınız diyerek bizi suçladı ve mahkemeye verdi. 4 yıl boyunca her gün mahkemeye gidip imza atıyorduk. Bu yüzden de herkes bize hırsız gözüyle bakıyordu. O, bizi herkes içinde küçük düşürmüş ve itibarımızı yerle bir etmişti. 4 yıl sonra hacının altınlarını çalan kişinin, kendi oğlu olduğu ortaya çıktı. Biz ise tam 4 boyunca hiç yere rezillik çektik, psikolojimiz bozuldu ve yaşamdan tat alamadık. 15 yaşından 30 yaşına kadar şüpheler içindeydim. 30 yaşında ise artık tamamen dinden çıktım. Ben bazen konuşunca herkes bana diyordu ki “sus! Sakın konuşma! Seni öldürürler.” Evet, gerçekten öldürürlerdi. Çünkü idam cezası vardı. Bu konular hakkında annem, babam ve kardeşlerimle 3 yıl boyunca tartışıyordum ve adeta aramızda savaş oluyordu.”

15 yaşına kadar ailesinin kendisine öğrettiği şekilde dindar ve inançlı bir şekilde yaşadığını söyleyen “M”, 15 yaşından sonra şüphelere düştüğünü ve bu şüphe durumunun 30 yaşına gelene kadar sürdüğünü ifade etmiştir. Şüphelerin 15 yaşında başlaması ve 30 yaşına kadar sürmesi psikolojik olarak ergenlik ve gençlik evresinin getirmiş olduğu etkenlerin söz konusu olduğunun kanıtıdır. Bunla birlikte 15 yaşından 30 yaşına kadar olan süreçte bir boşluk yaşamıştır. 15 yaşından itibaren Şii Caferi mezhebinde gördüğü bazı ritüellerin mantığına uymadığını ve onu şüpheyeye düşürdüğünü söylemiştir. Allah'tan değil de İmamlara çağırıda bulunarak yardım ve medet istenmesi onu sorgulamaya ve şüpheyeye götürmüştür. Allah'a ettiği duaların da kabul olmadığını söylemiştir. Aklına ve mantığına uymayan birçok problem olduğunu, örneğin erkeklerin dine dayandırarak dört kadına kadar evelenebiliriz demeleri ve kadınların çok kapalı bir şekilde örtündüğünü ifade etmiştir. “M” ettiği duaların karşılık bulmadığı düşüncesi, psikolojik anlamda kendisinde ihtiyaçlarının karşılanmadığı düşüncesini ve güvensizlik hissini doğurmuştur. Ayrıca “M” dogmaların mantığına uygunsuzluğundan dolayı şüpheyeye düşmüştür.

15 yaşından sonra artık ibadetleri eskisi gibi yerine getirmediğini ancak yerine getirince de ailesi isteği için yaptığını söylemesi de dini baskı yaşadığını göstermektedir. Çevrelerinde bulunan Müslümanlar ve Mekke'ye gidip hacı olanların dine aykırı davranışlarda bulunduğunu dile getirmiştir. Psikolojik olarak hayatlarında çok büyük bir iz bırakmış bir olay yaşamaları ve bunun sebebinin hacı olan bir dindar olması onları psikolojik olarak etkilemiş ve dinden soğutmuştur. Görmüş oldukları tutarsızlıklar ve yaşamış oldukları bu sosyal olay din mensuplarının olumsuz davranışlarına karşı tepki vermelerine ve dinden uzaklaşmalarına neden olmuştur. Ailesiyle tartışmalara girmesi ve insanlar içinde fikirlerini söyleyememesi özgürlüğünün kısıtlandığını göstermektedir. Sonuçta 30 yaşındayken artık şüpheler yerini dinden çıkmaya bırakmıştır. İzmir'e geldikten hemen sonra da yani 35 yaşında, Hristiyanlıkla karşılaşmış ve Hristiyanlığa geçmiştir. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “toplumsal baskıya isyan”, “dini baskı” ve “din mensuplarının olumsuz davranışlarına tepki” gibi faktörler etkili olmuştur. Psikolojik faktörlerden ise “ergenlik ve gençlik”, “anlam boşluğu / anomi / manevi boşluk” ve “dogmaların mantığa uygunsuzluğu” gibi faktörler etkili olmuştur.

Birbirleriyle evli olan “M” ve “F” çocukluktan din değiştirmeye kadar yaşamış oldukları süreci anlatırken eşlerden erkek olan “F” bu süreci şu şekilde anlatmışlardır:

“25 yaşına kadar namaz ve oruç başta olmak üzere bütün ibadetleri yerine getirirdim. Camiye gidişimden tut, vücuduma zincir vurmaya kadar bütün merasimlerde bulundum. Amcam, yaklaşık 25 yıl önce Ayetullah için gerçek rehberimiz değil diyordu. Biz ise amcamın çok kötü bir insan olduğunu söylüyorduk. Nasıl olur da bizim rehberimiz hakkında böyle konuşabilir diye kızıyorduk. Ama sonra yavaş yavaş anladım ki amcam haklıdır. Artık bütün fikirlerim değişmeye başladı. Hiç kimse bana bir şey demiyor sadece kendi kendime düşünüyorum ve araştırıyordum. Gerçekten çok haksızlık gördüm. Askerler ve polisler memur gibi maaş almaktadırlar. Normalde 3 bin liraya denk gelen bir miktar alıyorlar. Ama bir bakarsın ki çocuklarının altında 100 bin liraya denk araç var. Bu çocuk 100 bin liralık arabayı nereden getirdi. Bu maaşla böyle yaşanılmaz. Bunlar yalandan 3 bin alıyorlar. Oysa ayda 20 bin alıyorlar. Onlar dışarı çıkıyor ve devlet de onlara silah veriyor. Sonra devlet onu öldür, bunu öldür diyerek onlara para karşılığında ülkeyi karıştırıyorlar. İran'da adam öldürürler ve asarlar. Hep bu gibi adaletsizlikler ve kötülükler gördüğüm için onlardan kaçtım. Buraya geldiğimde Müslümandım

ama onlardan nefret ediyordum. Onlar İslam'a uymayan ters şeyler söylüyorlardı. Ben şuan din değiştirmişim. Ama İslam kötü değil, iyi bir dindir. Sadece Rabbimle işim var başka kimseyle de işim yok. Ben sadece Allah'a inanıyorum.”

25 yaşına kadar bütün ibadetleri yerine getirdiğini ve daha çok Şii Caferilerde görülen zincir vurma merasimlerine de katıldığını söyleyen “F”, çocukluğundan gençlik evresinin 25 yaşına kadar olan süreçte çok sıkı bir dindar olduğunu söylemiştir. 25 yaşından 35 yaşına kadar olan süreçte ise inançlı olduğunu ancak ibadetlerde zayıflık ve insanlara karşı güvensizlik yaşadığını bildirmiştir. Burada gençlik evresinde yaşamış olduğu etkiler ve dogmaların mantığa uygunsuzluğu söz konusudur. Ayrıca çevresinde gördüğü insanların ve devlet memurlarının tutarsızlıkları ile usulsüzlükleri sosyal olarak din mensuplarının olumsuz davranışlarına ve toplumsal baskıya isyan etmesine yol açmıştır. Gördüğü ve bireysel olarak yaşadığı olaylar karşısında haksızlığa uğradığını söylemiştir. Ayrıca görerek ve araştırarak yapılan uygulamaların yanlışlıklarının farkına vardığını belirtmiştir. Bu durum araştırma ve arayış içinde olduğunu ve kendisine yapılan karşı psikolojik tepki vererek Müslümanlardan uzaklaştığının göstergesidir. Aslında özünde İslam'ın kötü olmadığını sadece çevresindeki Müslümanların kötü olduğunu söylemesi de hala İslam'a karşı bir saygısının olduğunu içinde psikolojik olarak bir şeyler yaşadığını ve din mensuplarının olumsuz davranışlarından dolayı dinden uzaklaştığını göstermektedir.

2. 2. 2. Din Değiştiren Bireylerin Ailelerinin Dini Algıları / Dine Yaklaşım ve Bağlılıkları

Bu başlıkta, din değiştiren bireylerin ailelerinin dini algıları / dine yaklaşım ve bağlılıkları ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. Din değiştiren “İ”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağlılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Ailemde, babam dışında herkes çok dindar bir hayat sürdürüyor. Annem ve kız kardeşlerim her zaman namazı vaktinde kılar ve otuz gün eksiksiz oruç tutarlar. Annem, dedem ve anneannem çok dindar ama babam dindar değildi. Ben ise dinden uzak bir şekilde yaşıyordum. Ama her şeyi ailemden gizli yapıyordum. Bu yüzden genellikle ailem ile iyi geçinebiliyordum. Bazen açık bir şekilde düşüncemi dile getiriyordum. Aileme namaz kılmak istemediğimi söyleyince de yapacaksın diye zorluyorlardı. Babam Müslüman ancak hiç namaz kılmaz ve bana baskı yapmazdı.

Ama annem, dedem ve diğerkleri bana hep baskı yapıyorlardı ve Humeyni'ye bağılıydılar. Bazen arkadaşlarıma ve çevremdekilere ibadetleri yapmak istemediğimi açıkça dile getirebiliyordum. Arkadaşlarım bana pek karışmıyor ve baskı yapmıyorlardı. Farklı farklı arkadaşlarım vardı. Kimi dindar, kimi de dinsizdi. Ama ara sıra konuşuyor ve toplantı yapıyorlardı. Dindar arkadaşlarım konuşmalar yapar ve bana bir şeyler anlatmaya çalışırlardı. Ama dindar olmayanlar ise hiçbir şey demezlerdi. Mesela ben bunu yapmak istemiyorum deyince, dindar olan arkadaşlarım yok bunu yaparsan daha iyi, yok bunu yapmazsan daha iyi gibi konuşmalar yaparlardı.”

Din değıştiren “İ” ailesinin genel anlamda dindar ve bütün ibadetleri yerine getiren bir aile olduğunu ifade etmiştir. İbadetleri yerine getirme açısından, ailesinde yalnızca babasının dinle pek ilgilenmeyerek ibadetleri yerine getirmediğini söylemiştir. Kendisinin ise genellikle dinden ve dini gereklilikleri yerine getirmekten uzak bir yaşam sürdüğünü ifade etmiştir. Bu nedenle son zamanlarda ibadetleri yerine getirmeyince annesi ve dedesi tarafından zorlamaya maruz kalması, onlar tarafından dini baskı yaşadığını göstermektedir. Aile bireyleriyle iyi geçinip tartışma yaşamamak için çoğu zaman ibadetleri yerine getirmediği halde getirdiğini söyleyerek yalana başvurması psikolojik olarak rahatsızlık yaşadığını göstermektedir. Ayrıca ailesinin baskı ve zorlaması sebebiyle onda nefret ve isyan duygusu oluşmuştur. Bu da yetersiz din eğitiminden kaynaklanmaktadır. Dini baskı nedeniyle ailesiyle olan sosyal ve duygusal ilişkisi bozulmuştur. “İ'nin” ailesi sağlıklı bilgi alış verişinin yapıldığı bir aile ortamı özelliğini kaybetmiştir. Ayrıca “İ'nin” dindar olan arkadaşlarıyla ilişkilerinde bazen akran zorbalığına maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Din değıştiren “U”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağılılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Ben ve ailem daha önce İslam dininin Şii mezhebine mensuptuk. Ailem ibadetlerini yerine getiren çok dindar bir aileydi. Ayrıca ailem Şii olduğu için 12 İmamın izinden giderdi. Ancak şuanda bir kişi dışında ailemde hiç kimse Müslüman değildir. Ailemin çoğu tanrının varlığına inanıp dinlere inanmadığı için deist inancına sahiptir. Ben dokuz yaşındayken babam bir Müslüman olarak, vefat etti. Ondan sonra annem ve abilerimle yaşıyordum. Abilerim de yurt dışına çıkıp çalışıyordu. Genellikle annemle yalnız yaşıyordum. Ailem için her şey ben 20 yaşındayken başladı. O zamanlar tarih okumuş ve araştırmalar yapmışım. Bu okuduklarımı

onlara anlatınca, zamanla onlar da değişti. İlk zamanlar ben bir şeyler anlatınca onlar önce bana karşı çıktılar. “Sen niye böyle diyorsun? Aman! Sakın böyle konuşma! Sen yanlışsın.” falan diyorlardı. Ancak annem beni tanıyordu. Kötü bir insan olmadığımı, yalan söylemediğimi ve kendi doğru yolunu seçebileceğ kadar akıllı ve zeki biri olduğumu biliyordu. Bu nedenle daha sonraları sadece “tamam dinden çıktın ama sakın kimseye söyleme. Çünkü duyanlar olursa seni polise şikâyet ederler. Sonra onlar da gelip seni yakalar ve idam ederler” diyordu. Çünkü hem dine karşı hem de rejime karşı konuşuyordum. Annem Kur’an’ı çok seviyor, namaz kılıyor ve oruç tutuyordu. Bir gün anneme dedim ki sen yanlış yapıyorsun. Neden diye sordu? Ben de Kur’an’ı açtım ve abilerimi çağırđım. O gün Dubai’deki abim de bizim yanımızdaydı. Kur’an’dan bazı yerleri göstererek okuyun dedim. Onlar da okudu. Sadece en büyük abim bana inanmadı. Fakat diğer üç abim dediğim şeylere inandılar. En büyük abim kırk dokuz yaşındaydı. Kendisini hala çok seviyorum. Ancak Dubai’de tercümanlık yaptığı için pek konuşamıyoruz. Abim, meali okuyup aynı şeyleri görmesine rağmen dediklerimi kabul etmeyerek “demek ki İran’daki Kur’an mealleri gerçeği yansıtmıyor, Sünnilerin okuduğu mealler gerçeği yansıtmışmış” dedi. Ona Taberî Tarihi’nde yazılanları da gösterince “sen doğru söylüyorsun” dedi. Fakat yine de İslam’dan vazgeçmedi. Büyük dayım da ben ve annem gibi sadece tanrıya inanıyor. O da doğru söylediğimi ve bu düşüncelerime katıldığını söyledi. Çünkü dayımın evinde de bu tür kitaplar vardı. Onun evi, kimse çok gidip gelmediği için güvenliydi. Bu nedenle kitapları dayımın evinde gizli bir şekilde saklıyorduk. Çünkü polis eski kitapları gördüğünde el koyuyor ve idam cezası veriyordu. Artık ailemde en büyük abim dışında herkes söylediklerime katılıyor ve sadece tanrının varlığına inanıyorlardı. Kısacası ben 20 yaşına gelene kadar bütün ailem namaz, oruç ve diğer bütün ibadetleri yerine getiren çok dindar bir aileydi. Ancak ben 20 yaşındayken, onlara bu tür konuları anlattıktan sonra değiştiler. Böylece en büyük abim dışında ki herkes deist oldu. Din değiştirmenin cezası idam olduğu için, mecburen ailem hep gizlenerek Müslümanmış gibi göründü.”

“U”, eskiden ailesinde ki herkesin, ibadetleri yerine getiren dindar bir aile olduğunu söylemiştir. Ancak “U”, 20 yaşındayken okuduğu kitaplarla ilgili bilgileri ailesine anlatmasıyla bu durum değişmiştir. Ailesiyle sık sık tartışmalara girmesi sonucu, sadece bir abisi dışındaki diğer bütün aile fertleri İslam inancından çıkarak deist olmuşlardır. Başka bir deyişle “U”, araştırma ve arayış sonucu değiştirdiği inancını diğer aile fertlerine de empoze etmiştir. Burada psikolojik olarak beyin yıkamanın ve sosyal olarak da aile ilişkilerinin etkisi olduğu görülmektedir. Ancak

beyin yıkama faktörünün etkisi daha ön planda olduğu söylenebilir. “U”, İslam aleyhindeki düşüncelerini söylemesi nedeniyle, idam cezası alabileceği yönünde sık sık ailesi tarafından uyarılmıştır. Çünkü İran’da İslam aleyhinde konuşmak kişiyi idam cezasına kadar götürebilir.

“U’nun” ailesindekiler, dinden çıktuktan sonra deist olmalarına rağmen devlet ve toplum içinde dinden çıktıklarını gizlemişlerdir. Bu durum onların devlet ve toplum tarafından dini baskı gördüklerini göstermektedir. Ailesinin deist olmasına rağmen, idam korkusuyla Müslüman görünmek zorunda kalmaları ise kişilik bozukluğu ve kişilik çatışması yaşamalarına yol açmıştır. “U”, İslam’dan çıkarak deist olmuş bir aileden olması, onun daha sonra Hristiyan olmasını kolaylaştırdığı anlaşılmaktadır. Ayrıca “U” 9 yaşındayken babasını kaybettiği için anne ve abileriyle yaşamaya devam etmiştir. Babasız bir şekilde büyümesi ise onu psikolojik olarak etkilediği ve din değiştirme girişiminde bulunmasına yol açtığı da söylenebilir.

Din değiştiren “S”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağlılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Ailem İslam’la ilgili bütün ibadetleri yerine getiren dindar bir ailedir. Ailedekiler hala evde namaz kılıyor ve oruç tutuyorlar. Yani şu anda Müslüman ve dine çok sıkı bağlıdırlar. Annem, babam ve büyüklerim beynimi yıkıyorlardı. İslam’ın çok güzel bir din olduğunu söylüyorlardı. Ben de öyle olduğunu sanıyor ve İslam’la ilgili birçok şeyi seve seve kabul ediyordum. Ben 18 yaşına gelene kadar neredeyse başka bir dinin varlığını bile bilmiyordum. Biz okula gidince, başka bir dinden bahsetmiyorlardı. Mesela oruç tutmak bana çok zor geliyordu. Anne ve babam “sakın bir şey yeme, oruç vaciptir. Eğer yersen günah işlemiş olur ve cehenneme girersin” diyorlardı. Ben de cehenneme girmemek için hiçbir şey yemeyerek oruç tutuyordum. Oruç tutamadığım zamanlar da vardı. Okula giderken dışarıda yemek yiyordum. Ama onlara da oruç tuttum diyordum. İbadetleri inandığım için yapıyordum. Ama bazen yapamayınca da onlardan saklıyordum. İncim olduğu için camiye giderek namaz kılıyordum. Sadece Allah’ın bir, Hz. Muhammed peygamberimiz ve İslam’ın da dinimiz olduğunu biliyor ve inaniyordum. Zaten 18 yaşında üniversiteye gittikten sonra farklı fikirlerle karşılaştım ve artık şüphelere düşerek değiştirmeye başladım.”

Din değiştiren “S” anne ve babasının, dindar ve ibadetleri yerine getiren Müslümanlar olduğunu ifade etmiştir. “S”, küçükken dindar bir ailede büyümüştür. 18 yaşında üniversiteye gittikten sonra din değiştirmiştir. 18 yaşına gelene kadar

inançlı olduğunu ve bütün ibadetleri isteyerek yaptığını söylemiştir. Oruç ibadetini yerine getirirken zorlandığı için gizlice yemek yiyip oruç tutmadığı halde aile bireyelerine oruç tuttuğunu söylemiştir. Bu durum dini baskı nedeniyle aile fertlerinden korktuğunu ve bu nedenle de yalan söylediğini göstermektedir. Yanlış ve baskıcı din eğitimi nedeniyle “S” kişilik ve ahlak bozukluğu yaşamaya itilmiştir.

Sosyal anlamda aile ve toplumun dini baskısı olmuştur. “S” ailesi tarafından kandırıldığını düşünmektedir. Çünkü cehennemden bahsedilerek korkutulduğunu ve kandırıldığını başka bir deyişle beyninin yıkandığını ve bu nedenle de isteyerek ibadetleri yerine getirdiğini düşünmektedir. Bu durum “S’nin” artık ailesine güven duymadığını göstermektedir.

Din değiştiren “A”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağlılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Ailem şuanda da Müslüman ve bütün ibadetleri yerine getiren çok dindar bir ailedir. Annem seccadeyi önünden kaldırmaz. Benimle birlikte her gün cemaat halinde namaz kılardı. Fakat ben onu Hristiyanlığa davet edince “Sen istediğin yolu seçebilirsin. Artık benim yaşım geçmiş. Ben şimdi bu saatten sonra kabul edemem” dedi. Annem, şuanda bir abim ve babaannemle birlikte İran’da yaşıyor. Babam ise inançlı bir Müslümandı ama namaz kılmazdı. Ama bana her zaman namaz kılmamı ve bırakmamamı öğütüyordu. Babam çok iyi bir insandı ama ben küçükken onu kaybettiğim için şu anda hayatta değil. Ailem çok dindar ve İslam’daki bütün ibadetleri her zaman yerine getiren bir ailedir. Dolayısıyla beni de doğduğum günden itibaren dindar yetiştirdiler. Ben Kur’an’ı ezberleyerek hafız oldum ve 27 yaşına kadar da Müslümandım. Mesela kurban bayramı olunca kurbanlığı benim ailem alırdı. Bütün akrabalar bizim eve gelirdi. Biz de onlara yemek yapar ve yardımlarda bulunurduk. Herkes beni çok dindar ve iyi bir insan olarak bildiği için benim yanıma gelerek muhabbet ederlerdi. Ancak son yıllarda değiştim ve çok kötülükler yapıyordum. Bu nedenle de İran’dan çıkıp buraya geldim.”

“A”, ailesinin çok dindar ve bütün ibadetleri yerine getiren bir aile olduğunu söylemiştir. Dolayısıyla ailesi, onu da çok dindar bir şekilde yetiştirmiştir. Bu nedenle de “A’yı” hafız olması için okutmuşlardır. Hafız olan ve din değiştiren “A”, çok küçük yaşlardayken kaybettiği babasının, inançlı ama namaz kılmadığını söylemiştir. Ancak, kendisine namaz kılmaması için öğütlerde bulunduğunu da söylemiştir. Annesi ve diğer aile fertlerinin ise şu anda dindar olduğunu dile

getirmiştir. “A” ailesi hakkında hep övgüyle bahsetmiştir. Ailesinin çok hayırsever, yardımsever ve çevreleriyle çok iyi geçindiğini belirtmiştir. Bu durum “A’nın” küçüklüğünden, şimdiye kadar olan süreçte yani din değiştirip Hristiyan olduktan sonra da ailesiyle ilgili sorun yaşamadığının ve ailesiyle gayet iyi geçindiğinin kanıtıdır. İbadetleri yerine getirirken ailesi tarafından hiçbir zaman baskıya maruz kalmamıştır. “A’nın” din değiştirmesi daha çok ani aydınlanmayla ilgili olduğu için psikolojik bir durum söz konusudur. Burada yalnızca din değiştirmede etkili olan psikolojik faktörlerden ani aydınlanma faktörü ön plana çıkmaktadır.

Evli ve kadın olan “M”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağlılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Genel olarak ailem dindardı. Ama babam düşüncelerini değiştirmişti. Babam Rıza Şah’ı çok seviyordu. Annem ise mollaları seviyordu. Çünkü mollalar gelince açık giyinmeyi yasaklayarak herkesin kapanmasını istediler. Bu da annemin çok hoşuna gidiyordu. Ama mollaların ülkemize gelmesi benim hiç hoşuma gitmiyor. Çünkü Rıza Şah döneminde insanlık vardı. Bize çok iyi davranıyorlardı. Ben babam ve üç kardeşim aynı fikirdeydik. Ama annem ve büyük ablam bize karşıydı. Büyük ablam korktuğu için konuşmazdı. Annem ise namaz kılardı. Ancak bazen “neden Rabbimiz zalimlere yardım ediyor?” diye de söyleniyor ve “benim imanım tam değil” diyordu. Annem ibadetleri eksiz yerine getiren biriydi. Şimdi ise artık hiç bir ibadeti yapmıyor. Çünkü annem 3 ay önce İzmir’e bizi ziyarete gelince buradaki insanların farklılığını gördü ve din değiştirdi. İnsanlardan açık giyinenler ile kapalı giyinenler olduğunu ve kimsenin de kimseye hiç karışmadığını gördü. Bu gibi şeyleri görünce etkilendi ve ben de onu kiliseye götürdüm. Böylece annem din değiştirip Hristiyan oldu. Annemi kiliseye götürünce, rehberimiz olan kadın pastörle tanıştı. Konuşmaya başladılar ve annem ona sorduğu her şeyin cevabını alarak ona sevgi beslemeye başladı. Geldikten 2 hafta sonra da dinini değiştirerek çok mutlu oldu. Babam ise şuan hayatta değil.”

Birlikte din değiştiren eşlerden, kadın olan “M” genel anlamda dindar bir ailede yetişmiştir. Ancak annesi İslam rejimini desteklerken babası ise sonradan fikirlerini değiştirerek Rıza Şahı desteklemiştir. “M”, babası ve üç kardeşi Şahı desteklerken, kadınların örtünmesi ve İslam’ın uygulanması annesinin çok hoşuna gittiği için de o mollaları desteklemiştir. Ayrıca ablasının da annesi gibi düşündüğünü ve korktuğu için de konuşmadığını söylemiştir. Bu durum siyasi ve

dini olarak “M’nin” ailesinin iki farklı görüşe ayrıldığını ve sosyal anlamda ideolojik tepki söz konusu olduğunu göstermektedir.

“M” göç ettikten sonra annesi İzmir’e gelerek onu ziyaret etmiştir. Bu sırada annesi karşılaştığı farklı kültür ve sosyal çevreden etkilenmiştir. Bununla birlikte annesini kiliseye götürünce farklı din mensuplarının ilgisinden etkilenen annesi, iki haftalık bir süre içinde din değiştirmiştir. Ayrıca “M’nin” annesi ‘araştırma ve arayış’ veya ‘ani aydınlanma’ olmadan bu kadar kısa bir sürede din değiştirmesi, misyonerlik faaliyetleriyle birlikte çıkar amaçlı din değiştirdiğini de akıllara getirmektedir. Çünkü din değiştirdikten sonra iltica hakkı elde etmek daha çok kolaylaşmaktadır. Babasının ise şu anda hayatta olmadığını söylemiştir.

Evli ve erkek olan “F”, ailesinin dine karşı ilgi, tutum, yaklaşım ve bağlılığını şu şekilde anlatmıştır:

“Anne ve babam ikisi de hacı ve çok dindardırlar. Annem birine yardım ettiği zaman, babam neden ona yardım ediyorsun diyerek anneme kızar ve onunla konuşmazdı. 27 yaşındayken evlendiğimde, babamın bir fabrikası vardı. Babam zengin olmasına rağmen beni bedava çalıştırıyor ve hiç para vermiyordu. Biz bir hacının evinde kirada oturuyorduk. Kiralık olarak oturduğumuz ev de hacının evine komşuydu. Bir gün hacının evindeki sandıktan iki kilo altını çaldı. Bunun üzerine hacı “siz çaldınız” diyerek bizi suçladı. Oysa ben zengin ve tanınmış bir aileden geliyordum. Bu yüzden yıllarca mahkemeye gidip geliyorduk. Babam da bu olanlar yüzünden, kahrından vefat etti. En sonunda altınları çalan kişi, hacının damadı olduğu ortaya çıktı. Ama hırsız ortaya çıkana kadar bize yapılmayan şey kalmadı. Kimse yüzümüze bile bakmıyordu. Bize hırsız ve şeref yoksunları diye bakıyorlardı. Bu hacı ve etrafındakiler bize yıllarca iftira attılar. Onurumuz ve gururumuzla oynayarak babamın ölümüne sebep oldular. Ben o günden sonra İslam’dan soğudum. Buraya geldikten sonra da din değiştirdim. Ancak ailemdeki diğer herkes çok dindardır. Ben ve eşim dine karşı soğumuş ve dinden uzaklaşmıştık. Ama birbirimizden haberimiz yoktu. Çünkü birbirimizden korkuyor ve düşündüğümüzü söylemiyorduk. Bu yaşanan iftiralar yüzünden o kadar çok üzülyorduk ki en sonunda birbirimize dini sevmediğimizi itiraf ettik. Dediğim gibi ailem her zaman çok dindar ve ibadetlerini yerine getiren bir aileydi.”

Birlikte din değiştiren eşlerden erkek olan “F”, anne ve babasının hacı ve çok dindar olduğunu söylemiştir. Babası dindar ve çok zengin olmasına rağmen ona para

vermeyerek bedavaya çalıştırması onun dindar kişilerden soğumasına sebep olmuştur. Ayrıca dindar kişiler tarafından iftiraya uğramaları nedeniyle de dine karşı tavır almasına neden olmuştur. Yani din mensuplarının olumsuz davranışlarına karşı tepki vererek dinden soğumuş ve uzaklaşmıştır. Başka bir deyişle din mensuplarının olumsuz davranışları, onun din değiştirmesine ortam hazırlamıştır. Sosyal ilişkilerinde, yaşadığı bunalımlar onun dine tepki vermesine neden olmuştur. Ayrıca eşlerin korkmalarına rağmen birbirlerine artık dini sevmediklerini itiraf etmeleri de din mensuplarının olumsuz davranışlarına ve sosyal baskıya karşı tepki gösterdiklerini göstermektedir.

Bütün bu anlatılanlar “F’nin” babasıyla iyi geçinemediği, arlarındaki bağın koptuğu ve maddi yardım alamadığını göstermektedir. Kısacası “F’nin” çok dindar olan ailesinin kendisine maddi konuda hiçbir yardımda bulunmaması, dine karşı tavır almasına ve din değiştirme yoluna girmesine neden olmuştur. Ayrıca “F” evli olduğu için aile olarak, anne ve babasından daha çok eşiyle birlikte yaşadığı sosyal ve psikolojik ilişkisini anlatmıştır.

2. 2. 3. Bireyleri Din Değiştirmeye İten Temel Sebepler

Bu kısımda bireyleri din değiştirmeye iten temel sebepler ve bu sebeplerle ilgili değerlendirmeler ele alınmıştır. “İ” kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Din değiştirmemin en büyük sebebi mollalardır. Mollalar, dinin emirlerini yapmak zorundasınız diyorlardı. Kur’an şunu diyor, bunu diyor diyerek bizi zorluyorlardı. Liderimiz olan mollalar bize her şeyi söylüyorlar ama kendileri yapamıyorlar. Onları gören her insan dinini değiştirmeyi düşünür. Onlar hiçbir zaman doğru konuşmuyorlar. Biz Müslümanız biz Şii’yiz diyorlar ama kendileri gerekenleri yapamıyorlar. Doğal olarak sen de artık onları kötü görüyorsun. Büyüyünce de düşünmeye başlıyorsun ve görüyorsun ki hep yalan hep yalan, o yüzden hiçbir şeyi sevmiyorsun. Dini sevmiyorsun, kitabı sevmiyorsun ve onlardan uzaklaşıyorsun. Onların söylediklerinin mantığıma uymadığını söyleyemiyordum. Çünkü fikrini söylemek bile yasaktı. Mesela İran’da dört kişi kafede ya da başka bir yerde toplantı yaptığı zaman buna izin vermezlerdi. Üç kişiden fazla toplandığın zaman müdahale ederler ve yasak olduğunu söylerlerdi. Hep din ve devlet baskısı vardı. Bunlar benim canımı çok sıkıyordu. Kendim araştıramadım ama Kur’an’da şu geçiyor ya da bu

geçiyor diye söyledikleri şeyler aklıma uymuyor. 20 yaşından sonra aklıma uymayan şeyler fark ediyordum. Mesela kadınlar başını kapatmak zorunda ve bu benim mantığıma uymuyor. Hiçbir şey serbest değil, her şey dine bağlı. 20 yaşından sonra fikirlerin geliyor ve yavaş yavaş bazı şeyleri görüyor duyuyor ve araştırıyorsun. Eğer mantıksız gelirse o dini artık sevmiyor ve uzaklaşıyorsun. Kısacası mollalar, mollaların yaptıkları, devletin kanunları ve ailemin baskısı benim dinden uzaklaşmama sebep oldu. Sonra Hristiyanlarla karşılaştıktan sonra onların dinini araştırdım ve severek de Hristiyan oldum.”

“İ” kendisini din değiştirmeye iten en büyük sebebin imamlar olduğunu söylemektedir. “İ” din mensuplarının uygulamalarıyla ilgili sosyal olaylardan etkilenmiş ve psikolojik olarak sorgulama yoluna girerek dinden uzaklaşmaya başlamıştır. Din ve devlet mensuplarının uygulamaları ve onların halktan kanunların uygulanmasını istemeleri ancak kendilerinin uymaması “İ’nin” imamlarla birlikte dinden de nefret etmesine neden olmuştur. 20 yaşına geldikten sonra çevresinden duyduğu dine karşı eleştiriler, kendisine mantıklı gelmeye başlamış ve araştırmalar yapmıştır. Bu durum gençlik evresinin getirmiş olduğu etkiler, arkadaşlık ilişkileri, beyin yıkama ve sosyal öğrenme gibi etkenlerin varlığını göstermektedir.

Çevresinden duyduğu eleştirilerle ilgili olarak kadınların başını kapatması gibi bir örnek vermesi, örtünme olayını dogma olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca “İ”, din ve devlet mensuplarının dört kişinin toplanmasına izin vermemesi gibi bazı toplumsal ve dini baskılara tepki vermiştir. Kısacası çevresinden duyduğu dine yönelik eleştiriler, aile baskısı, din ve devlet mensuplarının çelişkili bir hayat yaşamaları, kanunların dini olması ve baskıyla uygulanması gibi sebepler “İ’yi” din değiştirmeye iten temel sebepler olmuştur.

“U” kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Son zamanlarda Amerikalıların evlilik videolarına ve filmlerine bakıyordum. Filmdekiler, çoğunlukla barış için buluşup kiliseye gidiyorlardı. Orada her dilden dua etmeleri ve anlamaları çok hoşuma gidiyordu. Ama İslamiyet’te Arap olmayanlar bile, her zaman Arapça dua ediyorlar. Çoğu Müslümana “sen namaz kılınca Allah'a ne diyorsun?” diye sorunca “ne söylediğimi bilmiyorum” diye cevap veriyorlar. Ama Hristiyanlıkta herkes kendi dilinde dua edebiliyor ve ne dediğini biliyor. Ben sinema filmi izlediğim zaman, özellikle de Hristiyanlık filmlerini izliyordum. Filmlerde anlatılanlar ve yaşananlar belki de gerçek değil diye

düşünüyordum. Fakat kiliseye gidince gerçek olduğunu gördüm. Ben buraya geldikten iki hafta sonra artık kendimi yerleştirmiştim. Çevremde beni Hristiyanlığa iten hiçbir şey olmadı. İnsanların yaşam şekillerine bakmadım. Yani açık giyindiklerine ya da her şeyi istedikleri gibi yaptıklarına bakmadım. İran'dayken Hristiyanlıkla ilgilendiğim aklıma gelince, acaba nasıl bir din diye tekrar bir uğraşp araştırayım dedim. Çünkü ben zaten bütün dinleri geziyor ve araştırıyordum. Ben kızlarla sevgili olayım diye de din değiştirmedim. Çünkü ben zaten Müslüman değildim ve sevgilim de vardı. İran'da sevgilinin olması yasaktı. Ama benim sevgilim vardı ve ben korkmuyordum. Sevgilimin olduğunu herkesten gizliyor ve onunla gizlice buluşuyorduk. Bir kez İran'da sevgilim yanımdayken bizi tam yakalayacaklardı ama biz kaçmayı başardık. İran'da Facebook yasak olduğu için filtrelemiştiler. Facebook'a girerken bir saat uğraşıyorduk. Sadece WhatsApp ve Instagram kullanabiliyorduk. Kısacası çevresel hiçbir şey beni etkilemedi. Sadece düşünerek ve araştırma yaparak din değiştirdim. Buraya geldikten iki hafta sonra kiliseye gitmiştim. Kiliseye ilk gidişimden sonra, orada altı ay boyunca İncil okudum ve sonra da Hristiyan oldum. Benim cezam olmasına rağmen asla kendimi güvene almak için ya da kendimi koruma altına almak için Hristiyan olmadım. Sadece araştırmalar yaparak bu dini öğrendim ve bana mantıklı geldiği için de kabul ettim. Çünkü burada ceza ya da zorlama gibi bir şey yoktu ve kimse de bana karışamazdı. Kilisedekilerin tamamı barış için konuşuyorlardı. Kâfirleri öldürebilirsiniz demiyorlardı. Diyorlardı ki "biz kimseye kâfir demiyoruz. Herkesin bir dini var ve sen Hristiyan olduysan asla Müslümanlara karışmayacak ve kötülük yapmayacaksın. İlk önce onlara dua edeceksin. Mesela sen kötü bir insan görürsen ona dua et ki iyi bir insan olsun. Sen herkese güzel dua et, hayvanlara dua et, kedilere dua et ve herkesin iyiliğini düşün." Bu düşünceleri çok hoşuma gitti. Kısacası benim din deriştirmem tamamen yaptığım okumalar, araştırmalar ve Hristiyanların barışa yönelik düşünceleri olmuştu. Ayrıca etrafımda gördüğüm baskılar, yasaklar ve izlediğim filmlerin etkisi de vardı."

"U'yu" din değiştirmeye iten temel sebeplerin başında izlediği Amerika filmleri ile araştırma ve arayış içinde olması gelmektedir. "U" Toplumsal olarak çevresinden veya toplumun yaşam tarzından hiçbir şekilde etkilenmediğini ve sadece araştırma ve arayış ile din değiştirdiğini kesin bir dille ifade etmiştir. Ayrıca bunun nedenini de daha öncesinde dinden çıktığını ve zaten Müslüman olmadığını söyleyerek gerekçelendirmiştir. "U", Hristiyanlıkla ilgili olan Amerika filmlerini izlediğinde hep barışı ve iyiliği teşvik ettiğini görerek etkilenmesi iletişim çağı ve medya faktörünün etkisinin kanıtıdır. Kitle iletişim araçları kullanılarak bireylerin

dikkatleri Hristiyanlığa çekilmiş ve bilinçaltlarına bu din yerleştirilmiştir. Birey ilk olarak sinema filmlerini izlerken uyarılmış ve daha sonra sadece Hristiyanlığı anlatan filmleri izlemiştir. Dolayısıyla bu filmler onu Hristiyanlıkla ilgili araştırmalar yapmaya itmiştir. Yaptığı bu araştırmalar İzmir'e geldikten sonra kiliseye gitmesiyle devam etmiştir. Böylece en sonunda din değiştirmiştir.

İran'dayken karşılaştığı baskılar ve sosyal medyanın yasaklanması gibi toplumsal yasaklar "U'nun" sosyal öğrenme yoluyla sosyal tepki vermesine ve isyan etmesine neden olmuştur. Kiliseye gittikten sonra kilisedekilerin iyiliği ve barışı teşvik etmesi ve baskı yapmaması farklı din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca incili okuması da onun psikolojik anlamda manevi doyum arayışında olduğunu kanıtıdır. Bütün bu açıklamalardan yola çıkarak "U'nun" etrafında gördüğü dini ve toplumsal baskılar, izlediği filmler (yani sosyal medyanın etkisi), misyonerlerin barış vurgusu ve en önemlisi de araştırma ve arayış içinde olması "U'yu" din değiştirmeye iten temel sebepler olduğu anlaşılmaktadır.

"S" kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

"18 yaşında dinsiz oldum. Ne İslam'a inanıyor nede başka bir dine inanıyordum. Ama tanrıya inanıyordum. Kendi kendime diyordum ki neden böyleyim, neden kafam karmakarışık ve neden içimde hiçbir şey hissetmiyorum. Birkaç sene boyunca böyleydim. Sona İran'ı terk edip buraya gelince birkaç tane Hristiyan arkadaş edindim. Bana Hristiyanlığı anlatıyorlardı. "Biz hepimiz eşitiz. Kızlar ve erkekler arasında hiçbir fark yoktur. Allah bizi yan yana getirdi" gibi çok güzel şeyler söylüyorlardı. Ama Müslümanlar böyle konuşmuyorlar. Mesela ben Müslümanken, bize "kadın erkeğin yarısıdır" diyorlardı. Bu tür şeyler dikkatimi çektiği için Hristiyanlığı daha çok merak etmeye başladım. Acaba bunlar kim, neden böyle konuşuyor ve niye içki içiyorlar gibi şeyler düşünüyordum. Sonra kiliseye gitmeyi kabul ettim. Kilisedeki papaz, "istediğin şeyi sor ben de sana cevap vereyim" dedi. Böylece zamanla Hristiyan oldum. Biz insanlar hepimiz biriz, erkekler ve kadınlar arasında hiçbir fark yok, hepimiz kardeşiz gibi eşitlik vurgusuydu. Hristiyan olduktan sonra tekrar dinden çıktım. Yani Hristiyanlığı da terk ettim. Dinlerin neredeyse tamamını araştırıp okudum. Sonunda anladım ki bütün dinler gerçek dışıdır. Hem Kur'an'ı hem de İncil'i okudum. Ama artık hiçbirine de inanmıyorum. Hepsi de kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Mesela İsa babasızdır diyorlar. Ama böyle bir şey olamaz. Bu çok mantıksız bir şeydir. İsa'nın hala yaşadığını ve Tanrı'nın

sağında oturduğunu söylüyorlar. Böyle bir şey olamaz. Çünkü onu idam ettiler. İsa'ya işkence yaptılar ve onu çarpiha gerdiler. Bu olaydan sonra Hristiyanlar İsa'nın kaybolduğunu ve tanrının yanına gidip sağ tarafında oturduğunu söylüyorlar. Müslümanlar da 12. İmam için böyle konuşuyorlar. Bu 12. İmam nerde bilmiyorum. Kaç sene oldu, yaklaşık 300 - 350 sene geçti hala yok ortada, henüz gelmedi. 12. İmam için diyorlardı ki bir Cuma günü gelecek ama hangi Cuma bilmiyoruz. İran'da Canparan ismini verdikleri bir yer var. Orayı mehdi için yapmışlar ve oradan gelecek diyorlar. Ayrıca orada boş bir kuyu var. O kuyunun içine kâğıtlarla birlikte para atıyorlar. Devlet bunları Mehdi'nin okuduğunu söylüyor. Her gün bir sürü kâğıt atıyorlar. Bu kâğıtlar nereye gidiyor? Tabi ki biri alıp çöpe atıyor. Zaten mehdi yok ki ortada, çünkü kaybolduğunu söylüyorlar. Ayrıca 7. İmam Hasan el-Askeri'ye peki 8. İmam nasıl geldi. Çünkü Arapçada Askeri kelimesi çocuğu olmayanlar için kullanılır. Oysa 8. İmam, 7. İmamın oğlu olduğunu söylüyorlar. 7. İmam Hasan el-Askeri'nin çocuğu olmuyor ki öyleyse 8. İmam nasıl gelebilir. Dindarlar beni iki kere kandırdılar. Artık hiçbir dine inanmıyor ama Tanrıya inanıyorum. Yani artık deist inancına sahibim.”

“S” 18 yaşında deist, sonra Hristiyan daha sonra tekrar deist olmuştur. “S”, üniversiteye gittikten sonra karşılaştığı bazı fikirler, İslam'da bulunan bazı kurallar ve mantığına uymayan dogmalar onun İslam'dan çıkmasına sebep olmuştur. Burada dogmaların mantığa uygunsuzluğunun ve arkadaşlık ilişkilerinin etkisi görülmektedir. “S”, deist olup İzmir'e geldikten sonra Hristiyan olan kişilerle karşılaşmış ve arkadaş olmuştur. Ona Hristiyanlığın eşitlikçi, barışçıl ve gerçek bir din olduğu söylenerek Hristiyanlığa davet edilmesi, arkadaşlık ilişkileri yoluyla beyin yıkama gerçekleştiğini göstermektedir. Ayrıca arkadaşlarının etkisiyle kiliseye gittikten sonra oradakilerin söylediklerinden etkilenecek Hristiyan olması, farklı din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilendiğinin kanıtıdır.

“S”, İncil'le ilgili yaptığı araştırmalar sonrası Hristiyanlıkta bulunan İsa'nın babasız ve Tanrı'nın oğlu olması gibi bazı düşünceleri, mantıksız ve dogma olarak görerek Hristiyanlık dinini terk etmiştir. “S”, Hristiyanlığa geçerken bazı Müslümanların söylediği “kadın erkeğin yarısıdır” gibi dogmaların aksine Hristiyanların “kadın ve erkek eşittir” sözleri dikkatini çekmiştir. Ancak Hristiyanlıktan çıkmasına da “İsa Tanrı'nın oğludur” inancı neden olmuştur. Ayrıca “S'nin” dindarlar tarafından iki kez kandırıldım ve hepsi de kendi çıkarımı

düşünüyor” sözleri ise din mensuplarının olumsuz tutum ve davranışlarına tepki verdiği kanıtıdır.

“A” kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Benim din değiştirmem tamamen duygusal ve manevi bir şeydi. Bir anda içime doğdu ve artık bütün her şeyi geride bırakarak yeni bir yola girdim. Ancak daha öncesinde bazı şeyler yaşamıştım. Ama yaşadığım bu şeyler benim Hristiyan olmam gibi bir şeyi asla aklımın ucuna bile getirmede. Zaten eskiden çok dindar biriydim. Fakat son yıllarda dinden uzak bir şekilde yaşıyor ve günah işliyordum. Bazen Müslüman ülkelerde yaşanan olayları düşünüyordum. Mesela İran, Pakistan ve Suriye gibi Müslüman olan ülkelerde neden bu kadar çok sorun olduğunu düşünerek tereddütte düşünüyordum. Ben İran’dayken alkol içiyordum. Alkol içtiğim bazı günler namaz da kılıyordum. (Hala alkol içiyor musun?) Hayır, pek değil çünkü ben kurban verdim. İki ayda bir sarhoş olmayacak kadar içiyorum. (Neden sarhoş olmayacak kadar?) Çünkü sarhoş olmayacak kadar içersem günah değil ama sarhoş olursam günah işlemiş olurum. Bu nedenle de neredeyse içmiyorum denebilir. Bence şarap içmemek daha iyidir. Çünkü şeytan, insanı nefsiyle günaha sokabilir. İran’dayken bilardo salonum vardı. İyi de para kazanıyordum. Buna rağmen, daha iyi bir hayat yaşamak için İsveç’e gitmek istiyordum. Ama ben burada manevi şeyler yaşayarak Hristiyan oldum. Meğer karşılaştığım her şey, sırf Rabbimin yolunu bulmak içinmiş. Türkiye’de mülteci olabilmek için Hristiyan olmak gerekiyor. Bu nedenle bazı kişiler, mülteci olabilmek için Hristiyan oluyorlar. Kısacası gerçekten Hristiyan olan da olmayan da var. Ama ben gerçekten, kalpten ve yüreğten İsa’ya inanıyorum. Zaten Hristiyanlık din değildir. Tanrıyla konuşmadır. Konuşursan o seni duyar ve karşılık verir. Ben O’nun sesini her zaman duyuyorum. Bana cevap veriyor.”

“A’nın” din değiştirmesinin en önemli sebebi ani aydınlanmadır. “A” yaşadığı mistik tecrübeyle, inancın aniden içine doğması sonucu din değiştirmiştir. “A”, Müslümanken çok dindar bir şekilde yaşamıştır. Ancak son zamanlarda içki içtiği halde namaz kıldığını, kötülükler yaptığını ve dinden uzak bir şekilde yaşadığını söylemiştir. Bu durum, “A’nın” inanç ve ibadetlerde zayıflama yaşadığını ve bunun sonucunda da din değiştirdiğini göstermektedir. Bazen İslam ülkelerinde yaşanan olayları düşünmesi de onun İslam’a yönelik tereddütlere girmesine sebep olmuştur. “A’nın” bazı olumsuz sosyal olaylar yüzünden tereddütlere düşmesi, Müslüman devletlerin olumsuz durumundan etkilendiğini göstermektedir.

“A” her ne kadar ani aydınlanma ile din değiştirmiş olsa da son zamanlarda yaşadığı dini zayıflama ve girdiği tereddütler, farkında olmadan onu İslam’dan çıkma yoluna koymuştur. İran’dayken ekonomik durumu iyi olmasına rağmen İsveç’e gitmek istediğini ve bu nedenle yolu İzmir’e düştükten sonra mucizevi şeyler yaşadığını söylemiştir. İzmir’e gelene kadar başına gelen bütün olayları, aslında Tanrı’nın, onun Hristiyan olması için karşısına çıkardığına inanmaktadır. Ayrıca “A”, bazı kişilerin mülteci olmak için din değiştirdiğini söyleyerek önemli olan bir noktaya dikkat çekmiştir.

Evli ve erkek olan “F” kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Din değiştirmemin en büyük sebebi Müslümanlardan hep kötülük görmüş olmamdı. Çevremdeki Müslümanların yaptıklarını gördükçe İslam’dan yavaş yavaş soğudum. Hiçbir zaman Müslümanlardan hayır görmedik. Bir ara Mekke’de bir madende çalışıyordum. Bir madenciyle birlikte define bulduk. Para karşılığında elden çıkaralım diyerek birbirimize yardım ettik. Ama o, altınları alıp kaçtı. Beş yıl onu bekledim ama o, altınları yiyerek Mekke’ye hac yapmaya gitti. Sözde İslam yoluna gitti. Oysa İslam yolu bu değildi. Bu definde benim de payım vardı. Bana da vermeliydi. Kısacası bu tür şeylerle çok karşılaştım. Babamda da böyle şeyler vardı. Babam namaz kılan, ibadetleri yerine getiren hacı biriydi. Benim babamın bir maden ocağı vardı. Ben babamın yanında çalışıyordum ama bana para vermiyordu. Benim eşim ve çocuğum evde açtılar. Ama babamın bize hiç yardımı olmuyordu. İşte o, böyle bir Müslümandı. Ben sevmiyorum böyle bir Müslümanlığı, istemiyorum. Ben kendi babamdan şikâyetçiyim. Müslümanlar, hac yapmak için Mekke’ye giderek para verirler. Ama çoğunun, çoluğu çocuğu açtır. Mesela bizi İmam Hüseyin’le ilgili merasimlere götürüyorlardı. Ben gitmek istemiyordum ama beni zorla götürüyorlardı. Oraya gidince ağlıyor, karalar giyiniyor ve başımıza bir şey koyuyorduk ki işlerimiz iyi gitsin başımıza kötü şeyler gelmesin. Düşün bakalım, bu nasıl bir inançtır. Ben bu gibi şeylerden nefret ediyordum. Nasıl söylesem, bizi Müslümanlıktan soğuttular. Bundan 25 yıl önce, bizim ülkemizde Şiiiler ve Sünniler savaştılar. İnsanlar ölüyordu. Bizim savaşmamızın ne gereği vardı. Din ile bu kadar çok işimiz olmasa ve hiç kimseye sen Sünni’sin, sen Şii’sin ya da sen kâfirsin demeseydik insanlar ölmezdi. Kim ne olmak isterse olsun. Zaten herkes kendi mezarına giriyor. İran’dakiler Kur’an’ın dediğini yapmıyorlar ki, yapanlar varsa da oradaki Sünniler yapıyordur. Sünniler iyi insanlardı. Şiiilerden daha iyidiler. Çünkü İran’ın Sünnileri buranın Müslümanlarına benziyorlardı. Oruç ve diğer ibadetleri

yerine getirirler ama kimseye de karışamazlardı. İşte bu tür şeyler bizim İslam'dan soğumamıza neden oldu. Biz İzmir'e geldikten sonra da eşimle birlikte kilisede sanki içimize bir şey doğmuş gibi aniden duygulanarak ağladık. O anda da din değiştirip Hristiyan olduk.”

“F'nin” dinden soğumasının en önemli sebebi, babası dâhil çevresindeki Müslümanlardan kötülük görmesi olduğunu söylemesi din mensuplarının olumsuz davranışlarına tepki gösterdiğinin kanıtıdır. Dindar ve çok zengin olan babasının maddi yönden ona yardım etmediğini söylemiştir. Müslüman bir arkadaşıyla define bulduktan sonra arkadaşının da altınları alıp kaçtığını söylemiştir. Dolayısıyla çevresinde gördüğü bu kişisel problemler onun din mensuplarının olumsuz davranışları ve yaşadığı olumsuz ilişkiler nedeniyle dinden uzaklaştığını göstermektedir. İmam Hüseyin'i anmayla ilgili dini merasimlere zorla götürülmesi ve orda yapılan dini ritüelleri doğru bulmaması psikolojik olarak dogmaların mantığa uygunsuz olduğunu düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

Ayrıca dini merasimlere katılması için dini baskı yaşadığı da anlaşılmaktadır. Şii ve Sünni savaşlarında, insanların ölmesinden şikâyet etmesi ise sosyal ve ideolojik tepki faktörlerinin söz konusu olduğunu göstermektedir. “F” eşiyile birlikte göç ettikten sonra misyonerlerin etkisiyle kiliseye gitmiştir. Böylece ani aydınlanma yaşayarak din değiştirmişlerdir. Ayrıca İslam'ın kötü olmadığını, Sünnilerin iyi olduğunu ancak İran'da bulunan Şiilerin ise iyi olmadığını söylemiştir. Bu durum henüz İslam'a karşı saygı duyduğunu ve çevresinde gördüğü olumsuzluklar sebebiyle dinden uzaklaştığını göstermektedir.

Evli ve kadın olan “F” kendisini din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Biz kiliseye gittikten sonra çok mucizeyle karşılaştık. Biz Rabbimizi çağırdık ve O'nun da bize yardımı oldu. İran'dayken bazı sorunlarımız vardı. Ancak şu an bütün sorunlarımız halloldu. Biz evimizi kiraya verdikten sonra İzmir'e geldik. Kiracılar bizim ülkeyi terk ettiğimizi ve Avrupa'ya gideceğimizi bildikleri için paramızı vermiyordu. Ben Müslümanken camide dua edince işlerim hallolmuyordu. Ama kilisede dua edince dualarım kabul oldu. Biz Müslümanken kiracımız paramızı vermiyordu. Ama Hristiyan olduktan sonra her ay paramızı vermeye başladı. Biz her hafta kazandığımız paranın 1/10'ini kiliseye veriyoruz. Örneğin 100 lira kazanıyorsak 10 lira oraya veriyorsunuz. Bu toplanan paralar da fakirlere veriliyor.

Yani ihtiyacı olanlara veriliyor. Mesela engelli bir çocuğa tekerlekli sandalye lazımdı. Kilisede herkesten para toplanarak çocuğa tekerlekli sandalye alındı. Bir kere ben 10 lira para verdim. Ondan sonra bu para 500 lira olarak bana geri döndü. Açıkçası bu mucizeler beni Hristiyanlığa daha çok bağladı.”

“M” eşiyle birlikte, yaşadığı sorunlar sebebiyle eşi gibi dine karşı soğuma yaşamıştır. Daha sonra göç ettikten sonra da ani aydınlanma yaşayarak din değiştirmiştir. Bununla birlikte “M” kiliseye gittikten sonra sorunlarının hal olduğunu ve bu durumun mucize olduğunu söylemiştir. Kiliseye gidip dua ettikten sonra kiracılarının artık paralarını göndermesini ve yaptığı bağış sonrası daha çok para kazanmasını mucize olarak görmüştür. Bu nedenle “M” gündelik tecrübelerin psikolojik etkisi altında kalmış ve Hristiyanlığa daha çok bağlamıştır. Bu durum psikolojik olarak Tanrısal müdahale olduğunu düşünmesi sonucu olmuştur. “M”, kilisenin ihtiyaç sahiplerine yardımcı olmak için her hafta bağış topladığını söylemesi ise misyoner cemaatlerin oluşturdukları yardım ağı faaliyetleriyle Hristiyanlığı yaymaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Kısacası “M”nin din değiştirmesi, ani aydınlanmayla olduğu için diğer anlattığı şeyler onu ya dinden soğutmuş ya da dine olan bağlılığını arttırmıştır.

2. 3. DİN DEĞİŞTİRME SÜRECİ

2. 3. 1. Din Değiştirme Girişimine İlk Temas / İlk Karşılaşma

Bu konumuzda, bireylerin din değiştirme girişimine ilk temasları / ilk karşılaşmaları ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır “İ” din değiştirme girişimine ilk temasını şu şekilde anlatmıştır:

“Hristiyan olmuş bir dayım vardı. Bir gün arkadaşıyla birlikte beni kiliseye davet ettiler. Fakat idam cezasından korktuğum için başta onlarla gitmeyi kabul etmemiştim. Ama onlar “gel ne yaptıklarını görürsün, fotoğraf çekersin, hem gezmiş de olursun” deyince meraklandım ve onlarla birlikte gitmeyi kabul ettim. Zaten bu olaydan 1 yıl önce gezi nedeniyle kiliseye gitmiştim. O zamanlar pek önemsememişim ama kiliseyi gördüğümde hoşuma gitmişti. Hatta kiliseye gittikten sonra ki bir hafta boyunca kilise, Hristiyanlık ve İsa hakkında biraz araştırma yapmışım. Ama hiçbir şeyi kafama takmayarak sadece öylesine bilgi almaya çalışmışım. Sonra dayım ve arkadaşıyla birlikte bir ev kilisesine gittik. Orası yasak olduğu için gizliydi ve kimse de kilise olduğunu bilmiyordu. 20’ye yakın Hristiyan

bu evde toplanmıştı. Gitar çalıyor ve dua ediyorlardı. Bu tür şeyleri görünce hoşuma gitmişti. Zamanla oradakilerle arkadaş oldum, kitap aldım ve araştırmaya başladım. Onlar, bana hemen gel Hristiyan ol demediler. Ben onlarla irtibatta kaldım. Böylece haftada iki gün onların yanına gidiyordum. Salı günü bize ders veriyorlardı. Pazar günü ise ibadet ediyorlardı. Ders işlerken kitap okuyor ve açıklıyorlardı. İncil ve bazı dini hikâyeleri anlatan kitaplar vardı. Ben dayımla birlikte Protestan kilisesine gittim. Böylece her hafta kiliseye gidip geliyordum. 3 ay sonra da onlara Hristiyan olmak istediğimi söyledim. İlk olarak bunu dayıma söyledim. Dayım da tamam olur diyerek beni vaftiz etmeye götürdü. Beyaz bir elbise giyerek tüm vücudumla Zayenderud nehrine girdim. Oradakiler bir şeyler okudu ve böylece vaftiz oldum. 6 yıl önce yani 25 yaşında Hristiyan oldum. Hristiyan mezheplerini araştırınca Protestanlığın diğer mezheplere göre daha yumuşak ve özgürlükçü görüşleri olduğunu gördüğüm için Protestanlığı seçtim. Protestanlık, canın ne isterse yap demiyor. Yapma da diyor. Ne kadar özgürlükçü ve rahat bir din olarak görünse de her dinde yasaklar vardır.”

Din değiştiren “İ” ilk olarak kiliseye gezi için gidip fotoğraflar çektiğini ancak o zamanlar Hristiyanlığın inanç olarak kendisi için hiçbir şey ifade etmediğini söylemiştir. Kiliseye yaptığı bu geziden 1 yıl sonra ise, Hristiyan olan dayısı arkadaşısıyla birlikte onu kiliseye davet etmişlerdir. Kiliseye gitmek yasak olduğu için önce korkmuş ve gitmekte tereddüt etmiştir. Ancak daha sonra merak ettiği için onlarla birlikte kiliseye gitmeyi kabul etmiştir. “İ’nin”, kiliseye giderek din değiştirme girişimine ilk temasta bulunmasında, dayısıyla olan akrabalık ve arkadaşlık ilişkisi etkili olmuştur. Gittikleri kilisenin, gizli bir ev kilisesi olduğunu ve içerde 20’ye yakın kişinin bulunduğunu söylemiştir. Ev kilisesinde bulunanların gitar çalarak ilahiler söylemesi onun hoşuna gitmiştir. “İ”, kilisede arkadaşlar edinerek haftada iki gün olmak üzere her hafta oraya gitmeye devam etmiştir. Salı günü ev kilisesinde sohbetlere katılırken pazar günü de ibadetleri izlemiştir. “İ” bu süreçte İncil okumalarına katılmış, Hristiyanlıkla ilgili hikâyeleri dinlemiş ve ayrıca Hristiyanlıkla ilgili kitapları araştırmıştır. Sonuçta vaftiz olup din değiştirmiştir.

“İ’nin” dayısıyla olan akrabalık ve arkadaşlık ilişkisi nedeniyle kiliseye götürüldüğü, dini ritüelleri izleyerek Hristiyan din mensuplarının ilgisinden etkilendiği ve araştırmalar yaparak din değiştirdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca İran’daki Hristiyanların, dinlerini yaymak amacıyla sohbetler yaptığı ve bunun için de gizli ev kiliselerini kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. “İ” din değiştirirken hiç kimsenin

ondan Hristiyan olmasını istememesi de kilise cemaatinin baskı yapmadan güzel bir dille Hristiyanlığı yayma metodu kullandığını göstermektedir. “İ” din değiştirirken Protestanlık mezhebinin diğer Hristiyan mezheplerinden daha özgür ve rahat olduğunu düşünerek Protestanlık mezhebini seçmesi ise baskıdan kurtularak özgür bir şekilde yaşamak amacıyla din değiştirdiğinin kanıtıdır. Kısacası “İ’nin” din değiştirme girişimine ilk teması dayısıyla olan yakın arkadaşlık ilişkisi ve din mensuplarının ilgisiyle olmuştur.

“U” din değiştirme girişimine ilk temasını şu şekilde anlatmıştır:

“İran’dayken önce Zerdüşt daha sonra Hristiyan olmak istemişim. Onlar idam cezasından korktukları için beni aralarına alarak ders vermeyi kabul etmemiştiler. Zaten daha sonra idam cezası aldım. İdam cezası aldığım an hemen ülkeyi terk ederek buraya geldim. Son zamanlarda İngilizlerin ve Amerikalıların evlilikle ilgili film ve videolarına bakıyordum. Daha önce araştırmalar yapmışım ancak yasak olduğu için Hristiyanlığı tam anlamıyla bilmiyordum. Buraya gelince de daha önce merak ettiğim Hristiyanlığı tekrar öğrenmek istedim. Çünkü boşlukta kalmış ve güzel bir yol istiyordum. Ayrıca, artık Hristiyanlığın yasak olmadığı bir yerdeydim. Bir arkadaşımdan İncil alarak okudum. İzmir’de annemin eski bir arkadaşı vardı. Ona kiliseye gitmek istediğimi söyleyince bana “Z’nin” numarasını verdi. “Z” ile buluşunca Hristiyan olmak istediğimi söyledim. “Z” ise öncelikle kitaplar okumam gerektiğini söyledi. Böylece kitaplar okuyor ve kiliseye gidiyordum. Buca’da bulunan Baptist Protestan kilisesine gittim. İncil’i, kanunları ve şartları okuyarak her şeyi öğrendim. Kiliseye ilk olarak İzmir’e geldikten iki hafta sonra gitmişim. 6 ay boyunca ders aldıktan sonra da vaftiz olarak Hristiyan oldum.”

“U”, ilk olarak kendisi din değiştirme girişiminde bulunmuştur. İran’dayken önce Zerdüştlüğü sonra da Hristiyanlığı merak edip din değiştirmek istemiştir. Ancak yasak olduğu için dini öğretileri öğrenememiş ve din değiştirememiştir. Daha sonra ideolojik ve dini nedenlerden dolayı idam cezası alınca ülkesini terk ederek İzmir’e kaçmıştır. “U” araştırma ve arayış sonucu dini ve ideolojik nedenlerle din değiştirme yoluna girmiştir. İzmir’e geldikten iki hafta sonra ise manevi boşluk yaşadığı sırada tekrar Hristiyanlıkla ilgilenmek istemiştir. Bu nedenle annesinin eski arkadaşına kiliseye gitmek istediğini söylemiştir. Onun da “U’yu”, “Z” ile tanışması, arkadaşlık ilişkilerinin din değiştirmede etkisini göstermektedir.

“U” hemen kiliseye giderek din değiştirmek istemiştir. “Z” ise onun hemen din değiştiremeyeceğini ve öncelikle İncil ve Hristiyanlıkla ilgili kitaplar okuyarak araştırması gerektiğini söylemiştir. Bu nedenle “U”, okumalar ve araştırmalarla yapmakla birlikte Hristiyanlıkla ilgili videolar izlemiştir. Böylece 6 ayın sonunda Hristiyan olmuştur. “U’ya” öncelikle okumalar yapması gerektiğini söylemişlerdir. Bunun nedeni ise Hristiyanlığa ön yargılı yaklaşmasını ve iyice özümseyip kabul etmeden Hristiyanlığı terk etmesini önlemek içindir. Böylece “U” araştırma ve arayış faktörüyle birlikte beyin yıkama ve din mensuplarının ilgisi faktörlerinden de etkilenmiştir. Kısacası “U” ilk olarak düştüğü manevi boşluk nedeniyle kendi çabası ve isteğiyle arkadaşlarının yardımını alarak kiliseyle tanışmış ve belli bir süre sonra Hristiyan olmuştur.

“S” din değiştirme girişimine ilk temasını şu şekilde anlatmıştır:

“Bir arkadaşım İzmir’de bana yardımcı olabileceğini söyleyerek beni yanına çağırdı.. Onun “K” adında Hristiyan bir ev arkadaşı vardı. Ben İran’dan geldikten birkaç gün sonra “K” “ben kiliseye gidiyorum. İstersen sen de gezmek için gelebilirsin” dedi. Ben de Hristiyanların da aynen Müslümanlar gibi olduğunu, Hristiyanlığın gerçek bir din olmadığını ve onlara inanmadığımı söyledim. O da “eğer gelersen öyle olmadığını ve orada neler yaptıklarını görürsün. Hiç olmazsa kendine bir arkadaş bulursun” dedi. Sonunda onunla kiliseye gitmeyi kabul ettim. Oraya gidince sadece ilahlere bakmak için geldiğimi, Hristiyanlara inanmadığımı ve söyledikleri şeylerin uydurmadan ibaret olduğunu söyledim. Fakat oradaki papaz “istersen bir kaç hafta gel bak ne diyoruz, ne yapıyoruz, arkadaşlar ne yapıyorlar” dedi. Ben de öylesine tamam dedim. Birkaç ay boyunca kiliseye gidip gelerek oradakilerin hepsiyle arkadaş oldum. Arkadaş olarak yanlarına gittiğimde ise git gide o papazı da dinliyordum. Mesela “bizde şarap haram değil. İçkiyi çok içer ve sarhoş olursan haramdır. Az içer ve sarhoş olmazsan haram değil” diyordu. Ayrıca İsa Mesih’in “şarap benim kanım ve ekmek de benim etimdir” dediğini ve bu nedenle biraz içersek hiç sıkıntı olmayacağını söylüyordu. Kendi kendime onların farklı olduğunu ve İslam’ın ilk yıllarında da öyle olduğunu düşünüyordum. Yani İslamiyet gelince ilk başta içki içmek yasak değildi sonradan yasaklandı. Ayrıca onların dediği şekilde her şey daha güzeldir diye düşünüyordum. Mesela İsa tanrının oğludur gibi şeyler diyorlardı. Biraz araştırdım ve zamanla alışmaya başladım. Yani bunlar yavaş yavaş bana doğru şeylermiş gibi gelmeye başladı. Bu farklı şeylerin daha rahat ve daha mantıklı olduğunu düşünüyordum. Örneğin bütün insanların eşit olduğunu söylüyorlardı. Müslüman, Yahudi, Hristiyan bunlar arasında fark olmadığını

söylüyorlardı. Ben de “oysaki İslam bunu söylemiyor” diye düşünüyordum. Bu şekilde benim beynimi yıkadıkları için bir kaç ay geçtikten sonra papazın yanına giderek Hristiyan olmak istediğimi söyledim. O da “hayır olmaz. Çünkü burada bazı kurslar var onlara da gelmen gerekiyor. Kurslarda Hristiyanlığı tam anlamıyla anlayacaksın ondan sonra eğer kabul edersen Hristiyan olacaksın, kabul etmezsen de olmayacaksın. Hristiyanlıkla ilgili henüz bilmediğin çok şey var. Sana 21 yıl boyunca sadece İslam’dan bahsettiler. Ama birkaç ay içinde Hristiyanlığı öğrendiğini düşünerek Hristiyan olamazsın. Çünkü tam öğrenmezsen 1 yıl içinde kaçabilirsin. Kurslara gel her şeyi sana öğreteyim. Ondan sonra Hristiyan ol” dedi. Böylece pazar ve perşembe günleri olmak üzere haftada iki gün kiliseye ve kursa gidiyordum. 9 ay içinde bize İncil’i ve Mesih’in şahsiyetini öğretiler. Kursumuz bitince de vaftiz oldum. Kilisede tek kişilik havuzlar vardı. Herkes beyaz bir elbise giyerek kutsal yağa girip çıktı. Artık Hristiyanlığa inanıyordum ve hiç şüphem yoktu. Ancak daha sonra sorunlarım çıkmaya başladı. Ya İslam doğruysa, ya yanlış yaptıysam diye düşünüyordum. Mesela İslam inancına göre içki haram ama Hristiyanlık inancına göre haram değil sadece bir sınırimız var yani sarhoş olmazsan bir şey olmaz diyorlardı. Ben de eğer İslam doğru ise ben şimdi içki içiyorum ve öbür dünyada cehenneme gideceğim ama eğer Hristiyanlık doğru ise bir şey olmaz diye düşünüyordum. Yani hangisinin doğru olduğunu bilmiyordum. 2 yıl boyunca Hristiyan olarak yaşadım ama daha sonra deist oldum. Hristiyan olduktan sonra onlardan arkadaş edindim. Baktım ki bu arkadaşlarım arasında da kötü insanlar var. Yine biz Hristiyan’ız diyerek kötülük yapıyor ve yalan söylüyorlar. Ben de zaten yalan söyleyen ve kötülük yapan insanlar yüzünden dinimi değiştirdim. Ama siz de yalan söylüyorsunuz. Bu yüzden artık hiçbir dini istemiyorum diyerek artık kiliseye gitmedim. Kiliseyi terk edişimden bu yana 2 yıl geçti. Kiliseye gitmeyi bıraktığımdan beri kafam rahata kavuştu. Bundan böyle benim için sadece bir Tanrı var. Ondan başka da bir şey yok.”

“S” arkadaşının çağrısı üzerine İzmir’e gelerek onun evine yerleşmiştir. “S’nin” arkadaşının “K” adında Hristiyan bir ev arkadaşı bulunmaktadır. “S” İzmir’e geldikten birkaç gün sonra “K” onu kiliseye davet etmiştir. “S” ilk başta kiliseye gitmeyi kabul etmemiş ancak onun ısrar etmesiyle kabul etmiştir. “S’nin” ilk olarak kiliseye, arkadaşlık ilişkileri ve misyonerlik faaliyetlerinin etkisiyle gittiği anlaşılmaktadır. İlk olarak gezmek ve dini ritüelleri görmek amacıyla kiliseye gitmeye ikna olan “S”, kilise papazına Hristiyanlığa inanmadığını ve Hristiyanlığın gerçek dışı bir din olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine papaz, ondan ön yargılı

olmamasını ve bir süre gidip geldikten sonra karar vermesini istemiştir. Böylece kiliseye gidip gelen “S”, onlarla arkadaş olmuş ve git gide onların söylediklerini dinleyerek sonunda Hristiyan olmak istemiştir. “S’nin” onlarla konuşması nedeniyle şüpheye düşerek Hristiyan olmak istemesinde arkadaşlık ilişkileri ve beyin yıkama faktörleri etkili olmuştur. Zaten “S” de sistematik olarak beyninin yıkandığını dile getirmiştir.

“S” Hristiyan olma kararı aldığı sırada, papazlar tarafından dine kabul edilmemiştir. Çünkü ona, önce kurslara katılması gerektiğini ve her şeyi tamamen öğrendikten sonra vaftiz olabileceğini söylemişlerdir. Bunun nedeni olarak da Hristiyanlığı tamamen öğrenmeden, hemen Hristiyan olursa aynı şekilde terk edebileceğini söylemişlerdir. Bu durum onların arkadaş ilişkileri kurarak, sosyal öğrenme ve beyin yıkama etkenleriyle kişileri din değiştirme yoluna koyduklarını göstermektedir. Ayrıca kişilerin Hristiyan olabilmeleri için kilisede dini eğitim almaları gerektiği bilgisine ulaşılmıştır. 9 aylık kurs sonunda vaftiz olup Hristiyan olan “S” daha sonra Hristiyanlar arasında da yalan konuşan ve olumsuz davranışları olan kişilerle karşılaşmıştır. Böylece onun mantığına uymayan Hristiyanlıktaki bazı inançları dogma olarak görmesi ve çevresindeki din mensuplarının olumsuz davranışlarıyla karşılaşması sonucu tepki vererek Hristiyanlıktan çıkmıştır. Böylece Müslümanken din değiştirerek Hristiyan olan “S” Hristiyanlıktan da çıkarak deist olmuştur.

“A” din değiştirme girişimine ilk temasını şu şekilde anlatmıştır:

“Ben İran’dayken İsveç’e gitme kararı almıştım. Bu nedenle İstanbul’a giderek oradan İsveç’e gitmeye çalışıyordum. Bir gün İzmir’den bir arkadaşım beni arayarak İzmir’e gideceğimi duyduğunu ve bu konuda bana yardımcı olabileceğini söyledi. İzmir’e geldiğimde beni bir göçmen kaçakısıyla tanıştırdı. Ama o göçmen kaçakçısı beni dolandırdı ve ben beş parasız kaldım. Aynı evde kaldığım arkadaşlarımda da para kalmamıştı. Bir gün arkadaşlarım dışarda gezerken bir kilise görmüşler ve merak ederek içeri girmişler. Kilisedekiler, onların kiliseye tekrar gelmeleri için davet etmişler. Onlar eve geldiklerinde bana “sen de gel birlikte gidelim” dediler. Ben “hayatta kiliseye gelmem. Ben dinime bağlı biriyim. Eğer gelirim günah işlemiş olurum” dedim. Onlar da “hiçbir şey olmaz zaten bizim de ilk gidişimizdi. Gel beraber gidelim orada yemek de yeriz” dediler. Sonunda ikna olup onlarla birlikte gittim ve hayatım değişti. İçeri girdiğimde herkes dua edip ilahi söylüyordu.

Biri gitar diğeri de org çalıyordu. Biz de onlara katılarak dua ettik. Ben dua ederken içimde bir şeyler hissettim. Sanki oraya bağlandım. Sonra yaptıkları ev yemeğini getirip dağıttılar. Normalde her hafta bir kişi evde yemek yapıp kiliseye getirir. Onda sonra artık her hafta kendim gitmeye başladım. 27 yaşına kadar hiç kız arkadaşım olmadı. Hiçbir kadına bakmadım ve hiçbiriyle konuşmadım. Çünkü İslamiyet'te kadına bakmak günah sayılıyordu. Ancak kiliseye ilk gittiğimde bir kıza âşık oldum. Kiliseye ilk 4 hafta onun için gittim. Ama bir yıl boyunca onu sevdiğimden haberi olmadı. Sonra bir rüya gördüm. Rüyada denizin ortasında kalmış ve birinin bana yardım etmesi için bağıarak kurtulmaya çalışıyordum. Ondan sonra beyazlar içinde bir adam gördüm “ben İsa’yım. Yerin ve göğün kurtarıcısıyım. Dünya var olmadığında bile ben vardım. Dünya yaratılmadan önce gece ve gündüz yoktu. Sadece ben vardım ve ben bu dünya’ ya kurtarıcı olarak geldim” dedi. Böylece O’na elimi uzattım ve beni kurtardı. Rüyadan uyandığında çok sevindim ve hiç korkmadım. Ayrıca Hristiyanlık din değil, bir ruhtur. Hristiyanlık Farsça da, İngilizce de olur. Kiliseye gideceğimin dördüncü haftasında da henüz Müslümandım. Arkadaşımı uyandırdım kiliseye gidelim dedim. O kiliseye gelmek istemediğini, İslam’ı çok sevdiğini ve zaten kızları görmek için geldiğini söyledi. Ancak ısrarım sonucunda onu kendimle birlikte kiliseye götürmeyi başardım. Birlikte kiliseye gidip içerde oturduk. O sırada ilahi okuyorlardı. Bir anda ruhumda bir şeyler oldu ve ben ağladım. Papazı çağırıp tövbe etmek istediğimi söyledim. O da söyleyeceklerini tekrarlamamı istedi. Böylece ben de onun söylediklerini tekrarlayarak tövbe ettim. Arkadaşlarım şok oldular. Beni çeken başka bir şeydi, içten bir şeydi yani manevi bir şeydi. Ben tövbe edince çok huzurlu olmuştum. Hayatımda öyle güzel bir gün yaşamamıştım. Sanki artık yeniden doğmuş gibiydim. Dördüncü hafta anladım ki bu aşk durumu sadece oraya bağlanmam için Tanrı’nın bir lütfuydu. Sonra dışarı çıktığımda “Rabbim kızı da bıraktım” dedim. Kızla hiç konuşmadım ama bir yıl sonra bu olanları kıza söyledim. Şimdi kardeş gibiyiz ve bana kardeşim diyor. Benim İran’dan çıkmam ve paramın kaybolması gibi şeylerin tamamı Rabbim, doğru yolu bulmamı istediği için oldu. Hristiyan olduktan sonra dolandırıcıya kaptırdığım para nedeniyle Rabbime şükrettim ve bu nedenle dolandırıcı bana paramı geri getirdi.”

İran’dayken İsveç’e gitme kararı alan “A” bu nedenle İstanbul’a gitmiştir. Onu kaçak olarak İsveç’e götürecek kişileri aramaktayken İzmir’deki bir arkadaşı onu aramıştır. “A’nın” arkadaşı, onun İsveç’e gideceğini duyduğunu ve bu konuda kendisine yardımcı olabileceğini söyleyerek İzmir’e gelmesini istemiştir. Bu nedenle İzmir’e geldikten sonra göçmen kaçakçısı tarafından dolandırılarak parasız kalmıştır. “A’da” ve birlikte kaldığı ev arkadaşlarında yemek yiyecek kadar paralarının

kalmadığı bir gün ev arkadaşları dışarı çıkıp gezerken karşılaştıkları kiliseyi merak ederek içeri girmişlerdir. Kilisedekiler, onları iyi bir şekilde karşılayarak kiliseye tekrar gelmeleri için davet etmişlerdir. Arkadaşları kiliseye tekrar gidecekken “A’yı” da kendileriyle birlikte götürmek istemişlerdir. İlk başta “A” Müslüman olduğunu ve böyle bir şey yapmayacağını söyleyerek kabul etmemiştir. Ancak arkadaşları orada yemek yiyeceklerini zaten başka bir şey için gitmeyeceklerini söyleyerek onu ikna etmişlerdir. Bu durum “A’nın” kiliseye ilk gidişinin ekonomik olarak zor durumda kalmasından dolayı olduğunu göstermektedir. “A” kiliseye gittiğinde ilahiler okunduğunu ve dua edildiğini görünce onlara katılarak dua etmiştir. “A’nın”, dua sonrasında dini ilahilerin duygusal musikisinin etkisinde kalması, psikolojik anlamda estetik ve sanatsal faktörlerden etkilendiğinin kanıtıdır.

“A” kiliseye ilk olarak parasız kaldığından dolayı yemek yiyebilmek için gittiğini ancak daha sonraki haftalarda ise kilisede görüp âşık olduğu kadını görmek için gittiğini söylemiştir. Bu durum “A’nın”, psikolojik etkenlerden, duygusal etkilenme faktörü nedeniyle kiliseye devam ettiğini göstermektedir. Kiliseye gittiği ilk haftalarda, Hristiyanlık diniyle alakalı rüyalar görmüştür. O zamana kadar henüz Müslüman olduğunu ve kiliseye sadece sevdiği kadını görmek için gittiğini söyleyen “A”, kiliseye gidişinin dördüncü haftasında ilahi okunduğu sırada bir anda duygulanarak ağlamıştır. Böylece kilisedeki hocayı çağırarak Hristiyan olmuştur. “A” ruhunda bir şeyler hissettiğini ve kendisini manevi bir şeyin çektiğini söylemesi ise ani aydınlanma yoluyla din değiştirdiğini göstermektedir. “A”, din değiştirdiği anda çok huzurlu olduğunu ve böyle güzel bir gün yaşamadığını söylemesi de mistik anlamda din değiştirdiğini göstermektedir. Ayrıca “A” kiliseye gidip gelme sürecinde gördüğü bazı rüyalar ve başına gelen bir takım olayları, Hristiyan olması için Tanrı’nın ona bir müdahalesi olduğunu düşünmektedir. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “ekonomik faktör” etkili olmuştur. Psikolojik faktörlerden ise “duygusal etkilenme”, “tanrısal müdahale duygusu”, “sanatsal ve estetiksel etkilenme” ve en önemlisi de “ani aydınlanma” gibi faktörler etkili olmuştur. Din değiştirme motiflerinden ise mistik motif etkili olmuştur.

Birbirleriyle evli olan ve aynı anda din değiştiren “M” ve “F” din değiştirme girişimine ilk temaslarını aktarırken eşlerden kadın olan “F” şu şekilde anlatmıştır:

“Biz Avrupa’ya gidebilmek için İzmir’e geldik. Geldiğimiz gün sahile gittik. Biz sahilde yürürken 3 yaşlı kadın, 2 çocukla birlikte önümüzden geçtiler. Sonra kadınlardan biri yanımıza gelerek “bu çocukların anne ve babasının telefonlarına ulaşılmıyorum” dedi. Eşim onlara “anlamadım” dedi. O da “siz İranlımızsınız?” diye sordu. Biz de sevinerek evet dedik. Çünkü onlarda İranlıydılar. Beraber otele doğru yürürken, yaşlı kadınlardan biri sokak başında durup “bu bizim kilisemizdir istediğiniz zaman gelebilirsiniz” diyerek bizi kiliseye davet etti. Ondan sonra biz İzmir’e geleli bir hafta geçti ama henüz kiralık ev bulamamıştık. Hangi mahallede güzel evler olduğunu bilmiyorduk ve bize yardımcı olabilecek hiç kimse yoktu. O yaşlı kadınlardan biri bize numarasını vermişti. Biz de onu arayarak kiralık ev aradığımızı ve bize yardımcı olabilecek biri olup olmadığını sorduk. O da bize yardımcı olması için birinin numarasını verdi. Numarayı aradığımız kişi bize çok yardımcı oldu ancak evi bulamadı. Pazar günü gelince eşime gel bu kiliseye gidip, bize ev bulmaları konusunda yardımcı olmalarını isteyelim dedim. Çünkü artık otele para yetiştiremiyorduk ve bu tek seçeneğimizdi. Aslında o zamana kadar biz İsa Mesih hakkında hiçbir şey bilmiyorduk. Neredeyse kim olduğunu bile bilmiyorduk. Sadece bizim ders kitaplarında Hz. İsa’dan birazcık bahsediliyor ve peygamber olduğu söyleniyordu. Ben bitkin bir şekilde kilisenin içine girip oturduktan sonra durup dururken elimde olmadan ağladım. Yüzüm gözyaşlarıyla doldu. Elimde olmadan ağlıyordum yani istem dışıydı. Teyze geldi dedi ki “şu anda yüreğini Mesih’e verecek bir kişi var mı gelsin” dedi. Eşim elimi tuttu ve kalk biz gidelim dedi. Biz yüzümüzde gözyaşlarıyla gidip yürek verdik. Eşimle çok ağladık. Ben eşimin hiç bu kadar ağladığını görmemiştim. Bir babam öldüğünde bir de o gün çok ağladı. Ben neden ağladığımı ben de bilmiyorum. İstemsizce ağlıyordum. Sadece orada ilahiler okunuyordu ve o ilahilerden etkilendik. İlahiler Farsça olduğu için anlıyorduk. Bu merasim bittikten sonra kafesten çıkmış bir kuş gibiydim. Sanki annemden yeniden doğmuş gibiydim. Kendimi rahatlamış ve özgür hissediyordum. O günü ve yaşananları asla unutamam. Oradan çıktığımızda artık Hristiyan olmuştuk. Kötü bir şey yaptığımızı asla düşünmedik. Çünkü ruhsal anlamda rahatlamış ve çok mutlu olmuştuk. O günden sonra biz artık her hafta bu kiliseye gidiyoruz.”

Birbirleriyle evli olan ve aynı anda din değiştiren “F” ve “M”, Avrupa’ya gidebilmek için İzmir’e gelmişlerdir. Geldikleri ilk gün sahilde gezerken üç kadınla karşılaşmışlardır. Bu kadınlar İranlı olduklarını söyleyerek samimiyet kurmaya çalışmışlardır. Daha sonra onları kilisenin bulunduğu sokağa kadar götürerek kilisede kaldıklarını söyleyerek onları davet etmişlerdir. Bu yaşananların bilinçli olarak

yapılan bir Misyonerlik faaliyeti olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte Misyoner kadınların sahilde gezerken tesadüfen karşılaşmış gibi yaparak onları kilisenin önüne kadar götürmeleri de profesyonel bir uğraşla “M” ve “F’yi” Hristiyanlaştırmaya çalıştıklarını göstermektedir. Ayrıca Misyonerlerin, arkadaş ilişkileri kurarak onları Hristiyanlaştırmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. “F” ve “M” bir hafta boyunca kiralık ev bulamayınca tanıdıkları hiç kimse olmadığı için numarasını veren kadınları arayarak yardımcı olmalarını istemişlerdir. Kadınların yardımcı olması için gönderdiği kişi ev bulamamıştır. Daha sonra otele para veremeyecek duruma geldikleri için kiliseye giderek yardım istemişlerdir. Dolayısıyla ekonomik sıkıntılar onları kiliseye itmiştir. Kiliseye gittikleri bu ilk güne kadar Hristiyanlıkla ilgili hiçbir bilgiye sahip olmadıklarını ve o zaman henüz Müslüman olduklarını dile getirmişlerdir.

“M” ve “F’nin” kilisede ilahiler okunduğu esnada durup dururken ağlamaya başlamaları, psikolojik faktörlerden estetik ve sanatsal faktörlerin etkisinde kaldıklarının kanıtıdır. Kadınlardan biri onları teselli etmeye çalışırken Hristiyan olmalarını istemesi farklı din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilendiklerini göstermektedir. Kısacası “M” ve “F” aniden iç dünyalarında bir takım duygular yaşayarak din değiştirmeleri duygusal anlamda etkilendiklerini ve ani aydınlanma yaşayarak din değiştirdiklerini göstermektedir. Ayrıca din değiştirdikleri anda kendilerini özgürleşmiş ve rahatlamış hissetmeleri de “M” ve “F’nin” din değiştirmelerindeki en büyük etkenin ani aydınlanma faktörü olduğu söylenebilir.

2. 3. 2. Din Değiştirme Zamanı ve İzmir’i Seçme Nedeni

Bu başlık altında bireylerin din değiştirme zamanı ve İzmir’e göç etmelerinin nedenleri ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. “İ” ne zaman din değiştirdiğini ve neden İzmir’i seçtiğini şu şekilde anlatmıştır:

“Ben İran’dayken yani göçten önce din değiştirdim. Dayım benden 12 yıl önce Hristiyan olmuştu. Amerika’ya gidebilmek için İzmir’e gelmişti ancak bir türlü oraya gidememişti. Dayım İzmir’deyken İranlı Hristiyan biriyle tanışarak arkadaş olmuşlar. Dayımın tanıştığı bu kişi 20 sene önce İzmir’e gelerek Buca’daki kilisede Farsça dil tercümanlığı yapıyormuş. Arkadaş oldukları için dayım da onunla birlikte gidip geliyormuş. Aradan 1 yıl geçtikten sonra dayım Hristiyan olmuş. Ben de Hristiyan olduktan sonra bir gün dayımı aradım ve yanına gelmek istiyorum dedim.

O da tamam gel deyince ben de İzmir'e geldim. Ama İzmir'e de Avrupa'ya gidebilmek için geldim. Kısacası dayım İzmir'de olduğu için onun yanına geldim. Zaten İran'da din değiştiren çoğu kişi de benim gibi buraya geliyor. Çünkü İran'da Hristiyan olmak yasak olduğu için orda Hristiyan olarak yaşamak çok zor oluyor.”

“İ” göçten önce din değiştirmiş ve dayısı İzmir'de olduğu için o da İzmir'e gelmiştir. “İ'nin” Hristiyan olan dayısı 12 sene önce Amerika'ya mülteci olarak gidebilmek için İzmir'e gelmiştir. O sırada kilisede tercümanlık yapan İranlı olan Hristiyan biriyle tanışarak arkadaş olmuştur. Amerika'ya gidemeyince arkadaşıyla birlikte İzmir'de kalarak kilisede çalışmışlardır. Göçten önce din değiştiren “İ”, Hristiyan olan dayısı aracılığıyla İzmir'e gelmiştir. “İ”, din değiştirdikten sonra İran'da yaşadığı sorunlardan kurtularak ve daha özgür bir yaşam sürdürebilmek için göç etmiştir.

“İ” dayısı aracılığıyla İzmir'e gelmesinin asıl amacı Avrupa'ya gidebilmektir. Ancak Avrupa'ya gitmeyi başaramayınca İzmir'de yaşamaya başlamıştır. Bu durum istisnalar olmakla birlikte hemen hemen İzmir'e göç eden bütün göçmenler için söz konusudur. Ayrıca göçmenler, Avrupa'ya gidebilmek için geçici olarak İzmir'e geldiklerini söylemelerine rağmen İzmir'e geldikten sonra meskenler tutarak ve iş yerleri açarak temelli kaldıkları görülmüştür. Mesken alacak ve iş yeri açacak gücü olmayanların bile Avrupa'ya gidebilmek için İzmir'e geldiklerini söylemelerine rağmen İzmir'de yıllarca yaşadıkları görülmüştür. Bunun en büyük kanıtı İzmir'in bazı bölgelerinde, ülkelere göre gettolaşmanın oluşmuş olmasıdır.

“U” ne zaman din değiştirdiğini ve neden İzmir şehrini seçtiğini şu şekilde anlatmıştır:

“24 yaşındayken hem din hem de siyasetle ilgili sebeplerden dolayı idam cezasına çarptırıldım. İdam cezasından kurtulmak için de İran'dan kaçarak İzmir'e geldim. İran'dayken şah taraftarlığı yaparak şahı destekliyordum. Ayrıca İslam dinine de karşıydım. Ben asla buraya gelmek istemiyordum. Çünkü ben İran'da yaşamak istiyordum. Ben buraya idam cezası yüzünden mecburen geldim. Bir arkadaşımın berber idam cezası aldı. Arkadaşım o gün yakalandı ve idam edildi. Bazı geceler kâbuslar görüyorum. İran'da olduğumu görüyor ve korkuyorum. Kalbim çarpıyor aniden kalkıyorum ve şükürler olsun ki buradayım diyorum. Zaten artık İran'a dönemem eğer dönersem beni öldürürler. Yani Avrupa'ya gitmek için buraya gelmedim. İlk olarak İzmir'e geldim. Çünkü bilet almaya gittiğimde bana sadece

İzmir'e bilet olduğunu söylediler. Nasıl bir yer olduğunu bilmiyordum. Havalimanında uçaktan indiğim anda beni durdurup kelepçelediler. Benimle ilgili problem olduğunu ve geri gönderebileceklerini söylediler. Yarım saat beni beklettiler ve ben çok korkmuştum. Konsoloslukla konuştular geri göndereceğiz dediler. Ama konsolosluk insan haklarına aykırı olduğunu belirterek geri göndermeyin dedi. Ondan sonra gelip kelepçeyi açtılar. Onlar fikirlerini değiştirmeden kurtulayım düşüncesiyle koşarak havalimanından çıktım. Annemin eski bir arkadaşı gelip beni havalimanından alarak evine götürdü. 17 gün onların evinde kaldım. Ondan sonra kendime ev tuttum. Göçten önce İslam'dan çıkıp din değiştirmiştım. Ancak buraya geldikten sonra Hristiyan oldum. Dediğim gibi zaten İzmir'i hiçbir zaman duymamıştım. Sadece arkadaşımın yakalandığını ve idam kararının çıktığını duyduğum anda havaalanına koştum bilet istedim. Biz şuanda Manisa iline kayıtlı mültecileriz. Manisa dışında yaşamak bize yasak ama İzmir, Manisa'ya yakın olduğu için kaçak olarak gelip burada yaşıyorum. Devlet her yabancının büyük şehirlere gitmesini istemiyor. Bu nedenle bizleri daha küçük şehirlere dağıtıyorlar. Mesela bir arkadaşımı Giresun'a göndermişler. İzmir'de polis beni yakaladığında iznim var diyorum. Önceden Manisa'da göç idaresine gidip her hafta imza atıyorken şimdi ise iki haftada bir imza atmaya gidiyorum.”

“U”, göç etmeden önce İslam'dan çıkarak deist olmuştur. İzmir'e geldikten sonra da Hristiyan olmuştur. “U'nun” Şah taraftarlığı yapması ve İslam'a karşı olması nedeniyle idam cezasına çarptırılmıştır. İdam kararını duyduğu anda havalimanına giderek yurt dışına bir bilet istemiştir. Kendisine şuanda sadece İzmir için bilet olduğu söylenince o da İzmir bileti almıştır. İzmir'i daha önce hiç duymadığını, ilk olarak havalimanında duyduğunu söyleyen “U”, İzmir şehrini bilerek gelmemiştir. İzmir'i Avrupa'ya geçiş bölgesi olarak kullanmak için gelmediğini dile getirmiştir. Ayrıca ne İzmir'de ne de Avrupa'nın bir şehrinde yaşamak istemediğini söylemiştir. Sadece İran'da yaşamak istediğini ancak siyasi ve dini nedenlerle bir idam mahkûmu olduğu için mecburen İzmir'e geldiğini söylemiştir. Ayrıca göçmen olarak Manisa iline kayıtlı olmasına rağmen çoğu göçmen gibi kaçak olarak İzmir'de yaşadığını söylemiştir. Kısacası “U” göçten önce dinden çıkmış ve bir idam mahkûmu olduğu için de İzmir'e gelmiştir.

“S” ne zaman din değiştirdiğini ve neden İzmir şehrini seçtiğini şu şekilde anlatmıştır:

“Buraya geldikten sonra yani göç ettikten sonra din değiştirdim. Özellikle İzmir’e gelmek gibi bir düşüncem yoktu. Sadece çektiğim sıkıntılardan kurtulmak için yurtdışına gitmek istiyordum. Yani ülkemi terk etmek istiyordum. Daha önce İzmir’i hiç bilmiyordum. Benim bir arkadaşım vardı. Biz çocukluktan beri arkadaş olduğumuz için çektiğim sıkıntıları o da biliyordu. Arkadaşım da benden 9 ay önce İzmir’e gelmişti. Ona neredesin diye sordum. O da “İzmir’deyim istersen sen de gel burada birlikte yaşarız” dedi. Ben zaten Müslümanlar yüzünden İran’da kalmak istemiyordum. Annem, “ben hacca gittim artık hacıyım” diyordu ama yalan da söylüyordu. Benim İran’dayken Hırdavat satıyordum. Mesela İran’da bir pense satmak için 10 tane yalan söylüyordum. Satış yaparken bu pense çok iyi ve kaliteli bir pense diyordum. Oysa gerçekte o pense hiçbir şeye yaramıyordu. Benim patronum Müslümandı. Ama hem Allah’a inanıyor hem de yalan söylüyordu. Ben de artık bu tür şeylerden bıktım. Buraya geldikten sonra da Hristiyanlarla karşılaştım. Rahat bir şekilde içki içemiyordum. Orada içiyorduk ama gizli içiyorduk. Ben genellikle evde içiyordum. Mesela 18 - 19 yaşlarındayken bir kız arkadaşımınla birlikte rahat bir şekilde dışarı çıkamıyordum. Polis bize bakarak siz birbirinizin neyisiniz diye soruyordu. Devlet, kadınlar çarşaf giysin öyle dışarı çıksınlar diyordu. Şort giymemize izin vermiyorlardı. Polis “niye böyle sıfır kol giydin, niye şortla dışarı geldin, bu ne hal” gibi şeyler diyordu. Bu kanallar dinimize zarar veriyor diyerek televizyondaki bazı kanalları engelliyorlardı. Kısacası benim buraya gelme amacım sorunlardan uzak daha rahat ve özgür bir hayat yaşayabilmektir.”

Göç ettikten sonra din değiştirdiğini söyleyen, “S” daha önce zayıflamış inancı sonrasında İzmir’e geldikten sonra karşılaştığı yeni toplum ve kurduğu yeni arkadaşlık ilişkileri sonucunda din değiştirmiştir. Özellikle İzmir’e gelmek gibi bir düşüncesinin olmadığını belirtmiştir. İran’da istediği gibi rahat ve özgür bir şekilde yaşayamadığını ve bu nedenle de ülkesini terk etmek istediğini söylemiştir. Ülkedeki bazı kanunların kendisini kısıtladığını dile getirmiştir. Mesela alkol kullanmak isteyince sadece çok gizli bir şekilde evde kullanabildiğini söylemiştir. Bu durum onun İran İslam devletinin dini kanunlarına göre yaşamak istemediğini ve bu nedenle ülkeyi terk etmek istediğini göstermektedir. Söz konusu bu düşünce istisnalar olmakla birlikte çoğu İranlı göçmende bulunmaktadır. “S’nin” göç ettiği yerin İzmir olmasının sebebi İzmir’de bir arkadaşının olmasıdır. Çocukluktan beri arkadaş olduğu kişi ondan 9 ay önce İzmir’e gelmiştir. Telefonla yaptığı konuşmalarda “S’yi” İzmir’e çağırmıştır. Böylece o da İzmir’e gelmiştir. Kısacası “S” arkadaşı aracılığıyla İzmir’e gelmiş ve göçten sonra da din değiştirmiştir.

“A” ne zaman göç ettiğini ve neden İzmir şehrini seçtiğini şu şekilde anlatmıştır:

“İran’dan göç ettikten sonra din değiştirdim. 21 yaşından sonra kötülükler yapmaya başladım. Yani içim ve dışım aynı değildi. İnsanların önünde iyi ama arkalarında kötüydim. Bazen insanların başına bela oluyor ve onları çok rahatsız ediyordum Ama daha sonra bir olay oldu hayatımdan hiç zevk almamaya başladım. Allah’a sesleniyordum ama cevap çıkmıyordu. Ayrıca baktım Müslüman Müslüman’ı öldürüyor, Müslüman Müslüman’a kötülük yapıyor. Kendi kendime düşünüyorum ve Allah’ım sen beni niçin yaratmışsın, niçin dünyaya getirmişsin diyerek ne yapacağımı bilmiyordum. Hayatımdan zevk alamadığım için artık İran’dan gitmek istiyordum. Amcam İsveç’te olduğu için oraya gitmek istedim. Bu nedenle biraz para biriktirerek İstanbul’a gittim. İstanbul’dayken beni kaçak olarak İsveç’e götürmeleri için üç farklı kişiyle konuştum. 8000 ve 9000 Euro civarında para istediler. Ne yapacağımı bilmiyordum. Ben o zaman Müslüman olduğum için otele giderek dua ettim. “Allah’ım bana yardım et. Allah’ım neyin iyi neyin kötü olduğunu sen bana göster. Yusuf peygamberi nasıl ki kuyudan çıkartıp Mısır’ın azizi yaptıysan, beni de bu sıkıntılardan kurtar” dedim. Sonra durup dururken İzmir’den bir arkadaşım aradı. Bu arkadaşım yıllardır hiç görüşüp konuşmamıştık. Beni arayarak “İsveç’e gideceğini duydum. Bir arkadaşım var eğer istersen seni İsveç’e gönderebilir.” dedi. “Ne kadar parayla gidiyorsun?” diye sordu. “8000 Euro’yla gidiyorum” dedim. Gel arkadaşım seni 7000 Euro’yla İsveç’e göndersin” dedi. Üç saat sonra da İzmir’e gelerek onun arkadaşısıyla görüştim. Paranın yarısını peşin isteyince ona 3500 Euro verdim. Sonra iş geldi paranın diğer yarısını da verdim. Birkaç kez bizi yalandan İstanbul’a götürdü. İzmir’e geleli bir ay olmuştu. En sonunda paramı alan adam kaçıp gitti. Abim biraz para yollamıştı onlar da bitince beş parasız kaldım ve ondan sonra kiliseyle karşılaştım. Yani İzmir’e gelmiş olmam hiçbir şekilde planımda olmayan bir şeydi. Şuan anlıyorum ki Tanrı, benim bunları yaşayarak buraya gelmemi ve gerçek yolu bulmamı istedi.”

“A” 21 yaşından sonra günah işlemeye başladığını ve bunun sonucunda da bir gün çok kötü bir olay yaşadığını söylemiştir. Başına gelen olay nedeniyle psikolojik olarak çökmüş ve hayatından tat almamaya başlamıştır. Bu nedenle artık yaşadığı yeri terk ederek İsveç’teki amcasının yanına gitmek istemiştir. Dolayısıyla kaçak yollardan İsveç’e gitmek için İstanbul’a gitmiştir. İstanbul’dayken insan kaçakçıları ondan çok para istediği için ödemekte tereddüt etmiştir. Doğru yolu bulmak için de dua ettiğini söylemiştir. Yaptığı duadan 1 saat sonra yıllardır görüşmediği arkadaşı

onu aramıştır. Ona İsveç'e gitmesi için bir arkadaşının yardımcı olabileceğini söyleyerek İzmir'e gelmesini istemiştir. Bu nedenle o da hemen İzmir'e gelmiştir.

İzmir'e geldikten sonra arkadaşı vasıtasıyla tanıştığı insan kaçakçısı "A'yı" dolandırarak parasını alıp kaçmıştır. Bu nedenle "A" çok zor durumda kaldığı bir anda kiliseye giderek Hristiyanlıkla tanışmıştır. Hristiyan olduktan sonra, daha önce başına gelen hiçbir şeyin tesadüf olmadığı inancındadır. İran'dayken başına gelen olay İstanbul'dayken yaptığı dua, kaybettiği para ve İzmir'e gelmesi bütün bunları onun Hristiyan olması için Tanrı'nın onun karşısına çıkardığı sebepler olduğunu düşünmektedir. "A'nın" İzmir de yaşadığı zorluklar sırasında Hristiyanlıkla tanışması sonucu maddi anlamda çok az da olsa ferahladığı ve bu nedenle psikolojik olarak iç dünyasına da etki edip mistik anlamda din değiştirdiği anlaşılmaktadır. Kısacası "A" İsveç'e gitmek isterken bu konuda kendisine yardımcı olmak için arkadaşının çağrısı üzerine İzmir'e gelmiş ve geldikten sonra da Hristiyan olmuştur.

Birlikte göç eden "F" ve "M" ne zaman göç ettiklerini ve neden İzmir şehrini seçtiklerini eşlerden kadın olan "M" şu şekilde anlatmıştır:

"Biz ilk önce Almanya için vize almaya çalıştık ama olmadı. Sonra da Avrupa'ya gidebilmek için evimizi ve arabamızı satarak İzmir'e geldik. Çünkü İran devleti Avrupa'ya gidebilmek için herkese vize vermiyor. Bu nedenle biz öncelikle Türkiye'ye gidelim oradan Almanya'ya gideriz diye bir karar aldık. Daha önce İzmir'i hiç duymamıştık. Otogara gidip Türkiye'ye gitmek için bilet istiyoruz dedik. Onlar da İzmir'e bilet kesmişler. Biz otobüsten inince burası neresi diye sorduk. Onlar da burası İzmir dediler. Biz buraya bu şekilde geldik. Çünkü İran'da yaşamak çok zordu. Baskılardan kurtulmak ve daha refah bir hayat yaşayabilmek için Almanya'ya gitmek istiyoruz. Aslında biz orda şahsi olarak çok haksızlığa uğradık. Ayrıca İran'da halkın % 60'ı fakir ama devlet büyükleri petrolü satıp yiyor. Ağazade dediğimiz çocuklarının da Amerika, Kanada ve Avrupa'da gökdelenleri bulunmaktadır. Bu nedenlerden dolayı Almanya'ya gitmek istedik. Çünkü Avrupa'da arkadaşlarımız ve akrabalarımız olduğu için bize yardımcı olacaklardır. Biz buraya geldikten sonra bazı sorunlarımız vardı. İzmir'de kiralık ev ararken sahilde tanıştığımız teyzelerin bulunduğu kiliseye giderek yardım istedik. Ondan sonra da din değiştirdik. Yani göçten sonra aynı anda birlikte din değiştirdik."

Birbirleriyle evli ve birlikte din değiştiren "F" ve "M" , İran'da yaşadıkları kişisel olay sonrasında toplum ve devlet tarafından baskı görmüşlerdir. Bu nedenle

bu tür sorunları yaşamamak ve hatırlamamak için Almanya'ya giderek yeni bir hayat kurmak istediklerini söylemişlerdir. Almanya'ya gidebilmek için geçici İzmir'e olarak geldiklerini söylemişlerdir. Daha önce İzmir'i hiçbir şekilde duymadıklarını ve sadece otogarda kendilerine İzmir bileti kesildiğini söylemişlerdir. Bu durumu din değiştiren ve araştırmamıza katılan diğer göçmenler de dile getirmiştir.

“F” ve “M'nin” sahilde yürürken karşılaştıkları kadınlar kilisede kaldıklarını ve yardıma ihtiyaçları olursa yardımcı olabileceklerini söylemişlerdir. Böylece kurulan bağlantı sonucunda Hristiyan olmuşlar. Bu durum göçten hemen sonra karşılaştıkları Hristiyan din mensuplarının etkisiyle din değiştirme yoluna girdiklerini göstermektedir. Sonrasında yaşadıkları sorunların etkisiyle ani aydınlanmayla din değiştirdikleri anlaşılmaktadır. Sonuç olarak “F” ve “M” Avrupa'ya gidebilmek için geçici olarak “İzmir'e gelmişlerdir. Geldiklerinden hemen sonra da din değiştirmişlerdir.

2. 3. 3. Göçten Önce Din, Devlet ve Sosyal İlişkiler Olarak Karşılaşılan Sorunlar ve Göç Etme Nedeni

Bu kısımda göçten önce din değiştiren bireylerin din, devlet ve sosyal ilişkiler olarak karşılaştıkları sorunlar ve göç etme nedenleri ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. Göçten önce din değiştiren “İ” din, devlet ve sosyal ilişkiler anlamında karşılaştığı sorunları şu şekilde anlatmıştır:

“İran'da din değiştirip buraya gelenler olmaktadır. Özellikle de Hristiyan olup buraya geliyorlar. İran'da din değiştirmek yasak olduğu için din değiştirdikten sonra orada yaşamak çok zor oluyor. Bir kez İran'da polis beni gözaltına aldı. Emniyet kemerini takmadığım için Trafik polisleri beni durdurdu. Araçta kitaplarım vardı. Kitaplarım arasında İncil de vardı. Polisler, İncil'i gördüklerine beni tuttular. Sonra da beni karakola götürdüler. İncil'in bana ait olduğunu hiçbir şekilde kabul etmedim. Onlar kitapları aldılar, arabamı aldılar ve bana ceza verdiler. Bana sen Hristiyan'sın dediler. Ben kabul etmedim ama yine de ceza aldım. İki gün zindanda kaldım. Ayrıca 1.000.000 tümen yani 500 lira civarında para cezası verdiler. Din değiştirdiğimi kabul etmem için beni zorladılar ama kabul etmedim. Eğer kabul etseydim beni idam ederlerdi. Kabul etmediğim için sadece okuyor ve araştırıyor gibi göründüm. Sadece kitap bulundurmaktan beş yüz lira para cezası aldım. Kefaletimi verdim ondan sonra dışarı çıktım. Daha önce de belirttiğim gibi birçok

sorun yaşıyordum. Hristiyan inancımın gerektirdiği şekilde yaşayamıyordum. Mollalar istediği her şeyi yaparken bize yasaklıyorlardı. Rahat ve serbest bir hayatım yoktu. Yani istediğim hayatı yaşayamıyordum. Bu gibi sorunlar ve baskılardan kurtulmak için İran'dan çıkarak geldim.”

“İ'nin” göç etmesinin sebebi din değiştirmesidir. “İ” din değiştirdikten sonra İran'da yaşam kendisi için çok zorlaşmıştır. Ayrıca din değiştirmenin cezası idam olduğu için de hayatı tehlikeye girmiştir. Bu nedenle “İ” ülkeyi terk ederek göç etmiştir. Devletin, din adamlarının ve toplumun bazı kesimlerinin baskısı nedeniyle “İ'nin” göç ettiği anlaşılmaktadır. “İ” din değiştirdikten sonra başından birçok olay geçmiştir. Bir keresinde trafikte polisler ona ceza yazdığı sırada aracının içinde buldukları İncil ve Hristiyanlıkla ilgili kitaplar nedeniyle kendisini yakalamışlardır. “İ'ye” Hristiyan olduğunu söylemişler ancak “İ” hiçbir şekilde Hristiyan olduğunu kabul etmemiştir. Bu kitapları sadece araştırmak için bulundurduğunu söylemiştir. Eğer Hristiyan olduğunu kabul etseydi din değiştirdiği için idam edilecekti. Hristiyan olduğunu kabul etmemesine rağmen, yasak olduğu için sadece kitap bulundurmadan 2 gün zindanda kalarak para cezası almıştır.

Devletin kanunlarının din değiştirmeye karşı olması ve başka dinlere ait kitapların bulundurulmasının dahi yasak olması dini baskıyı, yetersiz din eğitimi ve dinin kurumsallaşmadaki yetersizliğini göstermektedir. Din adamlarının keyfi uygulamaları olduğunu söylemesi de din mensuplarının olumsuz davranışlarını göstermektedir. “İ”, aslında din değiştirdikten sonra İran'da bulunan bütün bu baskılar nedeniyle inancını ve hayatını daha rahat ve özgür bir şekilde yaşamak için göç etmiştir.

Göçten önce dinden çıkan ve göçten sonra da Hristiyan olan “U” din, devlet ve sosyal ilişkiler anlamında karşılaştığı sorunları şu şekilde anlatmıştır:

“Benim din değiştirmem göçten önce başlayarak buraya geldikten sonra yani göçten sonra da gerçekleşti. İran'dayken bir ara Zerdüşt sonra da Hristiyan olmayı denemiş ancak yasak olduğu için bilgi alamamış ve din değiştirememiştim. Sonuçta İzmir'e geldikten hemen sonra Hristiyan oldum. İlk bu fikirleri edindiğimde ailem 20 yaşına kadar bana karşıydı. 20 yaşından sonra beni desteklemeye başladılar. Zaten diğer yaşadıklarımı biliyorsun ben bir idam mahkûmuydum ve kaçtım. Artık Müslüman olmadığım ve şah taraftarlığını yaptığım için bana idam cezası verdiler. Ben ordayken kendi istediğim gibi yaşardım ama her şeyi gizli yaşardım. Orda çoğu şey

yasaktı. Giyimimizden okuduğumuz kitaplara kadar her şey yasaklıydı. Hiçbir şekilde rahat davranamıyordum. İran hükümeti her şeyi İslam'a dayandırarak hayatımızın her alanında bize baskı yapıyor ve yasaklamalar getiriyordu. Bunlar benim için zaten çekilmez hal almıştı. Ben okuyarak araştırarak artık onların dediği şekilde bir insan olmaktan uzaktım. Ancak dediğim gibi hem hükümetimiz hem de İran'daki Mollalar bize çok sıkıntı yaratıyorlardı. Kısacası her alanda sorun yaşıyorduk.”

“U” din değiştirmesi ve ideolojik olarak şah taraftarlığı yapması nedeniyle idam cezası almıştır. “U'nun” göç etmesinin sebebi idam cezasından kaçarak kurtulmaktır. “U” İran'dayken İslam dininden çıkarak dinsiz bir hayat yaşamış ve göç ettikten hemen sonra da din değiştirmiştir. “U” din daha önce Zerdüşt ve Hristiyan olmak istemiştir. Ancak yasak olduğu için diğer din mensupları kendisine dini öğretileri öğretmekten kaçınmışlar. Bu nedenle de din değiştirememiştir. İslam'dan çıkarak İslam'a karşı eleştiriler yaptığı ilk zamanlar ailesi kendisine karşı çıkmıştır. Bu karşı çıkma durumu 20 yaşına kadar sürmüştür. Ancak yirmi yaşından sonra “U'nun” dinden çıkmasını kabullenmişler ve belli bir zaman geçtikten sonra kendileri de dinden çıkmışlardır. “U'nun” ailesi konuşmalar ve tartışmalar sonucu aile ilişkileri ve beyin yıkama dediğimiz yöntemlerle dinden çıkmışlardır.

İran devletinin sosyal hayatın her alanında kendilerine baskı yaptığını, yasaklamalar getirdiğini ve özgürlüklerini kısıtladığını söylemesi dini baskının ve dinin kurumsallaşmadaki yetersizliğinin göstergesidir. “U'nun” din değiştirmesinde etkili olan faktörlerden biri de ise ideolojik tepkidir. Çünkü “U'nun” şah taraftarlığı yapması, siyasi taraftarlık yaptığını ve temelde ideolojik tepki nedeniyle İslam'dan çıktığını göstermektedir. “U” şah taraftarlığı yapması ve İslam'dan çıkması nedeniyle idam cezası almıştır. Böylece idam cezasından kurtulmak için kaçarak İzmir'e gelmiştir. Sonuç olarak “U” dinden çıktıktan sonra din, devlet ve toplum bazında sorunlar yaşamış ve idam cezasından kurtulmak için de göç etmiştir.

2. 3. 4. Göçten Sonra Yeni Karşılaşılan Toplumda Bireyleri Din Değiştirmeye İten Temel Sebepler

Burada, göçten sonra yeni karşılaşılan toplumda bireyleri din değiştirmeye iten temel sebepler ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. “S” göçten

sonra yeni karşılaştığı toplumda onu din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Hristiyanlar arasında herkes birbirine yardım ediyor ve karşılığında da hiçbir şey istemiyordu. Bütün yardımlaşmalar karşılıksızdı ama hem burada hem de İran’da çoğu Müslüman karşılık beklemeden ya da sebepsiz yere birbirine yardım etmiyor. Hristiyanlara baktığımda herkes birbirine yardım ederek “Tanrı benim bu yaptığının karşılığını verir” diyor. Ben İzmir’e geldiğimden beri 3 ay olmuş ve henüz Hristiyan olmamıştım. Çalışacak bir işim yoktu ve Türkçe de bilmiyordum. Kiliseden arkadaşlarım benimle birlikte gezerek bana iş aradılar. Benden hiçbir şey de istemediler. Bazen ihtiyacım olduğunda, tabi ki biraz yardım ediyorlardı. Ama arkadaşlarım benim için iş buldular. Mesela kiliseye gidince her zaman birileri bize yardım ediyordu. Hastalanıp hastaneye gidince mutlaka biri gelip sana bakıyordu. Bazen para konusunda bana yardım ediyorlardı. Böyle yardımlaşmalar vardı. Müslümanlar arasında da Hristiyanlar arasında da iyi insanlar var. Yani Hristiyanlar çok iyi insan içlerinde kötü insan yok ya da bütün Müslümanlar kötü içlerinde iyi insan yok diye bir şey olamaz. Her iki tarafta da iyi insanlar da kötü insanlar da vardır. Ben niye Hristiyan oldum? Çünkü benim kafama uyuyordu. Yani karşılaştığım bu yardımlar ve barış, sevgi ve saygıya yönelik görüşleri beni Hristiyanlığa çekti. Ancak sonrasında Hristiyanlıktan çıkarak deist oldum.”

“S” göçten sonra Hristiyan dinine mensup çevrelerle karşılaşarak din değiştirmiştir. Hristiyanların her konuda birbirlerine yardım etmesi ve bu yardımların karşılıksız olması “S’yi” etkilemiştir. “S” İzmir’e geldiğinden beri 3 ay geçmesine rağmen Türkçe bilmemesi nedeniyle zorlanmış, iş bulamamış ve maddi olarak sıkıntılar çekmiştir. Ancak Hristiyan olan arkadaşları kendisine iş arayıp bulmaları, paraya ihtiyacı olunca karşılıksız olarak yardım etmeleri ve hastanede kendisine refakat etmeleri gibi yardımlar yapmasından dolayı etkilenecek din değiştirmiştir. Bu da arkadaşlık ilişkileri, ekonomik faktörler ve farklı din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilendiğini göstermektedir.

Ayrıca “S’nin” Hristiyan din mensuplarından gördüğü sevgi, saygı ve barış söylemleri de kendisini duygusal anlamda etkilemiştir. Bütün bu söylemler, kendisine yapılan yardımlar ve iyilik yaklaşımları “S’yi” etkileyerek din değiştirmeye yani” Hristiyan olmaya itmiştir. Ancak daha sonra Hristiyanlığı da terk ederek deist olmuştur. Burada din değiştirmede etkili olan sosyal faktörlerden “arkadaşlık ilişkileri”, ve “ekonomik faktörler” gibi faktörler etkili olmuştur.

Psikolojik faktörlerden ise “duygusal etkilenme” ve “farklı din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilenme” gibi faktörler etkili olmuştur.

“A” göçten sonra yeni karşılaştığı toplumda onu din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde anlatmıştır:

“Sosyal çevremde beni din değiştirmeye iten hiç bir şey yoktu. Benim din değiştirmem tamamen manevi bir şeydi. Fakat daha öncesinde gördüğüm bazı rüyalar vardı. Bir keresinde rüyamda Cebrail meleğini gördüm “haramın peşinden gitme senin o paran ne az ne çok olacak şekilde sana geri gelecek” dedi. Bu rüyadan sonra da beni dolandıran adam paramın yarısını getirip verdi. Ben daha önce birkaç kez onun peşine düştüm ama alamadım. En sonunda kendisi durup dururken yarısını getirdi diğer yarısını da getireceğim dedi. Sonra kutsal ruh bana dedi ki “sen onu bağışla, sen onu affet, yeri göğü yaratan sana merhamet edecektir.” Ben de onu affettim. Her ne kadar 7000 Euro’yu çalıp beni dolandırdıysa, onun yüzünden ne kadar ben aç kaldıysam ve kadar sokakta kaldıysam onu affettim. Bana daha önce kötülük yapan herkesi bağışladım. Ayrıca din değiştirdiğim günden önceki gece rüyamda İsa’yı gördüm. Rüya’da bir şeyler söyleyerek beni çağırıyordu. Uyandığımda ise arkadaşımı kaldırarak beraber kiliseye giderek Hristiyan oldum. Zaten aniden Hristiyan olduğumda arkadaşlarım şok oldular. Böyle bir şeyi onlar da beklemiyorlardı.” Rabbim beni yarattığım için her gün sana şükredeceğim. Her gün dua ediyor ve bir iki saat secdeye gidiyorum. İsevi olduğum zaman “Rabbim ben bir çocuğum hiçbir şey bilmiyorum. Kendimi sana bırakıyorum sen beni öğret, sen beni yetiştir” dedim. Rabbim de benim ruhumu öğüttü ve beni yetiştirdi. Her şeyi bana göstererek anlattı. Gerçek yolu gördüm ve o beni kurtardı. Gerçek yol da İsa’dır başka yol yok.”

Göçten sonra din değiştiren “A” karşılaştığı yeni toplumda kendisini sosyal anlamda din değiştirmeye iten sebepler olmadığını söylemiştir. Çünkü “A’nın” din değiştirmesi manevi anlamda yaşadığı bir ani aydınlanmayla olmuştur. Ancak öncesinde yaşadığı bir takım olumsuzluklar sırasında kiliseye gidip gelmesi psikolojik olarak “A’yı” etkilemiş ve duygulanarak aniden din değiştirmesine neden olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle de din değiştirdikten sonra “A’nın” tecrübe ettiği ve mucizevi olarak gördüğü olaylar kendisini derinden etkilemiş ve çok sıkı bir Hristiyan yapmıştır. “A” dolandırıcılara kaptırdığı parasını bütün uğraşlara rağmen geri alamamıştır. Ancak Hristiyan olduktan sonra yaptığı dualar ve gördüğü rüyalar sonrasında dolandırıcının parayı getirmesi kendisini mucizevi anlamda tamamen

Hristiyanlığa bağlamıştır. “A” her ne kadar ani bir aydınlanmayla din değiştirmiş olsa da sosyal etkenlerin onu ani aydınlanmaya ittiği göz ardı edilemez. Çünkü Hristiyan olmadan önce kiliseye ilk olarak yemek yiyebilmek için gitmesi ve sonra orada bir kıza âşık olduğu için kiliseye gitmeye devam etmesi sonucunda din değiştirmesi sosyal ilişkiler nedeniyle duygusal etkilenmenin olduğunu göstermektedir. Ayrıca din değiştirmeden önce kiliseye âşık olduğu kıızı görmeye gidip gelirken sosyal anlamda oradaki din mensuplarının ilgisinden de etkilenmesi kaçınılmaz olmuştur.

Göçten sonra din değiştiren eşlerden kadın olan “M” yeni karşılaştığı toplumda onu din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde ifade etmiştir: “Geldiğimiz bu yeni yerde bizi din değiştirmeye iten hiçbir şey olmadı. Çünkü aniden bizim içimizde bir şeyler oldu. Çok duygulandık, ağladık ve aniden din değiştirdik. Böylece çok mutlu ve huzurlu olduk.”

Göçten sonra din değiştiren eşlerden kadın olan “M” karşılaştığı yeni toplumda kendisini din değiştirmeye iten sosyal sebepler olmadığını söylemiştir. “M” ve eşinin din değiştirmesi göçten hemen sonra olduğu için din değiştirmeleri yeni toplumla alakalı değildir. Yalnızca göçten sonra yaşadıkları bazı ekonomik ve ev bulma gibi sosyal temelli sorunlar sırasında psikolojik olarak duygulanıp farklı bir duyguya kapılarak din deriştirdikleri anlaşılmaktadır. “M” ve eşi her ne kadar ani aydınlanmayla din değiştirseler de Misyonerlerin onlara yakınlaşarak arkadaş olduğu, onlara yardım ettiği ve onları zamanla duygusal anlamda etkilediği bilinmektedir. Misyonerlerin bu faaliyetleri “M” ve eşinin temelde sosyal faktörlerin etkisiyle din değiştirdiği anlaşılmaktadır.

Göçten sonra din değiştiren eşlerden erkek olan “F” yeni karşılaştığı toplumda onu din değiştirmeye iten temel sebepleri şu şekilde ifade etmiştir:

Ben o an çok derin duygular yaşayarak kendim din değiştirmek istedim. *(Zaten siz de eşinizle aynı şeyleri yaşamıştınız. İkinci hafta kiliseye gittiğinizde siz de ağlamıştınız. Peki, siz manevi olarak ne yaşadınız?)* Ben gözümlle gaipten hiçbir şey görmedim. Sadece ellerimi açıp dua ettim. O an ne olduğunu anlamdım. Ama çok duygulanmış ve kendimden geçerek ağlamıştım. Rabbim bu işimi hallet diye dua ettim. Üç günden sonra işim halloldu. Eskiden Allah’tan istiyordum ama olmuyordu. İran’da bizi hırsız olarak görürlerdi. Bizim adımla oynamayın diyordum. Ama

hiçbir şey yapmadığımız halde bizim şerefimizle oynadılar. Buraya geldiğimizden beri artık kafamız rahat ve kimseyle de bir işimiz yok. Ben artık İsa Mesih'le her zaman mutluyum.”

Göçten sonra din değiştiren eşlerden erkek olan “F” eşinden etkilenmediğini, o sırada hiçbir şey görmediğini söylemektedir. Sadece dua ettiğini ve o anda neler olduğunu anlamadan duygulanarak ağladığı sırada din değiştirdiğini dile getirmektedir. Bu durum ani bir aydınlanmayla din değiştirdiğini göstermektedir. Ancak daha öncesinde İran'da yaşadığı bazı toplumsal olayların ve şahsi sorunların kendisini derinden etkilediği de anlaşılmaktadır.

“Yeni karşılaştığımız toplumda sizi din değiştirmeye iten sebepler nelerdir?” sorusuna mülakat yaptığımız “M”, “F” ve “A'nın” daha önceki konularda anlattıkları aynı zamanda bu sorunun cevabı mahiyetindedir. Araştırmaya katılan söz konusu bu 3 kişi manevi olarak bir iç aydınlanma yaşadıklarını dile getirmişlerdi. Tabii ki çevrelerinde olup biten olayların ve zor durumda kalmalarında yardıma koşanların etkisi olmuştur. “M” ve “F” her şeyden habersiz bir şekilde sahilde yürürken Misyonerlerin, onların yabancı olduğunu fark etmesi ve belki de özellikle de İranlı olduklarını anlamaları ile onların yanına sokularak kiliseye götürmeleri elbette tesadüfi bir şey değildir. “A” ise dolandırıldıktan sonra parasız ve aç bir şekilde sokaklarda dolaşırken yemek için kiliseye gittiğini söylemiştir. Misyonerlerin, bazı kişilerin çok zor durumda kaldığı dönemlerde onlara yardım eli uzatarak kiliseye götürdükleri anlaşılmaktadır. Görüldüğü gibi göçmenlerin din değiştirmesinde, karşılaştıkları yeni toplumdaki çevresel etkenler söz konusudur. Araştırmaya katılanların ilk temasları bu şekilde olmuştur. Ancak 3'ü de sonrasında manevi bir iç aydınlanma ve iç huzurla mucizevi şeyler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu nedenle “karşılaştığımız yeni toplumda sizi din değiştirmeye iten temel sebepler nelerdir?” sorusuna daha önce anlattıklarından farklı olarak dikkat çeken cevaplar alamadık.

2. 4. DİN DEĞİŞTİRME SONRASI

2. 4. 1. Din Değişirme Sonrası Bireylerin Psikolojik, Sosyal, Ekonomik ve Dini Değişimleri

Burada din değiştirme sonrası bireylerin psikolojik, sosyal, ekonomik ve dini değişimleri ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. “İ” din değiştirdikten sonra yaşadığı sosyal, psikolojik, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır:

“Psikolojik olarak artık kendimi çok rahat hissediyordum. Din değiştirdikten sonra asla yanlış bir şey yapmışım gibi düşüncelere kapılmadım. Aksine çok iyi bir şey yaptığımı düşündüm. Çünkü kendimi daha huzurlu, rahat ve özgür hissetmeye başladım. Özellikle de İran’ı terk ettikten sonra huzura kavuştum. Sosyal olarak çevremde baya değişiklik oldu. Çok iyi arkadaşlık ilişkileri kurdum. İran’da kimseye yardım etmiyordum ama şimdi ediyorum. İzmir’e veya kiliseye gelenlere yardımcı oluyorum. Ama İran’da kimseye güvenemediğim için yardımcı olmaktan çekiniyordum. Burada kendimi daha rahat ve daha özgür hissediyorum. Arkadaşlarımla daha iyi geçiniyor ve samimi ilişkiler kuruyorum. İran’da Müslüman Şii arkadaşlarım vardı ama onlarla istediğim her yere gidemiyordum. Müslümanken pek dindar değildim ama din değiştirdikten sonra dindar olduğumu söyleyebilirim. Çünkü Hristiyanlığı araştırarak ve severek kendim seçtim. Her hafta Pazar günü kiliseye gidiyorum. Ortalama bir buçuk saat orda ibadet ediyorum. İncil, İncil açıklamaları, dini hikâyeler okuyor ve dua ediyorum. Ekonomik olarak pek bir değişim yaşamadım. Çünkü kilise, kimseye para vermez ancak din adamı olursan verir. Dayımın yardımıyla bir işe girmiştım. Çalıştığım yerde iş sahibi paramı vermedi. Ben de paramı alabilmek için kilisenin avukatını kendimle götürdüm. Ancak patron “Sen burada çalışmadın ve seni de tanımıyorum. Elinizde de hiçbir evrak yok” diye konuştu. Avukat bana yardımcı olmak için geldi ama olmadı. Yani kilise yardımcı olur ama para vermez. Ekonomik durumum eskiye nazaran biraz daha iyi oldu. Ama bunun dinele bir ilgisi olamaz. Sadece çalışmayla ilgisi olur. Çünkü para kazanmak için çalışmak gerekiyor. Buraya geldikten sonra Hristiyanlığı yaşayabilmem açısından her şey iyiydi. Ama ilk geldiğimde çok zorluk yaşadım. Ev bulamıyor, iş bulamıyor ve yeni geldiğim bu şehirle ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Ayrıca dil bilmediğim için bankada işlem yapamıyor ve kendimi ifade edemiyordum. Ancak dinimle ilgili hiçbir sorunla karşılaşmadım. Kısacası inanç olarak rahata kavuştum ancak buraya uyum göstermekte ve para konusunda sıkıntılar

yaşadım. Ancak dayım ve özellikle de kilise bana yardımcı oluyordu. İlk geldiğimde dayım bana ev bularak kilise de ev eşyası vererek yardımcı oldu.”

“İ” din değiştirdikten sonra psikolojik olarak rahatladığını, mutlu olduğunu ve şüphelere düşmediğini söylemiştir. “İ” din değiştirdikten sonra rahatlayarak şüphelere düşmemesi onun psikolojik ihtiyaçlarının karşılandığını göstermektedir. “İ” din değiştirdikten sonra eski arkadaş çevresiyle iyi ilişkiler kurmadığını ancak göç ettikten sonra karşılaştığı kilise cemaatiyle çok iyi ilişkiler kurduğunu çevresindeki kişilere yardımcı olduğunu söylemiştir. Bu da “İ’nin” din değiştirdikten sonra sosyal çevresinin iyi yönde değiştiğini göstermektedir. “İ” Müslümanken dindar bir hayat yaşamamıştır. Ancak din değiştirdikten sonra her hafta kiliseye gitmek, İncil okumak ve günah çıkarmak gibi dini anlamda değişimler yaşamıştır. “

İ”, din değiştirdikten sonra kayda değer bir değişim yaşamadığını ancak eskiye göre durumunun daha iyi olduğunu söylemiştir. Bunun da din değiştirmeye bir ilgisinin olmadığını ve sadece çalışmayla ilgili bir durum olduğunu söylemiştir. Kilisenin ona bir -çok konuda yardımcı olduğunu ancak ekonomik olarak hiçbir katkıda bulunmadığını söylemiştir. Kısacası “İ” din değiştirdikten sonra ekonomik anlamda kayda değer bir değişim yaşamamıştır. “İ” din değiştirdikten sonra dini anlamda rahata kavuşmuş ve dinle alakalı hiçbir sorun yaşamamıştır. Ancak göç ettikten sonra topluma ayak uyduramama, dilini konuşamama ve ev bulamama gibi problemler yaşamıştır. Yaşadığı sorunlarla ilgili olarak Hristiyan dayısı ona iş bularak ve kilise de ev eşyası vererek yardımcı olmuştur. Kilise, kendi cemaatinde bulunan kişilere destek ve yardımlarda bulunarak onların gönüllerinde yer edindiği anlaşılmaktadır. Kısacası “İ” din değiştirdikten sonra kendisini mutlu ve huzurlu hissederek rahata kavuşması açısından kazanım elde etmiştir. Ancak din değiştirdikten sonra din, devlet ve toplumsal anlamında yaşadığı sorunlar nedeniyle göç etmiştir. Göç ettikten sonra ise topluma uyum sağlayamayarak birçok sorunla karşılaşmıştır.

“U” din değiştirdikten sonra yaşadığı psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır:

“Ben din değiştirdikten sonra psikolojik olarak rahata kavuştum ve hastalıklarımın da kurtuldum. Sara hastası olduğum için günde en az üç kere bayılıyordum. Daha

sonra kendi kendime iyileştim. Ancak İyileştikten sonra kâbuslar görmeye başladım. Yılda en fazla üç gece rahat uyuyabiliyordum. Hristiyan olduktan sonra bu durumu pastöre söyledim. Birlikte dua ettik ve böylece bir daha kâbus görmedim. Ben İncil'i okuduktan sonra ya da dua ettikten sonra stresim azalıyor ve kafam rahatlıyor. Çünkü Tanrım bana yardım ediyor. Yani psikolojik olarak artık çok iyiyim. Din değiştirdikten sonra hem İran'da hem de burada sosyal ilişkilerimde çok sorun yaşadım. Mesela İran'dayken Müslüman bir arkadaşım vardı. Hristiyan olduğum için bana küsmüştü. Bir gün o buraya geldi ve zor durumdaydı. Ben de ona para verdim, iş buldum, evimi paylaştım. Durumu iyi olunca da bana paramı geri vermedi. Bir ara aynı yerde çalışıyorduk. Patrona benim hakkımda bir şeyler söyledi ve patron da beni işten çıkardı. Ben bir Hristiyan olarak ona iyilik yaptım. Ama o bir Müslüman olarak bana kötülük yaptı. Bazen buradaki insanlar nereli olduğumu soruyorlar. İranlı'yım deyince Şii olup olmadığını soruyorlar. Ben de Hristiyan'ım dediğimde benle çok dalga geçiyorlar. Bu tür sorunlar nedeniyle çok iş değiştirdim. Ben lokantada çalışırken haftalık tatilimi, Pazar günü kiliseye gitmek için kullanmak istiyordum. Patronum pazar günü çalışacaksın deyince kilise için işi bıraktım. Hangi işe gitsem Hristiyan olduğumu duyduklarında birkaç kişi gelip benle dalga geçerek kötü davranıyorlardı. Fakat kilisedekilerle aram çok iyiydi. En ufak sıkıntım olduğunda bana yardımcı oluyorlardı. Kilise için işi bırakınca uzun bir süre iş bulamadım. Bu nedenle maddi anlamda durumum kötü oldu. Bir keresinde çok zor durumda kaldığım için onlar bana para vermiştiler. Pastör beni her gördüğünde nasıl olduğumu soruyordu. Her zaman iyi diyordum. Ama bir gün çok kötü olmuştum ve pastör "Sen niye bu kadar düşünüyorsun?" dedi. Böyle bir sorunum var deyince bana yardımcı oldu. Kiliseden sadece bir kere para aldım. Çünkü onlara para istemediğimi sadece iş istediğimi söyledim. Fakir bir insan değilim. Annemi her arayıp para istediğimde bana en az 5000 TL gönderiyor. Kilisedekiler de arkadaşlara bana iş bulmaları için yardımcı olmalarını söylediler. Birkaç kez bana iş buluyorlardı. İşler azalınca Hristiyan olduğum için işten önce beni çıkarıyorlardı. En sonunda bir arkadaş güzel bir lokantada çalışıyordu. Beni de yanına çağırdı ve ikimiz de hala aynı işte çalışıyoruz. Arada sırada bana takılıp dalga geçenler olsa da bu işimde oldukça memnunum. Zenginleşmedim ama kimseye de muhtaç olmadan kendimi geçindirebiliyorum. Hristiyan arkadaşlarım bana yardımcı oluyorlardı. Kilisedekiler bana güzel yollar gösterdiler. Mesela "Her zaman çalış. Dindar ama fakir bir insan olamaz. Sen önce normal bir insan ol sonra dine yönel. Zaten din de bir yere kaçmıyor" diyorlardı. Yani önce kendini geliştir, sonra arkadaşlarına yardım et, ondan sonra ibadetlerini yap diyorlardı."

“U” din değiştirdikten sonra psikolojik olarak hiçbir sorun yaşamadığını aksine rahatladığını ve daha huzurlu olduğunu söylemiştir. Sara hastası olduğu için her gün bayıldığını söyleyen “U” daha sonra kendi kendine iyileşmiştir. İyileştikten sonra hastalığın yerini gece uyurken gördüğü kâbuslar almıştır. Gördüğü kâbuslardan bir türlü kurulamayan “U” Hristiyan olduktan sonra bu durumu pastöre anlatmıştır. İyileşmesi için pastörle birlikte dua etmişlerdir. Böylece artık kâbuslar görmemiştir. Ayrıca “U”, İncil okuyunca ya da dua edince çok rahatladığını ifade etmiştir. Bu nedenle “U”, psikolojik hastalıklardan Hristiyan olduğu için kurtulduğunu düşünmektedir. Kısacası “U” din değiştirdikten sonra psikolojik olarak rahata ve huzura kavuşarak olumlu yönde değişim yaşamıştır. “U” din değiştirdikten sonra sosyal ilişkiler anlamında göçten önce ve sonra sık sık sorunlarla karşılaştığını ifade etmiştir. İran’daki arkadaşları ve yakın çevresi onunla konuşmayı kesmişlerdir. Müslüman bir arkadaşıyla arasının bozuk olmasına rağmen yardımcı olduğunu ancak karşılığında kötülük gördüğünü söylemiştir. Ayrıca Hristiyan olduğu için İzmir’de işten çıkarılma, dalga geçilme ve hakarete uğrama gibi sorunlar yaşamıştır. Örneğin kiliseye gitmek için patronundan izin gününü pazar günü yapmak istediğini ancak kabul edilmediğini ve bu yüzden de işten çıktığını söylemiştir. Ancak din değiştirdikten sonra Hristiyan olan yeni arkadaşlar da edinmiştir.

Kilise cemaatinde bulunan Hristiyanlarla arasının çok iyi olduğunu ve kendisine çok iyi davranıldığını ifade etmiştir. Din değiştirdikten sonra “U’nun” eski arkadaşları onunla bağlarını koparmışlar ancak “U” yeni arkadaşlar edinmiştir. Terk ettiği dinin mensuplarıyla genellikle sorunlar yaşamış ancak yeni kabul ettiği dinin mensuplarıyla da iyi ilişkiler içine girmiştir. Kısacası “U’nun” sosyal çevresi değişmiştir. Din değiştirdikten sonra ekonomik anlamda pek bir değişim yaşamayan “U” göç ettikten sonra kendisiyle birlikte getirdiği parası olduğunu ve ayrıca çalıştığını ifade etmiştir. Daha sonra kiliseye gidebilmek için işten çıkmak zorunda kaldığını ancak uzun süre boyunca iş bulamadığını ve çok zor durumda kaldığını söylemiştir. Bu nedenle kilisede pastörün kendisine para verdiğini söylemesi, kilisenin para yardımları yaptığını göstermektedir. Zor durumda kaldığında Hristiyan arkadaşlarından da yardımlar almıştır. Ancak kilisedekiler kendisine öncelikle çalışması gerektiğini söyleyerek çalışmaya teşvik etmişlerdir. Kısacası “U” din değiştirdikten sonra ekonomik anlamda kayda değer bir değişim yaşamamıştır. Zor

durumda kalması dışında da hiçbir yerden devamlı yardımlar almayarak sadece çalışarak geçimini sürdürmektedir.

“S” din değiştirdikten sonra yaşadığı psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır:

“Hristiyan olmadan önce çok stresli ve huzursuzdum. İşim, evim ve arabam yoktu ama bir yerden başlamam gerekiyordu. Bu tür isteklerim olduğu için her zaman strese giriyordum. Ancak Hristiyan olduğum zaman “sen Tanrı’ya gerçekten inanarak her şeyi ona bırak. O sana yardımcı olur ve isteklerini verir” diyorlardı. Ben de bunlara inanarak normalleşiyordum. Ben çok sinirli biriydim. Şuanda da sinirliyim ama Hristiyan olmadan önce çok daha sinirliydim. Her zaman bir şeyler zoruma gidiyor ve hemen sinirleniyordum. Ama vaftiz olduktan sonra biraz daha rahatladım. Başıma birçok şey gelmesine rağmen bir şey olmaz diyordum. Çünkü ne olursa olsun benim Tanrım var ve O, bana yeter diyordum. Yani ben din değiştirdikten sonra psikolojik anlamda çok rahatladım. Kilisedekiler “artık bir Tanrı’ya inanıyorsunuz. Bu nedenle kendinizi zorlamayın. Hiçbir şeyi düşünmenize ve kafanıza takmanıza gerek yok. Sadece yalan söylemeyin ve iyi bir insan olun. Yalan söylemediğinizde ne kadar çok rahatladığınızı göreceksiniz” diyorlardı. Ben de artık Hristiyanlık sayesinde yalan söylemiyordum. Belki Hristiyanlığa inandığım için yalan söylemiyordum ama ben gerçekten de çok rahatlamıştım. Vaftiz olduktan sonra Psikolojik olarak çok rahatlamıştım ama sebebini de bilmiyordum. Ancak ailem ve yakın çevremle olan ilişkilerimde pek değişiklik olmadı. Din değiştirdiğimde annem ve babam “senin kararın biz karışmıyoruz” dediler. Arkadaşlarımla olan ilişkilerimde de hiçbir şey değişmedi. Çünkü onların, benle hiçbir alakası olamaz. Zaten ben geldiğimden beri İran’a hiç gitmedim ama bazen telefonla konuşuyorum. Zaten İran’daki çoğu arkadaşım artık İslami rejime karşı çıkıyorlar. Yani benim hayatımda abartılacak bir sosyal değişiklik olmadı. Şuanda burada da arkadaşlık ilişkileri anlamında sıkıntı yaşamıyorum. Bir ara çalışırken patronum bendeden pazar günü işe gelmemi istedi. Ben de kiliseye gideceğimi ve bu yüzden de pazar günü gelemeyeceğimi söyledim. Patron da “burada herkes Müslüman eğer pazar günü işe gelmiyorsan seni kovuyorum” dedi. Ben de tamam gelmeyeceğim diyerek işi ter kettim ama İsa’yı terk etmedim. Çoğu zaman Hristiyan olduğumu kimseye söylemiyorum. Zaten İran devleti Hristiyan olduğumu öğrenirse benim idam kararımı çıkarır. Ekonomik durumumda ise pek bir değişim olmadı. Din değiştirdikten sonra illaki bir evim olsun ya da bir arabam olsun diye

düşünmüyordum. Yani artık hayatı düşünmüyordum. Çünkü artık “Tanrı istediye gelir, istemediyse gelmez” diye düşünüyordum. Din değiştirmeden önce ekonomik olarak normal yani orta seviyelerde bir durumum vardı. Din değiştirdikten sonra da bir değişiklik olmadı. Ben Hristiyan olduktan sonra daha iyi bir insan olmak için daha çok çabaladım. Mesela artık daha az yalan söyledim. Ayrıca ben buraya geldikten sonra giyim şeklim değişti ama bunun Hristiyanlıkla bir ilgisi yoktu. Çünkü buraya geldikten hemen sonra henüz Hristiyan olmadan giyim şeklimi değiştirmiştım. Burada artık saç uzatarak, sıfır kol ve şort giyerek değişiklikler yaptım. İran’da böyle giyinmiyordum. Çünkü orda rejim bize baskı yapıyordu ama burada serbest olduğu için artık böyle giyindim. Yani artık özgürlüğümü kazandım ve rahata kavuştum.”

“S” din değiştirmeden önce çok stresli, huzursuz, sinirli ve gelecek kaygısı taşıdığını ancak din değiştirdikten sonra bu tür psikolojik sorunların bazılarının ortadan kalktığını, bazılarının ise azaldığını söylemiştir. Din değiştirmeden önce olur olmaz şeylere çok sinirlendiğini ancak din değiştirdikten sonra bu durumun oldukça azaldığını dile getirmiştir. Ayrıca artık gelecek kaygısı taşımadığını ve hiçbir sorunu önemsemediğini ve bu nedenle de çok rahat ve stressiz bir psikolojiye girdiğini ifade etmiştir. Bu nedeni de “ne olursa olsun benim Tanrım var, gerisi önemli değil, gerisini o hal eder, zaten o her şeyi benim için en iyi şekilde yapar” düşüncesindeki sığınma psikolojisindedir. Kısacası “S” din değiştirdikten sonra olumlu yönde psikolojik değişim yaşamıştır. Sosyal anlamda kayda değer bir değişiklik yaşamadığını söyleyen “S” sadece iş yerinde çalışırken kiliseye gitmek için Pazar gününü, izin günü olarak kullanmak istediği için işten ayrılmak zorunda kalmıştır.

Ailesi ve arkadaşlarıyla ilişkilerinde hiçbir sorun ve değişiklik yaşamamıştır. Din değiştirdince ailesi onun kararını olumlu karşılamıştır. Arkadaşları da olumsuz bir tepki vermemiştir. Ayrıca çoğu arkadaşının zaten teokrasiye karşı olduğunu söylemiştir. Kısacası sosyal ilişkiler anlamında kayda değer bir sorun ve değişiklik yaşamamıştır. Sadece göçten sonra ve din değiştirdikten sonra yeni arkadaşlar edinmiştir. Din değiştirdikten sonra ekonomik anlamda bir değişim yaşamadığını söyleyen “S” din değiştirmeden önce ev, araba vb. gelecek kaygısı taşıdığını ancak din değiştirdikten sonra bu kaygıları taşımadığını söylemektedir. Bunun nedeni de Tanrı’ya olan inanç, güven, sığınma ve inancında bulunan kader anlayışıdır. Din değiştirdikten sonra kişilik ve ahlak olarak daha iyi bir insan olmaya çalışmıştır. Bundan dolayı eskiye göre daha az yalan söylediğini ifade etmiştir. Ayrıca göç

ettikten sonra fiziki olarak giyim, kuşam ve yaşam biçiminde değişiklikler yapmıştır. Ancak bu durumu hiçbir şekilde din değiştirmeye bağlamamış sadece İran’da yasak olmasına bağlamıştır. Çünkü din değiştirmeden öncede bu değişiklikleri yaptığını ifade etmiştir.

“A” din değiştirdikten sonra yaşadığı psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır:

“Din değiştirmeden önce bir boşlukta idim ve ruhen huzursuz idim. Din değiştirdikten sonra rahatladım ama çokta zorluk çektim. O kadar çok kötülük yaptım ki onları dışarı atmam lazımdı. Rabbim onları benden al diye hep dua ettim. Müslümanken çok dindar bir idim. Sonra inancım da zayıflama oldu ve çok kötülük yaptım. Hristiyanlık olduktan sonra dinime çok bağlandım. Psikolojik olarak çok rahatladım ve yaptığım o kötülükler de artık beni rahatsız etmiyor. Sosyal ilişkilerimin nasıl olduğu veya iyi olmaması benim için hiç önemli değil. Çünkü ben bir yere bağlıyım ve diyorum ki O benim Baba’mdır ve beni seviyor. İnanıyorum ki benim Baba’m, beni kendi için yarattı ve şimdi onunla birlikte yaşıyorum. Para, kadın ya da başka bir şey peşinde değilim. Benim 5 yıl sonra nerde olacağımı O biliyor. Bu yüzden benim nerede, nasıl ve kimlerle yaşadığımın hiçbir önemi yok. Benim şu anda arkadaşlarımda tamamı İranlı, Hristiyan ve kilisedendirler. Onlarla aram çok iyi ve çok güzel arkadaşlığımız var. Arkadaşlarımla birlikte dua ediyoruz ve birbirimizin evlerine gidiyoruz. İran’daki arkadaşlarımla ise bazen beni telefonda arıyorlar. Biliyorum ki din değiştirdiğim için bazı arkadaşlarımla arkamdan sövüyorlar. İran’daki arkadaşlarımdan İzmir’e gelmek isteyen çok kişi de var. Şu anda İran’ın durumu çok kötü olduğu için gelemiyorlar. İran’dayken benim bilardo salonum vardı. Çok da iyi para kazanıyordum. Her gün eğleniyordum. İçki markette yasak olduğu için bazıları gizlice satıyordu. Bu nedenle onları telefonla arıyordum. Onlar da gizlice kapının önüne getiriyorlardı. İran’dayken zengindim. Ayrıca orada şu anda babamdan kalmış bir iş yerim var. Gözüm onlarda da değil, çok mutluyum hiçbir şeyde gözüm yok. Rabbim bana yeter. Buraya geldikten sonra ise bir ara para konusunda durumum çok kötü olmuştu. Hristiyan olduktan sonra 3 ay boyunca işsiz ve hep aç idim. Ben bu durumumu kimseye söylemiyordum. Ama kilise bana yemek veriyordu. Ben Rabbimin mucizesini çok gördüm. Benim günlerim mucizeyle geçti. Daha sonra mobilyacıda işe girince durumumu biraz düzeltdim. Şimdi ise garson olarak çalışıyorum. Çalışıp kazandığımla sadece geçimimi sağlıyorum. Yani kazandığımın bir kısmını kiraya veriyorum ve geri kalanıyla da karnımı doyuruyorum.”

“A” Müslüman olduğu dönemde çok dindar bir şekilde yaşamıştır. Ancak son zamanlarda çok günah işlediği için vicdanen kendisini rahatsız hissetmiştir. Bu durumdan kurtulmak için hep dua ettiğini ve böylece Hristiyan olduğunu söylemiştir. “A” din değiştirdikten sonra psikolojik olarak artık rahatladığını, eski vicdani rahatsızlıkları yaşamadığını, huzurlu ve mutlu olduğunu dile getirmiştir. “A” din değiştirdikten sonra İran’daki bazı arkadaşlarıyla telefonla konuşmaktadır. Bu durum eski arkadaşlarıyla olan ilişkisinde pek bir değişiklik yaşamadığını göstermektedir. Ancak göç edip din değiştirdikten sonra yeni arkadaşlar edinmiştir. Yeni arkadaşlarının çoğu Hristiyan ve kilise cemaatindedirler. Onlarla, birbirlerinin evlerine misafirlğe gidecek derecede sıkı ve olumlu yönde sosyal ilişkiler yaşamaktadır. Ayrıca “A” sosyal ilişkilerin kendisi için hiçbir öneminin olmadığını ve sosyal çevresinin nasıl olduğunun bir önemi olmadığını söylemektedir. Çünkü sadece Tanrı’ya bağlı olduğunu ve onun dışında her şeyin önemsiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum “A’nın” yeni seçmiş olduğu dine çok sıkı bağlı olduğunu göstermektedir.

İran’dayken iş yerinin olduğunu ve çok iyi para kazandığını söyleyen “A” ayrıca şu anda babasından kalma iş yeri olduğunu söylemiştir. Hristiyan olduğu ilk zamanlar ise ekonomik olarak çok sıkıntılar yaşamıştır. Ancak daha sonra iş bularak çalıştığı için normale döndüğünü, kazandığıyla geçimini sürdürdüğünü ve gözünün yükseklerde olmadığını ifade etmiştir. Çünkü sadece her şeyi Tanrı için yaptığını söylemektedir. “A” göç etmeden önce ekonomik olarak iyi durumdayken göç ettikten sonra durumu kötü olmuştur. Din değiştirdiği sıralarda ise para yönünden çok büyük sıkıntılar çekmiştir. “A’nın” karnını doyurmak için kiliseye giderek orada din değiştirmesi, yaşadığı sorunlar nedeniyle duygusal etki altındayken ani aydınlanmayla din değiştirdiğini göstermektedir. Kısacası “A” din değiştirdikten sonra kayda değer bir ekonomik değişiklik yaşamamıştır.

Evli ve kadın olan “M” din değiştirdikten sonra hayatında psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır:

“Psikolojik olarak çok stresliydim ve kafam rahat değildi. Bu nedenle kendimi hasta hissediyordum. İran’da hep baskı olduğu için korkuyordum ve artık dinden nefret ediyordum. O kadar çok üzülüyordum ki kafamda tümör oluştu. Buraya gelip din değiştirdikten sonra artık çok rahatladım ve hiçbir şeyim kalmadı. Kutsal ruh her

zaman yanımda olduğu için dualar ettikten sonra kafam çok daha rahatlıyor. İki hafta önce kilisede bir seminerimiz vardı. İngiltere’den buraya bir pasör gelmişti. Pasör, “siz kiliseden çıkıp eve gittiğinizde Rabbinizle 2 saat boyunca konuşun ve gördüğünüz her şeyi bana anlatın” dedi. Ben uyanırken 4 defa İsa Mesih gördüm. İlk gördüğümde elimi tuttu ve o sırada ruhumun rahatladığını hissediyordum. İkinci defa gördüğümde ise ben ve teyze kilisede karanlık bir odada dua ediyorduk. Karşımda siyah bir haç vardı. Bir anda haçtan bir ışık geldi. Ondan sonra İsa Mesih geldi. Ben ve teyze dışında kimse yoktu ve ayrı ayrı dua ediyorduk. Ruhum çok yorulmuştu, kolum ve bedenim ağrıyordu. İsa Mesih bu ışıktan geldi. Elini başıma sürdüğü anda her taraf aydınlandı. Oysaki ben karanlık bir yerdeydim. Bana “her zaman senin yanıdayım ve hiç sıkıntın olmayacak” dedi. Teyze “İsa bütün dertleri senden aldı ve artık sende hiçbir dert kalmadı” dedi. Ondan sonra kendimi çok huzurlu, rahat ve mutlu hissettim. Eski arkadaşlarımdan hiçbirine din değiştirdiğimi söylemediğim için de Hristiyan olduğumu bilmiyorlar. Ama din değiştirdikten sonra burada arkadaşlarım çoğaldı. Arkadaş ilişkilerim çok daha iyi oldu. Ayrıca din değiştirdikten sonra çok yardımsever biri oldum. Müslümanken dindar biri değildim. Ama şu anda çok inançlı bir dindarım. Ekonomik olarak ise daha önce dediğim gibi biz İran’daki evimizi kiraya verdik ve ayrıca birikmişimiz var. Şuanda bu gelirlerle geçiniyoruz. Din değiştirdiğimizden bu yana pek zaman geçmediği için şu ana kadar bir değişiklik olmadı. Ancak orta düzeyde bir ekonomik durumumuz var. Kiliseye gidince de elimizden geldiği kadarıyla her ay bağış yapıyoruz. Bu bağış paraları ihtiyaç sahibi kişilere yardım niyetine kullanılıyor.”

Din değiştirmeden önce çok stresli, huzursuz ve kendisini hasta hissettiğini söyleyen “M” din değiştirdikten sonra psikolojik olarak olumlu yönde değişim yaşayarak stresten uzak, huzurlu ve mutlu olmuştur. “M” İran’dayken yaşadığı sorunlar nedeniyle birçok problem yaşadığını ve bu yüzden kafasında tümür oluştuğunu söylemiştir. Din değiştirdikten sonra 4 kez İsa’yı gördüğünü söylemiştir. İsa’yı gördükten sonra ise hastalığının iyileştiğini ve hiçbir sorununun kalmadığını söylemiştir. İsa’yı gerçek hayatta gördüğünü söyleyen “M’nin” psikolojik olarak dini anlamda çok yoğun duygular içinde olduğunu, kendisini farklı boyutlarda hissettiğini ve halüsinasyonlar gördüğünü göstermektedir.

Din değiştirdikten sonra “M” eşiyile birlikte Hristiyan arkadaşlar edinmişlerdir. Bu yeni arkadaşlarla çok iyi sosyal ilişkiler kurduklarını ve birbirlerine yardımcı olduklarını dile getirmektedir. Ayrıca her hafta arkadaşlarıyla birlikte kiliseye giderek birbirleri için dua ettiklerini söylemektedir. İran’daki arkadaşları ise

henüz Hristiyan olduklarını bilmemektedirler. Kısacası göçten sonra yeni kabul ettikleri dinden arkadaş çevresi kurarak, sosyal ilişkiler bazında değişim yaşamışlardır. M” ve “F’nin” din değiştirmelerinden bu yana sadece birkaç ay geçmiş olmasından dolayı ekonomik olarak pek bir değişim yaşamamışlardır. İran’daki evlerinden gelen kira parası ve birikmişlerinden yararlanarak İzmir’de geçimlerini sürdürmektedirler. Kiliseye gittiklerinde her ay bağış yaptıklarını söylemesi ise kilisenin bağış toplayıp ihtiyaç sahiplerine yardımda bulunduğunu göstermektedir.

Evli ve erkek olan “F” din değiştirdikten sonra hayatında psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb. değişimleri, karşılaştığı sorunları ve elde etmiş olduğu kazanımları şu şekilde anlatmıştır: “ Psikolojik olarak eskiden çok stresli biriydim. Göç edip buraya geldikten sonra stresim azaldı. Din değiştirdikten sonra ise stresim tamamen yok oldu. Yani ruhen artık hiçbir sorunum kalmadı. Sosyal anlamda da biz buraya geldiğimizden beri her seferinde iyi insanlarla karşılaştık. Kötü insan bize denk gelmedi. Her yere gittik gezdik ama kötü bir şey görmedik.”

“F” din değiştirmeden önce psikolojik olarak çok stresli ve kaygılı olduğunu ancak göç edip din değiştirdikten sonra ise bu tür sorunlardan kurtulduğunu ve rahatladığını söylemiştir. Sosyal anlamda ise kötü olan kimseyle karşılaşmadıklarını, hep iyi insanlarla karşılaştıklarını söylemiştir. Kısacası “F” kendisinin psikolojik ve sosyal anlamda olumlu yönde değişimler yaşadığını ifade etmiştir.

2. 4. 2. Din Değiştirenlerin Gelecekteki Beklentisi

Bu başlıkta, din değiştiren bireylerin gelecekteki beklentisi ile ilgili bilgiler ve değerlendirmeler ele alınmıştır. “İ” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“İran’da Hristiyan olduktan sonra Amerika’ya gitme planı kurmuştum. Dayımın da böyle bir planı vardı. Ben de seninle gelmek istiyordum demiştim. Biz İzmir’e, Amerika’ya gidebilmek için geldik. Çünkü teyzem orda diş doktoru ve oranın çok güzel olduğunu söyleyerek beni yanına çağırdı. Ben de teyzemin yanına gitmeye karar verdim. 5 yıldır buradayım. Ailem bir kaç kez yanıma geldi ama ben İran’a hiç dönmedim ve asla dönmek istemiyorum. İran’ı sevmiyorum ve burada da kalmak istemiyorum. Çünkü daha iyi yaşam şartları için daha önce kurduğum plan ve hedef doğrultusunda ilerlemek istiyorum.”

“İ”, gelecekte daha iyi hayat şartlarında yaşamak için Amerika’ya gitmek istediğini söylemektedir. İzmir’e de Amerika’ya gidebilmek için geçici olarak geldiğini dile getirmektedir. Özellikle de Amerika’ya gitmek istemesinin nedeni ise orada diş hekimi bir teyzesinin olması ve ona yardımcı olacağını düşünmesidir. İran’ı sevmediğini ve oraya asla geri dönmek istemediğini söylemektedir. Çünkü baskı altında kalarak özgürlüğünün kısıtlanacağını düşünmektedir.

“U” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“İran’da devrim olursa hemen geri döneceğim ama devrim olmazsa veya İslami rejim sürdükçe asla geri dönmeyeceğim. Devrim olmazsa yurtdışına, Kanada’ya gideceğim. Çünkü biz mültecilere Amerika, Kanada, Avustralya ve İngiltere gibi birkaç tane ülke gösteriyor. Biz de bunlar arasından bir tanesini seçiyoruz. Hangi ülkede açık varsa orayı seçebiliyoruz. Ben başvurduğumda Avrupa’daki Almanya ve Fransa gibi ülkeler açık değildi. Başvurduktan sonra bekliyoruz ve çıktığında da gidiyoruz. Ben iki yıl önce başvurdum. Burada şu an bekliyorum ve ne kadar sürede çıkacağı belli değil. *(Neden İzmir’de kalmak istemiyorsun da yurtdışına çıkmak istiyorsun?)* Öncelikle dini meselelerden dolayı gitmek istiyorum. Bir kuyumcuya giderek altın bir haç istedim. Nedenini sorunca Hristiyan’ım dedim. O da çok elhamdülillah ben de Müslümanım dedi. Ben de artık altını gidip başka yerden aldım. Mesela boynumdaki haç görününce bazıları dalga geçiyorlar. Bazıları da bizi durduruyor ve içine at diyerek bana baskı yapıyorlar. Bir iki gün önce çalışırken, kadın bir müşteri haçı gördüğü gibi uzaktan bana bakarak küfür ediyor, lanet ediyor ve inşallah sen cehenneme gidersin diyordu. Burada toplumsal baskı olduğu için rahat değilim. Kanada’da daha rahat olurum. Şu an İran’a dönersem beni idam ederler. Burada kalırsam da dini anlamda baskı yaşayarak rahatsız olurum. Burayı çok sevdim ama bazı insanları sevmedim.”

İdam olmaktan kurtulmak için İran’dan göç eden “U” göç idaresine başvurduğunu ve sığınma talep ettiğini söylemiştir. Bu nedenle ABD, Kanada, İngiltere vb. birkaç ülke arasından birini seçip beklemesini istemişlerdir. O da bu ülkeler arasından Kanada’yı seçmiştir. Ancak “U” hiçbir şekilde kendi topraklarını terk edip başka bir yere gitmek istememektedir. Tekrar İran’a dönüp yaşamak istemektedir. Ancak idam cezası aldığı için ülkesine dönememektedir. Bu nedenle de başka bir ülkede yaşamak zorundadır. Ayrıca İzmir’de de yaşamak istememektedir. Çünkü İzmir’de de toplumsal ve dini baskılara maruz kaldığını söylemektedir. Kısacası “U” gelecekte idamdan yargılanmazsa ve sorun yaşamazsa İran’a dönmek

istemektedir. İran'a dönemediği için Kanada'ya gitmek istemektedir. Bu yüzden de şuanda İzmir'de Kanada'ya gitmek için beklemektedir.

“S” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“Benim nerede yaşadığının bir önemi yok. Tanrı istese bir gün Kanada'ya gideceğim, istemezse de İran'a döneceğim. Burada, Kanada'da ya da dünyanın herhangi bir yerinde yaşamak benim için hiç fark etmiyor. Ancak İran'a da dönmek istemiyorum ama bir gün mecbur kalırsam dönerim. Sonuçta ben yaşıyorum ve hem burada yaşamak hem de Kanada da yaşamak isterim. İstanbul'a, Denizli'ye ve Manisa'ya gittim. Ama yalnızca İzmir'i sevdim. Oralar burası kadar rahat değil. Geldiğimden beri İran'a hiç gitmedim ve gidemiyorum. Çünkü bunun iki sebebi var. Birincisi ben mülteci olduğum için zaten gidemiyorum. İkincisi de Hristiyan olduğum için beni idam ederler.”

“S” gelecekle ilgili hiçbir beklentisinin olmadığını, şuanda sadece yaşadığını ama nerede yaşadığının bir önemi olmadığını ifade etmiştir. “S” İran'a geri dönmek istemediğini ancak mecbur kalırsa döneceğini ifade etmiştir. Zaten Hristiyan olarak sığınma talebinde bulunması ve din değiştirmesi nedeniyle İran'a dönememektedir. Kısacası “S” İzmir ya da Kanada'da yaşamasının kendisi için fark etmediğini ve İran'a da idam edileceği için gidemediğini söylemiştir. Ayrıca resmîyette Hristiyan bir sığınmacı olmasına rağmen kalben deist olan “S'nin” “Tanrı nereyi isterse oraya giderim” ve “benim ne istediğimin bir önemi yok, olan zaten oluyor” demesi henüz farkında olmasa da bir kader anlayışına sahip olduğunu göstermektedir.

“A” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“Hedefim İsveç'e gitmek ama Rabbim bana nereyi gösterirse ben oraya giderim. Rabbim gösterirse İran'a dönerim ama biliyorum ki hayatta göstermez. Çünkü kaderimde İran'a dönmek olsaydı beni oradan dışarı çıkarmazdı. Zaten ben de İran'a dönmek istemiyorum. Çünkü yaptığım günahları ve kötülükleri hatırlamak istemiyorum. Ben yeniden doğdum. Benim için her şey artık yeniden başladı. Kendime yeni bir hayat çizdim. Burada da kalmak istemiyorum. Çünkü İsveç'te savaş yok, kargaşa yok ve herkes orada daha huzurlu ve rahat yaşıyor. Oysa burada fakirlik var. Kısacası daha iyi hayat şartlarında yaşayabilmek için oraya gitmek istiyorum. Ayrıca İsveç'te insanların çoğu hiçbir şeye inanmıyor yani ateisttirler. Orda insanları dine davet edeceğim.”

“A” gelecekte İsveç’e gitmek istediğini ve İran’a dönmek istemediğini söylemiştir. Bunun nedeni olarak da İsveç’te çok fazla ateist olduğunu ve onları Hristiyan yapabilmek için gitmek istediğini dile getirmiştir. Ayrıca daha önce yaşadığı kötü anıları hatırlamamak ve bir daha onlarla karşılaşmamak için İran’a dönmek istememektedir. Fakirlik ve zor yaşam şartlarından dolayı İzmir’de kalmak istemediğini söylemiştir. Ancak Tanrı nereye isterse oraya gideceğini ve sık sık doğru yolun İsa’nın yolu olduğunu söylemesi kadenci anlayışa sahip ve çok sıkı bir şekilde Hristiyanlığa bağlı olduğunu göstermektedir. Ayrıca Hristiyanlığı yayma çabası içinde olduğu da anlaşılmaktadır. Yani İsveç’e gitmeyi beklemekte ve İsveç’e gittikten sonra da Hristiyanlığı yayma düşüncesindedir.

Evli ve kadın olan “M” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“Biz Almanya’ya gideceğiz burada duramayacağız. Buranın şartları İran’dan çok daha iyi ama Avrupa’dan da geridedir. Biz daha iyi bir hayat yaşamak için oraya gideceğiz. Fakat İran’a da asla dönmek istemiyoruz. İran’da yaşlı insanları zindana atıyorlar. Annemin yaşında olan bazı adamlar zindanda yaşıyorlardı. Müslüman olmalarına rağmen zindana sokmuşlardı. Ülkenin zenginlikleri bizim de hakkımız değil mi? Mesela orda petrol, maden falan çok var ama biz onlardan faydalanamıyorduk”.

Eşiyle birlikte din değiştiren “M” gelecekte Almanya’ya akrabalarının yanına gitmek istemektedir. İran’da baskı, zulüm ve adaletsizlik olduğu için geri dönmek istemediklerini söylemiştir. Ayrıca eşiyle birlikte İran’daki kültürden daha farklı ve özgür yaşamak istediğini belirtmiştir. İran’dan çok daha iyi şartlarda ancak Avrupa’dan daha geride olduğu için İzmir’de de kalmak istemediklerini ve Avrupa’ya gitmek istediklerini söylemiştir. Kısacası “M” eşiyle birlikte gelecekte hiçbir şekilde İran’a dönmek veya İzmir’de kalmak istemediğini ancak daha iyi hayat şartlarında yaşamak için Avrupa’ya gitmek istediğini söylemiştir.

Evli ve erkek olan “F” gelecekle ilgili beklentisi hakkında şunları söylemiştir:

“Ben de eşimle aynı fikirdeyim. Kesinlikle İran’a dönmek istemiyorum. Bu nedenle eşimle birlikte Almanya’ya gideceğiz. Burada da kalmak istemiyorum. Çünkü Avrupa buradan daha iyi şartlara sahiptir. Bazen 10 - 15 bin lira paramı gidip İran’dan getireyim diyorum ama böyle kısa süreli bir şey için bile oraya gitmek

istemiyorum. Biz buraya kaçak olarak geldiğimizde anladık ki biz bugüne kadar yaşamamışız ve orası insani bir yer değilmiş.”

Eşiyle birlikte din değiştiren “F” de eşi gibi gelecekte İran’a dönmek istemediğini ve Almanya’ya gideceklerini söylemektedir. İran’da huzursuz olduğunu, orada adaletin olmadığını ve çok sorun yaşadığını söyleyen “F” bu nedenle de İran’a dönmek istememektedir. Ayrıca İzmir’de de kalmak istemediklerini ve sadece Avrupa’ya gitmek için geçici geçiş bölgesi olarak kullandıklarını söylemiştir. “F” de eşi gibi daha iyi hayat şartlarında yaşamak istediği için Almanya’ya gitmek istediğini söylemektedir.

SONUÇ

Din değiştirme olgusu genel anlamda sosyal ve psikolojik faktörlere bağlıdır. Kişiler din değiştirme eyleminde bulduklarında öncesinde sosyal ve psikolojik faktörlerden etkilendikleri ve sonrasında birçok değişim yaşadıkları görölmektedir. Araştırmaya katılanların tamamı dindar bir çocukluk evresinden geçmişlerdir. İlerleyen yıllarda özellikle de ergenlik çağının getirmiş olduğu bir takım psikolojik durumlar nedeniyle isyankârlık duyguları ortaya çıkmış ve özgürlük duyguları kabarmıştır. Ancak yaşadıkları ölkede birçok yasaklamayla karşı karşıya kalmışlar ve birçok olumsuzluğu bilinçaltlarına atmışlardır. Ayrıca kanunlara uyulması zorunluymken din kurumu mensuplarının olumsuz tutum ve çelişkili davranışlar sergileyip kanunlara uymamaları, kişilerin sorgulamalar yaparak şüpheye düşmelerine neden olmuştur. Maruz kaldıkları dini baskı, aile baskısı, toplumsal baskı ve din mensuplarının olumsuz tutum ve davranışlarından dolayı dine karşı soğuma yaşayarak ibadetleri yerine getirmekte zayıflık göstermişlerdir.

Ölkenin teokratik yönetim anlayışından dolayı katılımcılar ilköğretimde dini dışlayıcılık eğitim modeliyle yetişmişlerdir. Daha sonra araştırma ve arayış sonucu karşılaştıkları yeni inançlar onları kolaylıkla dini şüpheye düşürmüştür. Katılımcılar genel olarak dindar olarak yaşamışlar ancak daha sonra dini toplumsal baskı, din mensuplarının olumsuz davranışları, sosyal öğrenme ve sosyal tepki, yetersiz din eğitimi, dinin kurumsallaşmadaki yetersizliği, gençlik ve ergenlik, araştırma ve arayış, dogmaların mantığa uygunsuzluğu ve manevi boşluk gibi sosyal ve psikolojik faktörler nedeniyle dinden çıkmışlardır. Göçten önce din değiştirenler dışlanma, baskı ve cezalara maruz kalmamak için Müslüman olduklarını söyleyerek inançlarını gizlemişlerdir. Ölkenin teokratik bir yönetim anlayışıyla yönetilmesi nedeniyle hayatın her alanında onlardan zorla dini kuralların yerine getirilmesi istenmiştir. Bu nedenle din değiştirenlerin çoğunluğu aileleri ve devlet tarafından dini baskıya maruz kalmışlardır. Baskıya maruz kaldıkları için artık ibadetleri yerine getirmek istememişlerdir. Araştırmaya katılanların tamamının aileleri genel olarak İslam inancına sahip ve bütün ibadetleri yerine getiren ailelerdir. Bu nedenle katılımcıların tamamı aileleri tarafından dindar olarak yetiştirilmişlerdir. Ancak din değiştirenlerin çoğu aileleri ve toplumla sorunlar yaşamakta ve tartışmalara girmektedir.

Araştırmaya katılan İranlı göçmenlerin neredeyse tamamı din ve devlet adamlarının baskısını ve din mensuplarının olumsuz davranışlarını, onları din değiştirmeye iten temel sebepler olarak görmüştür. Ayrıca dini baskı, toplumsal baskı ve devletin kanunlarının birçok şeyi yasaklaması da onları din değiştirmeye iten temel sebeplerin başında gelmektedir. Örneğin bazı sosyal medya platformlarının yasaklanması, bazı TV kanallarının yasaklanması, giyim kuşamlarına aşırı derecede müdahale ve kadınlara yönelik birçok yasaklamaların olması isyana ve tepkiye neden olmuştur. ABD ve İngiliz filmlerinin barış ve iyilik vurgusu, İslam ülkelerindeki siyasi ve dini savaşlar, üniversitede karşılaşılan yeni arkadaşlık ortamları, Misyonerlik faaliyetleri, Hristiyan din mensuplarının ilgisi, mantığa uygun düşmeyen dini uygulamalar ve karşılaştıkları yeni arkadaşlık çevresinin beyin yıkama yoluyla onları şüpheye düşürmesi din değiştirmeye iten temel sebepler olmuştur. Ayrıca araştırma ve arayış içine girme sonucu ve ani aydınlanma yani psikolojik olarak tanrısal müdahale olduğunu düşünerek yaşanan dini tecrübe de kişileri din değiştirmeye götürmüştür.

Katılımcıların din değiştirme girişimine ilk temaslarına baktığımızda bazıları öncelikle arkadaşları veya yakınları tarafından gezi ve müze amacıyla kiliseye davet edilmişlerdir. Bazıları ekonomik temelli sıkıntılarla baş edebilmek, karınlarını doyurmak veya daha sonra âşık olduğu kadını görmek için kiliseye gitmişlerdir. Bunun sonucunda da ani aydınlanma yaşayarak din değiştirmişlerdir. Bazıları da araştırma ve arayış sonucu kiliseye gitmek için arkadaşından yardım istemiştir. Kiliseye davet edilenlerden ilk olarak din değiştirmeleri istenmemiştir. Genellikle ilk olarak gezi ve müze niyetiyle gelip görmeleri, karınlarını doyurmak ya da arkadaşlıklar kurarak sosyalleşmeleri için gelmelerini istemişlerdir. Kiliseye ilk gidişten sonra kendilerinden arkadaşlıklar kurmak adına devamlı gidip gelmeleri istenmiştir. Kiliseye gidiş gelişlerde belli bir sürecin sonunda kişilerin fikirleri değişmekte, tabiri caizse beyinleri yıkanmakta ve sonuçta din değiştirmektedirler. Araştırmaya katılanların din değiştirme girişiminde ön plana çıkan etken misyonerlik faaliyetleri çerçevesinde kurulan arkadaşlık ilişkileri olmuştur. Bunun yanında araştırma ve arayış, din mensuplarının ilgisinden duygusal anlamda etkilenme, ekonomik zorluklar nedeniyle bir arayış içine girme ve ani aydınlanma gibi faktörler etkili olmuştur.

Araştırmaya katılanlardan bazıları din değiştirme sonrasında bazıları ise din değiştirmeden önce sosyal anlamda din, devlet ve toplumla ilgili sorunlar yaşadıkları için göç etmişlerdir. Din değiştirdikten sonra aile ve arkadaş çevresiyle ilgili sorun yaşayıp sosyal bağları kopanlar olduğu gibi yeni girmiş oldukları dinin mensuplarıyla çok iyi ve çok samimi arkadaşlık ilişkileri kurmuşlardır. Kısacası sosyal çevreleri ciddi anlamda değişmiştir. Kişiler göç ettikten sonra yeni topluma ayak uyduramama, dilini konuşamama, barınma problemi ve sosyal ilişler kuramama gibi sorunlarla karşılaşmışlardır. Araştırmaya katılanlardan bazıları yeni toplumda da Hristiyan oldukları anlaşılınca dalga geçilmek, hakarete uğramak ve kiliseye gitmek için iş yerinden izin alamamak gibi sorunlar yaşamışlardır. Din değiştirenler göç ettikten sonra giyim ve kuşamlarında da çok büyük değişiklikler yapmışlardır. Ancak katılımcılardan bazıları giyim ve kuşamlarında yaptıkları değişikliklerin din değiştirmeyle bir ilgisi olmadığını, sadece özgürlükle ilgili olduğunu ifade etmişlerdir. Çünkü İran'dan göç edenler, din değiştirmeden önce de giyim ve kuşamlarında değişiklik yaptıklarını söylemişlerdir.

Göçten önce din değiştirenler din, devlet ve sosyal ilişkiler bazında birçok sorun yaşamışlardır. Din değiştirdikten sonra din mensupları, devlet ve toplum tarafından yapılan baskılardan kurtulup inanç ve sosyal hayat alanında daha rahat ve özgür yaşayabilmek için göç etmişlerdir. Ayrıca onlar kanunlara kendileri uyarken din ve devlet adamlarının uymamasından ve keyfi uygulamalar yapasından yakınmaktadırlar. Din değiştirmenin cezası idam olduğu için ölüm tehlikesiyle karşı karşıya kalmışlardır. Araştırmaya katılanlardan bir kişi dini, siyasi ve ideolojik nedenlerle idam cezası aldığı için kaçarak ülkesini tek etmiştir. Göçten sonra din değiştirenler ise karşılaştıkları yeni toplumda kendilerini din değiştirmeye iten temel sebeplerden ön plana çıkan etken misyonerlik faaliyetleri olmuştur.

Din değiştirme sonrasında sosyal, psikolojik, ekonomik ve dini yaşamda değişimler olmaktadır. Bu değişimler olumlu veya olumsuz yönde olabilmektedir. Araştırmaya katılanların tamamı din değiştirdikten sonra psikolojik olarak yanlış bir şey yaptıklarını düşünmemekte, şüpheler ve tereddütlere girmemektedirler. Aksine artık stresten uzak, huzurlu, mutlu ve rahat hissetmektedirler. Ayrıca din değiştirdikten sonra kişilik ve ahlak olarak daha iyi birer insan olmaya çabalamaktadırlar. Araştırmaya katılanlardan birkaçı din değiştirdikten sonra rüyada kötü kâbuslar görme, sinirli olma, gelecek kaygısı taşıma ve baş ağrısı gibi hastalıklarından

mucizevi olarak kurtulup iyileştiklerine inanmaktadırlar. Katılımcılardan iki kişinin birçok mucizeyle karşılaştıklarını söylemeleri ise onların psikolojik olarak çok yoğun duygular yaşadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmaya katılanların tamamı din değiştirme sonrasında kayda değer bir ekonomik değişim yaşamadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca katılımcıların çoğu göçten önce ekonomik durumlarının orta düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak göç ettikten sonra ilk başlarda belli bir süre ekonomik zorluklar çekenler olmuştur. Bu sorunları yaşadıkları sırada Hristiyanlıkla tanışmışlardır. Bu durum göçten sonraki din değiştirme eylemlerinin zor anda bulunanlara yardım eli uzatan misyonerlerin çalışmaları sonucu gerçekleştiğini göstermektedir. İlerleyen zamanlar da ise bazıları iş bulup çalışarak geçimlerini sağlamaktadırlar. Araştırmaya katılan iki kişi kiliseye her ay bağış yaptıklarını söylerken diğerleri ise zor zamanlarda birkaç kez maddi yardım aldıklarını dile getirmişlerdir. Kilise kurduğu bu yardım ağıyla maddi ve manevi olarak yardımlarda bulunmaktadır. Örneğin yeni gelenlere kiralık ev bulmak, ev eşyalarını ücretsiz olarak temin etmek ve iş bulmak gibi yardımlarda bulunmaktadır. Böylece kilise din mensupları arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayarak onların gönüllerini almaktadır.

İran'da din değiştirmek yasak ve cezası da idamdır. Bu nedenle din değiştiren kişiler inançlarını gizleyerek yaşamaktadırlar. Daha sonra bu kişilerin çoğu göç etmektedirler. Bu kişiler devletin baskıcı, zorba ve özgürlüklerini kısıtlayıcı gördükleri ülke kanunlarına tahammüllerinin kalmaması nedeniyle ülkeyi terk etmek istemektedirler. Ülkeyi terk etmek için de din değiştirmektedirler. Çünkü din değiştirmek göç edip başka ülkeye sığınmayı kolaylaştırıyor. Birçok kişi devletin baskıcı kanunlarına veya din adamlarına karşı biriken kin sonucu onlara karşı tavır alarak din değiştirmektedirler. Ayrıca ülke kanunları dine bağlı olduğu için kişiler din değiştirdikleri zaman bu kanunlardan da kurtulacağı düşüncesi, din değiştirme nedenlerindedir.

Görüştüğüm İranlı göçmenler, ergenlik çağındaki fırtınalı çatışmalardan etkilenmişler ve gençlik evresi içerisindeki düşüncelerinin etkisiyle de dinlerini değiştirmişlerdir. İlk başlarda dindar olan ailelerde yetişmeleri ancak ailelerinin din eğitimi açısından yetersiz olmaları nedeniyle, din değiştirenlerin eğitim düzeyleri arttıkça hayata olan bakış açıları değişmiş ve din değiştirmişlerdir. Bu bazen aileye

bir tepki nedeniyle de gerçekleşmektedir. Din değiştirenlerin çoğu sosyo-ekonomik açıdan orta düzeyde ekonomiye sahip ailelerden gelmektedirler. Ancak göç ettikten sonra birçok ekonomik ve sosyal sıkıntılar yaşamaları misyonerlerle karşılaşmalarına yol açmaktadır.

İranlı göçmenler, din değiştirme eyleminde bulunurken çoğunluğunun Hristiyanlığı seımelerinde misyonerlerin etkili faaliyetleri ve göçmenlerin iltica hakkı elde edebilme nedenleri de yatmaktadır. Misyonerler zor durumda olanlara yardım eli uzatarak her konuda onlarla ilgilenerek sosyal ilişkiler, mantıksal eğitimler veya ani aydınlanma dediğimiz tasavvufi yollarla bir süreç içerisinde göçmenleri Hristiyanlaştırmışlardır. Bununla birlikte Amerika ve Avrupa kıtalarındaki ölkelerden herhangi birine daha kolay bir şekilde iltica edebilmek için bazı İranlı göçmenler Hristiyanlığa geımıştir. Ayrıca siyasi nedenlerden dolayı şah taraftarlığı yapanlar için de Hristiyanlık cazip gelebilmektedir.

EK**MÜLAKAT SORULARI**

- 1) Demografik özellikler: Yaşınız, cinsiyetiniz, medeni durumunuz, öğrenim durumunuz, mesleğiniz, sosyo-ekonomik durumunuz hakkında bilgi verebilir misiniz?
- 2) Daha önce hangi din ve mezhebe mensuptunuz, yeni seçtiğiniz din ve mezhep hangisidir?
- 3) Çocukluğunuzdan din değiştirmeye kadar olan dini yaşantınız ve buna bağlı olarak sosyal hayatınızı ve psikolojik durumunuz nasıldı?
 - Çocukluğunuz nasıl geçti?
 - Ailenizin dini durumu nasıldı (yani dine yaklaşım ve bağlılıkları nasıldı)?
 - Sizin dini durumunuz nasıldı (yani dine yaklaşımınız ve bağlılığınız nasıldı)?
 - İbadetleri yerine getirme dereceniz?
- 4) Sizi din değiştirmeye iten temel sebepler nelerdir?
- 5) Din değiştirme girişimine ilk temasınız (ilk karşılaşmanız) nasıl oldu anlatabilir misiniz?
- 6) Göçten önce mi, yoksa sonra mı din değiştirdiniz ayrıca neden İzmir şehrini seçtiniz anlatabilir misiniz?
- 7) Göçten önceyse: Göç etmenizin sebebi din değiştirmeniz mi evet ise sosyal ilişkiler, din ve devlet bazında karşılaştığınız sorunları anlatınız?
- 8) Göçten sonraysa: Yeni karşılaştığınız toplumda sizi din değiştirmeye iten sebepler nelerdir?
- 9) Din değiştirme süreciniz nasıl gelişti anlatabilir misiniz?
- 10) Din değiştirdikten sonra hayatınızda (psikolojik, sosyal, ekonomik, dini vb.) nasıl değişimler oldu, karşılaştığınız sorunlar ve elde etmiş olduğunuz kazanımları söyleyebilir misiniz?

11) Gelecekteki beklentiniz nasıl olacak (İzmir’de yaşamaya devam mı edeceksiniz, ülkenize gerimi döneceksiniz yoksa başka bir ülkeye göç mü edeceksiniz) neden?

KAYNAKÇA

- Al-Khatib, M. (1977). *İslam Âleminde Misyonerlik Faaliyetleri*. (Çev. Y. Uralgiray). Ankara: Suudi Arabistan Tanıtma Bakanlığı Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1950)
- Allport, G. W. (2004). *Birey ve Din*. (Çev. B. Sambur). Ankara: Elis Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1950)
- Altun, M. (2012). *Müslüman Olan Almanlar Üzerine Psiko-Sosyal Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Armaner, N. (1973). *Psikopatolojide Dini Belirtiler*. Ankara: Demirbaş Yayınları.
- Armaner, N. (1980). *Din Psikolojisine Giriş* (Cilt: 1). Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Arslantürk, Z. (1998). *Kutsalın Dönüşü*. İstanbul: Ayışığıkitapları.
- Aydemir, S. ve Şahin, M. C. (2017). Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 28 (3), 359 – 371.
- Aydın, M. ve Turan, S. (2012). “10 / 40 Penceresi”: Misyonerlik Faaliyetlerinin Çağdaş Hedef Bölgesi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 12 (3), 47 – 71.
- Aydın, N. (2018). Nitel Araştırma Yöntemleri: Etnoloji. *Uluslararası Beşeri Ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2 (2), 60 – 71.
- Ayten, A. (2006). *Psikoloji Ve Din: Psikologların Din Ve Tanrı Görüşü*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Berger, P. L. (1993). *Dinin Sosyal Gerçekliği*. (Çev. A. Coşkun). İstanbul: İnsan Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1969)
- Bolat, G. (2013). *Türkiye’de İç Göç ve Din: İstanbul Esenyurt Kırac Beldesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Canbolat, S. (2004a). *Bir Kelam Problemi Olarak Dinden Dönmenin Sebepleri Bu Sebeplerin Tarihte ve Günümüzde İslam'dan Dönmeyle İlişkisi: Türkiye'de Hristiyan Olan Müslümanlar Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canbolat, S. (2004b). Türkiye'de 1986 – 2002 Yılları Arasında Hristiyan Olan Müslümanlar Üzerine Bir İnceleme. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27, 87 – 103.
- Cilacı, O. (1997). *Hristiyanlık Propagandası Ve Misyonerlik Faaliyetleri*. Ankara: Halk Kitapları.
- Çayır, C. (2005). Din Değiştirmede Etkili Olan Psiko-Sosyal Faktörler ve Bursa'da Misyonerlik Faaliyetleri. A. Ünal (Ed.), *Dinler Tarihçileri Gözüyle Türkiye'de Misyonerlik sempozyumu Dinler Tarihi araştırmaları: Cilt. 5. (279 – 290)*. Bursa: Türkiye Dinler Tarihi Yayınları.
- Çetin, O. (1994). *Sicillere Göre Bursa'da İhtida Hareketleri ve Sosyal Sonuçları (1472-1909)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Demir, Z. (2013). Din Değiştirmede Cinsiyetin Rolü: Belçika Örneği. *Milel ve Nihal İnanç Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 10 (1), 157 – 186.
- Eren, S. (2007). İnanç ve Sosyo-Kültürel Çevre Etkileşimi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 129 – 152.
- Erkan, E. (2016). Suriyeli Göçmenler ve Dini Hayat: Uyum, Karşılaşma, Benzeşme Gaziantep Örneği. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 3 (4), 1 – 35.
- Foucault, M., Gutman H. ve Hutton P. H. (1999). *Kendini Bilmek*. (Çev. G. Çağalı Güven). İstanbul: Om Yayınevi. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1988)
- Günay, Ü. (1981). Türkiye'de Dini Sosyalleşme. N. Yazıcı ve H. Onat (Ed.), *Türkiye 1. Din Eğitimi Semineri (192-199)*. Ankara: İlahiyat Vakfı Yayınları.
- Gündüz, Ş. (2005). Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri. Ö. F. Harman (Ed.), *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri İSAV Tartışmalı İlmi Toplantılar Dizisi: 43* (ss. 349 – 378). İstanbul: Ensar Neşriyat.

- Gündüz, Ş. ve Aydın, M. (2002). *Misyonerlik Hristiyan Misyonerler Yöntemleri ve Türkiye'ye Yönelik Faaliyetleri*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Gürkan, M. (2006). *Sosyolojik Açıdan Göç ve Yasadışı Göç Hareketleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Hadzhi, M. A. (2007). *Din Değiştirmenin Sosyolojik Sonuçları: Bulgaristan Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Harman, Ö. F. (2005). Genel Olarak Misyonerlik. Ö. F. Harman (Ed.), *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri İSAV Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 43* (ss. 23 – 36). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Hökelekli, H. (2010). *Din Psikolojisi*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Hökelekli, H. ve Çayır, C. (2006). Gençlerin Din Değiştirip Hristiyan Olmasında Etkili Olan Psiko-Sosyal Etkenler. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (1), 23 – 46.
- İncil, Kitabı Mukaddes Şirketi ve Yeni Yaşam Yayınları, İstanbul: 2012.
- Jung, C. G. (1993). *Din ve Psikoloji*. (Çev. C. Şişman). İstanbul: İnsan Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1969)
- Kartopu, S. (2013). Muhammed Esed'de Dini Değişimin Psikolojik Analizi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 8 (6), 345-364.
- Kehrer, G., Robertson, R. ve Durkheim E. (1996). *Din Sosyolojisi*. (Çev. M. E. Köktaş ve A. Topçuoğlu). İstanbul: Vadi Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1968, 1970, 1976)
- Kesen Kurçak, A. (2012). *Türkiye'de Din Değiştirme Üzerine Yapılan Çalışmaların Sosyolojik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Kirman, M. A. (2003). Küresel Bir Olgu Olarak Din Değiştirme ve Aile Kurumuna Etkisi. *Dini Araştırmalar Dergisi*, 6 (17), 269-280.

- Kirman, M. A. (2004). Din Değişirme Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım. *Dini Araştırmalar Dergisi* 6 (18), 75 – 88.
- Korkmaz, A. (2010). *Göç ve Din: İsveç' teki Kululular Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Korkmaz, A. (2011). *Göç ve Din (İsveç' teki Kululular Örneği)*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Köse, A. (1997). *Neden İslam' ı Seçiyorlar: Müslüman Olan İngilizler Üzerine Psiko-Sosyolojik Bir İnceleme*. İstanbul: İSAM Yayınları.
- Köse, A. (2004). Din değiştirmenin Psiko-Sosyolojik Nedenleri. Ö. F. Harman (Ed.), *Türkiye' de Misyonerlik Faaliyetleri İSAV Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 43* (ss. 405 – 427). İstanbul: Ensar Neşriyat.
- Kula, M. N. (2001). *Kimlik ve Din: Ergenler üzerine Bir Araştırma*. İstanbul: Ayışığıkitapları.
- Link, H. C. (1979). *Çağımızda Dine Dönüş*. (Çev. N. Oralbi). İstanbul: Dergâh Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1936)
- Loveland, M. T. (2003). "Religious Switching: Preference Development, Maintenance, and Change". *Journal for the Scientific Study of Religion*, 42 (1), 147-157.
- Luckmann, T. (2003). *Görünmeyen Din*. (Çev. A. Coşkun ve F. Aydın). İstanbul: Rağbet Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1970)
- Martikainen, T. (2010). Din Göçmenler ve Entegrasyon. (Çev. N. Özmen). *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 38, 263 – 276. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2005)
- Marx, K. (2003). *Das Kapital: Kapitalist Üretimin Eleştirel Bir Tahlili / Sermayenin Üretim Süreci* (Cilt: 1, 3. Baskı.). (Çev. A. Bilgi). Eriş Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1867)
- McLuhan, M. ve Powers, B. R. (2001). *Global Köy*. (Çev. B. Öcal Düzgören). İstanbul: Scala Yayıncılık. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1992)

- Mehmedoğlu, A. U. ve Kim, H. C. (2001). Koreliler'in Din Değiştirme Motifleri. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20, 175 – 191.
- Metin, A. (2013). Küreselleşme Sürecinde Hristiyanlık Ve Hristiyanlığın Küreselleşmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6 (26), 351 – 361.
- Örnek, S. (2011). *Göç ve Din*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 323 – 343.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1980)
- Peker, H. (1993). *Din Psikolojisi*. Samsun: Sönmez Matbaa ve Yayınevi.
- Rahimi, İ. İ. (2013). *Kosova'da Din Değerliştirmenin Psiko-Sosyolojik Sonuçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Rambo, L. (2011). Din Değerliştirme Teorileri: Dini Değerlişimi Anlama ve Yorumlama. (Çev. Hatice Gül). *KSÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9 (17), 203 – 226. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1999)
- Sezen, Y. (1990). *Sosyolojide ve Din Sosyolojisinde Temel Bilgiler ve Tartışmalar*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İFAV Yayınları.
- Sezer, B. (1981). *Toplum Farklılaşmaları ve Din Olayı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Starbuck, E. (1911). *The Psychology Of Religion*. London: The Walter Scott.
- Tubergen, F. V. (2016). Hollanda'daki Yeni Göçmenlerin Dini Değerlişimi: Göç Olayı. (Çev. İ. Güllü). *Türk ve İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3 (6), 118 – 136. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2013)
- Ülgener, S. F. (1981). *Dünü ve Bugünü İle Zihniyet ve Din*. İstanbul: Der Yayınları.
- Ülken, H. Z. (1943). *Din Sosyolojisi*. İstanbul: İbrahim Horoz Basımevi.

- Weber, M. (2011). *Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu*. (Çev. M. Köktürk). Ankara: Bilgesu Yayınları. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 1905)
- Yang, F. ve Ebaugh, H. R. (2001). Çağdaş Göçmen Dinlerdeki Değişimler ve Dünya Çapında Etkileri. (Çev. İ. Çapcıoğlu). *Dini Araştırmalar*, 4 (11), 163 – 196. (Orijinal Çalışmanın Yayın Tarihi 2001)
- Yapıcı, A. (2007). Müslümanlıktan Hristiyanlığa Geçişin Sebepleri Üzerine Sosyo-Psikolojik Bir İnceleme. *İslami Araştırmalar Dergisi*, 20 (2), 221 – 238.
- Yapıcı, A. (2018). Küreselleşen Dünyada Gençlik ve Gençlerde Dini Hayat. Erdem, E. ve Şahin, H. (Ed.), *Peygamberimiz ve Gençlik* (ss. 83 – 99, 3. Baskı). Ankara: DİB Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zavalsız, Y. S. (2012). Din Değiştirmenin Psiko-Sosyal Kodları. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 185 – 200.